

147685

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK ÖĞRENİM GÖRMÜŞ MESLEK İNSANLARININ
ÖĞRENİMLERİ SÜRESİNCE ALDIKLARI SANAT EĞİTİMİNİN KAPSAMI
VE
ORTAYA ÇIKAN BULGULAR IŞIĞINDA "İNSAN YETİŞTİRME" DE
SANAT EĞİTİMİNİN ÖNEMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

147685

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayhan ÖZER

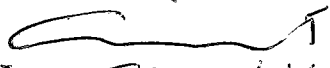
Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Cüneyt KURT

HATAY
Haziran, 2004

M.K.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

:
: Yrd. Doç. Güneş KURT
Ünvanı, Adı SOYADI
(Danışmanı)

Üye

:
: Yrd. Doç. Suat KARAASLAN
Ünvanı, Adı SOYADI

Üye

:
: Yrd. Doç. Mustafa OKAN
Ünvanı, Adı SOYADI

Üye

:
: Yrd. Doç. Seher KURT
Ünvanı, Adı SOYADI

Üye

:
: Yrd. Doç. Melih APA
Ünvanı, Adı SOYADI

Kod no

: 47

Yukarıdaki imzaların adı geçen Öğretim Üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Cemal YÜKSELEN
Sos. Bil. Enst. Müdürü
06/07/2024
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“...Bugün ‘sanat’ çağdaş ve çağcıl bir kimlik sorunu simgesi olarak anlaşılmakta ve insana, insanı ne denli iletebildiği ile bir anlam, bir değer kazanabilmektedir.”¹ Sıtkı Erinç’ in 1995’de dile getirdiği bu fikir, günümüz koşullarına bir ışık tutmaktadır.

İnsanın düşünme ve üretme süreci en anlamlı görüntüsünü felsefe, bilim ve sanat ürünlerinde verir. Sanat bilimin konusu olduğunda ve ele alınan kavramların bütünsel ilişkileri doğru kurulduğunda, istenilen amaçlara ulaşmak mümkün olacaktır.

Hangi toplumda, kültürde, coğrafyada yaşanılırsa yaşansın; sanat yaşamı anlamlı kılan en önemli unsurlardan biri ola gelmiştir. Sanatı bir kültür değeri olarak ele alan, gelenekleştiren toplumların uygarlık sürecinde ne denli önde oldukları bilgisi kaçınılmazdır. Sanat eğitiminin önemi yaşadığımız bu çağda, kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada benden katkılarını esirgemeyen tüm hocalarıma ve dostlarıma teşekkürü borç bilirim.

---

¹ Sıtkı Erinç, Kültür Sanat Sanat Kültür, 1995:80, Çınar Yayınları.

Önsöz

İçindekiler.....	I
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler.....	IV
İngilizce Özet, Abstract, Keywords.....	V
Çizelgeler Listesi.....	VI
Kısaltmalar Listesi.....	VII
1. Giriş.....	
2. Tezin Önemi ve Amacı.....	3
2.1. Yöntem.....	3
2.2. Kavramsal Çerçeve.....	5
2.3. Varsayımlar.....	6
2.4. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	6
2.5. Veri Toplama Tekniği.....	7
3. Bulgular ve Yorumlar.....	
3.1. Sanat, İnsan ve Toplum İlişkisi.....	10
3.1.1. Sanat ve İnsan.....	10
3.1.2. Sanat ve Toplum.....	17
3.2. Eğitim.....	19
3.2.1. Formal Eğitim.....	23
3.2.2. İnfomal Eğitim (Formal Olmayan Eğitim).....	25
3.2.3. Odakları ve Kapsamlarına Bağlı Olarak Eğitim Türleri.....	26
3.2.3.1. Din/İnanç Odaklı Eğitim.....	27
3.2.3.2. Kültür Odaklı Eğitim.....	27
3.2.3.3. Bilgi Odaklı Eğitim.....	27
3.2.3.4. Çevreye Uyum Odaklı Eğitim.....	28
3.2.3.5. Beceri Odaklı Eğitim.....	29
3.2.3.6. İnsan Odaklı Eğitim.....	29
3.3. Sanat Eğitimi.....	30

3.3.1. Türkiye' de Sanat Eğitiminin Dünü ve Bugünü	35
3.3.2. Okul Öncesi Sanat Eğitimi	44
3.3.3. İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi	47
3.3.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okulu Resim-İş Dersi Programı (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10.Sınıflar).....	47
3.3.3.1.1. Genel Amaçlar.....	47
3.3.3.1.2. Birinci Sınıf Özel Amaçları.....	48
3.3.3.1.3. Birinci Sınıf Konuları.....	49
3.3.3.1.4. İkinci Sınıf Özel Amaçları.....	50
3.3.3.1.5. İkinci Sınıf Konuları.....	51
3.3.3.1.6. Üçüncü Sınıf Özel Amaçları.....	52
3.3.3.1.7. Üçüncü Sınıf konuları.....	54
3.3.3.1.8. Dördüncü Sınıf Özel Amaçları.....	54
3.3.3.1.9. Dördüncü Sınıf Konuları.....	55
3.3.3.1.10. Beşinci Sınıf Özel Amaçları.....	56
3.3.3.1.11. Beşinci Sınıf Konuları.....	57
3.3.3.1.12. Altıncı Sınıf Özel Amaçları.....	57
3.3.3.1.13. Altıncı Sınıf konuları.....	58
3.3.3.1.14. Yedinci Sınıf Özel Amaçları.....	58
3.3.3.1.15. Yedinci Sınıf konuları.....	60
3.3.3.1.16. Sekizinci Sınıf Özel Amaçları.....	60
3.3.3.1.17. Sekizinci Sınıf konuları.....	61
3.3.3.1.18. Dokuzuncu Sınıf (Lise) Amaçları.....	62
3.3.3.1.19. Dokuzuncu Sınıf (Lise) Konuları.....	62
3.3.3.1.20. Onuncu Sınıf (Lise) Amaçları.....	63
3.3.3.1.21. Onuncu Sınıf (Lise) Konuları.....	64
3.3.4. Yüksek Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi	68
3.4. Yüksek Öğrenim Görmüş Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket Sonuçları.....	72
3.4.1. Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket Sonuçları.....	74

3.4.2. Sanat Öğrenimi Görmüş Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket Sonuçları.....	84
3.4.1.3. Anket Sonuçlarının Karşılaştırılması.....	94
3.5. Toplumsallaşma Kapsamında Aydın İnsan Kimliği.....	98
3.5.1. İnsan Yetiştirmede Sanat Eğitiminin Önemi ve Bu Bağlamda Üstlendiği Amaçlar.....	101
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	
Kaynaklar.....	109
Ekler.....	113

ÖZET
YÜKSEK ÖĞRENİM GÖRMÜŞ MESLEK İNSANLARININ
ÖĞRENİMLERİ SÜRESİNCE ALDIKLARI SANAT EĞİTİMİNİN KAPSAMI
VE
ORTAYA ÇIKAN BULGULAR IŞIĞINDA “İNSAN YETİŞTİRME” DE
SANAT EĞİTİMİNİN ÖNEMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Ayhan ÖZER
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans
Danışman: Yrd. Doç. Cüneyt KURT

Toplumlar; çağdaş atılımlarını, eğitime verdikleri önem ölçüsünde hızlandırır ve yoğunlaştırırlar. Her toplumun gelişmişlik düzeyinin ve uygarlığının, eğitim olanakları ve eğitim planlamaları ile doğru orantılı olduğu, görülür. Uygarlığı var eden ekonomik yapılanma, teknolojik ve bilimsel gelişim, kültürel ve sosyal yapı, bunun yanında kültürün temel taşlarından biri olan sanatsal olgular ancak eğitim ile anlaşılır ve gelişir. Eğitimin temelleri, toplumların kültürel değerlerinden doğmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde araştırmadaki temel kavramlara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü araştırmanın önemi ve amacına yönelik içerik üzerine kurulur. (Bu bölümde tezin önemi ve amacına ilişkin genel bilgiler verilmektedir.)

Çalışmanın Bulgular ve Yorum bölümü ise özet olarak şöyle sıralanabilir;

Sanatın ne olduğuna ilişkin görüşlere ve buna bağlı olarak sanat, insan ve toplum ilişkisine yer verilmiştir.

Araştırma metni “eğitim” kavramının tanımlanması, amaçlarının-hedeflerinin ve türlerinin, merkezine aldığı konu, kavram ya da istendiklere göre şekillerinin açıklanması ile devam etmektedir.

“Sanat Eğitimi”nin içeriğine yer verilmeye çalışılmaktadır. “Türkiye’de sanat eğitiminin dünü ve bugünü ayrıca halen süregelen okul öncesi sanat eğitimi, orta öğretim kurumlarında sanat eğitimi ve yüksek öğretim kurumlarında sanat eğitiminin, içeriğinin incelenmesi bu bölümde yer almaktadır.

Meslek insanlarına uygulanan anket ve sonuçları, sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarına uygulanan anket ve sonuçları, ayrıca sonuçların karşılaştırmalı olarak incelendiği bölümle devam etmektedir.

Toplumsallaşma kapsamında aydın insan kimliği ve araştırmada ulaşılan bulgular ışığında sanat eğitiminin insan yetiştirmede ne tür bir rol üstlendiği, bu rolün kapsamının ne olduğu, yani araştırmanın ana konusu açıklanmaya çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ortaya çıkan bilgilerin değerlendirilmesi ve önerilerin dile getirilmesi ile araştırma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sanat Eğitimi, Aydın İnsan, Toplumsallaşma Kapsamında Aydın İnsan Kimliği, Sanat

ABSTRACT**A STUDY ON THE SCOPE OF ART EDUCATION PROFESSIONALS WITH
HIGHER EDUCATION RECEIVE DURING THEIR STUDY
AND
THE IMPORTANCE OF ART EDUCATION IN THE EDUCATION OF
INDIVIDUALS****Ayhan OZER****Master's Program in the Department of Fine Arts Education****Advisor: Asst. Prof. Cuneyt Kurt**

Societies intensify their processes of modernity in accordance with the importance they attribute to education. The level of civilization and development a society has depends directly on that society's educational opportunities and programs. Economic structure that enables civilizations, scientific and technological developments, cultural and social fabric, and artistic phenomena that defines culture are only understood and enhanced through education. The roots of education emerges from the cultural values of societies.

The introductory section involves definitions of the essential concepts in the study.

The second part is built on the goals and importance of the study.

The following section is on the findings and evaluations:

Perspectives on art and the relationship between art, individual, and society under the light of these perspectives.

Definition of education; its types and goals, the topics, concepts, and results of its goals in its focus.

The contents of art education; the past and the present of art education in Turkey in addition to current pre-school art educational activities; art education in secondary and higher education.

Questionnaires given to professionals; professionals whose education involves art education; questionnaire results and comparisons between the results.

The identity of an intellectual person within the framework of socialization; examination of the role of art education in the education of individuals under the light of findings.

The final part consists of a general evaluation of the findings and suggestions.

Key Words: Education, Art Education, Intellectual Person, Identity of an Intellectual Person within the Framework of Socialization, Art.

Çizelgeler Listesi

Çizelge 1: Eğitimin Programı Tasarısının Öğeleri.....	24
Çizelge 2: Sanat Eğitimi.....	32
Çizelge 3: İlk öğretim 1.2.3.4.5. Sınıflar Ders Çizelgesi.....	65
Çizelge 4: İlk öğretim 6.7.8. Sınıflar Ders Çizelgesi.....	66
Çizelge 5: Lise 9.10.11. Sınıflar Ders Çizelgesi.....	67
Çizelge 6: Anket Uygulanan Meslek İnsanları.....	73
Çizelge 7: Anket Uygulanan Sanat Eğitimi Görmüş Meslek İnsanları.....	73
Çizelge 8: Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket (1. Bölüm) Sonuçları.....	77
Çizelge 9: Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket (2. Bölüm) Sonuçları.....	81
Çizelge 10 : Sanat Öğrenimi Görmüş Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket (1. Bölüm) Sonuçları.....	87
Çizelge 11 : Sanat Öğrenimi Görmüş Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket (2. Bölüm) Sonuçları.....	91

Kısaltmalar Listesi.....

- Al. : Almanca
Çev. : Çeviren
D.D. : Dil Derneği
DGSA. : Devlet Güzel Sanatlar Akademisi
Fr. : Fransızca
GEE-RİB. : Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü
İng. : İngilizce
M.E.B. : Milli Eğitim Bakanlığı
Os. : Osmanlıca
s. : Sayfa
TV. : Televizyon
vb. : Ve benzeri
Yy. : Yüzyıl

1. GİRİŞ

Toplumlar, çağdaş atılımlarını, eğitime verdikleri önem ölçüsünde hızlandırır ve yoğunlaştırırlar. Her toplumun gelişmişlik düzeyinin ve uygarlığının, eğitim olanakları ve eğitim planlamaları ile doğru orantılı olduğu görülür. Uygarlığı var eden ekonomik yapılanma, teknolojik ve bilimsel gelişim, kültürel ve sosyal yapı, bunun yanında kültürün temel taşlarından biri olan sanatsal olgular ancak eğitim ile anlaşılır ve gelişir. Eğitimin temelleri, toplumların kültürel değerlerinden doğmaktadır. Kültür kavramını incelediğimizde ise içinde dört ayrı anlamı barındırdığını görürüz;

“... kültür sözcüğünün dört ayrı anlamda kullanıldığı görülür: (1) Bilim alandaki kültür: Uygarlıktır. (2) Beşeri alandaki kültür: Eğitim sürecinin ürünüdür. (3) Estetik alandaki kültür: Güzel sanatlardır. (4) Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kültür: Üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirilmedir.” (Güvenç 1994: 97).

Kültürün bu çok boyutlu yapısı içinde estetik alandaki kültür öğelerinin, yoğun bir şekilde diğer öğelerle ilişkili olduğu görülür. Kültürel unsurlardaki gelişmişliğin aynı anda uygarlığa yansıdığı görülmektedir. Eğitim, uygarlığı var eden her unsurun korunması, geliştirilmesi ve sonraki nesillere aktarılmasında, vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Eğitim, toplumların gelişiminde böylesi önemli bir rol oynarken tarihsel süreç içinde değişik hedefler doğrultusunda farklı şekiller alır; örneğin, ilkçağlarda taş yontma öğretilirken, günümüzde bilgisayar teknolojilerinin öğretim süreçleri, eğitime konu olmaktadır.

Eğitimde bir alt açılım olarak kültürün estetik eğitimi boyutunu oluşturan sanat eğitimi, kültürün oluşması, gelişmesi ve korunmasında önemli görevlerden bir çoğunu üstlenmiştir. Sanat eğitiminin bu görevini ne derece başarıyla yerine getirebildiğinin yanıtı, aslında toplumun gelişmişlik düzeyinin ölçülerinin de yanıtıdır. Sanat eğitimi pek çok hedefi içinde barındırabilmektedir. Ancak bunlara ulaşmanın yolu, yaşam boyu verimli bir sanat eğitimi anlayışından ve uygulamalarından geçmektedir. İnci San (1979 : 3) sanat eğitimi, daha doğrusu sanatla eğitimi tanımlarken şöyle bir ifade kullanır: “...gerek sanat uğraşısında bulunan kişide, gerek sanat eseriyle karşılaşp onu değerlendirende harekete geçen tüm zihinsel yeti ve süreçleri, duyu, duyum, algılama, imgeleme, düşünme, anma, çağrışım gibi güçleri eğitmektir.” Ayrıca, bütünsel anlamda bir sanat eğitiminin hangi şekilde oluşması gerektiği şöyle dile getirilebilir; “...tümel anlamda bir sanat eğitimi, sanatın oluşumu, sanatsal yaratma, sanatın toplumdaki yeri,

sanat türleri, sanat akımları ve anlayışları, sanatçının kişilik özellikleri vb. konuları işleyen, sanat (ve kültür) tarihi, estetik, sanat kuramları ve eleştirisi, sanat psikoloji, sanat sosyolojisi, sanat coğrafya ve topografyası gibi, sanat olayına, sanat ürünlerine ve sanat-toplum-kültür ilişkilerini irdeleyen kurumsal bilgi dallarının da katılmasıyla tamamlanıp bütünleşir.” (San 2003: 18,19).

Bu düşünceler şu soruları karşımıza çıkarmaktadır: İlk olarak sanat eğitimi bu bütünsellikteki amaçları neden güder? İkinci olarak ise, sanat neden insanlığın yaşamında böylesi önemli ve vazgeçilmez bir yapı taşıdır?

İnsanın varoluşundaki anlamı açıklayan ve varlığını sürdürmesini sağlayan tüm duyu, duygu ve akıl yürütmelerin kökü, insani özler, olgular ve bütünlerdir. Sanat insana, yine insandan doğan ve ulaşan bu kökleri görselleştirir ve imgeler. Aslında sanat insana, insanı ve insandan olanı, yine insan için, insanlaştırır diyebiliriz. Bu oluşum, geçmişten bugüne uzanan, karmaşık bir süreçtir.

Sanat eğitimi tam bu noktada devreye girer ve bir anlamda doğanın, evrenin ve tüm kavramların bileşke noktası olması ile aslında merkezi sayılabilecek insanı, açıklamayı, anlamlandırmayı hedeflerken bir yandan da insani öz ve değerleri gerek sanat yapıtlarından gerekse sanat kavram ve düşüncelerinden hareketle insana özümsetmeyi amaç edinir.

Sanat eğitiminin pek çok özel ve genel amacı vardır; ancak bu araştırmada insan yetiştirmedeki öneminin araştırılması planlanmıştır. Erinç (1998: 35)'de sanat eğitiminin, insan yetiştirme konusu üzerindeki önemini şöyle vurgular; “ Sanat eğitimi, sanatçı eğitiminden ayrı düşünmek olanaksızdır. Bununla beraber, sanat eğitimi, genel eğitim içinde, oysa sanatçı eğitimi, meslek okulları içinde yoğunlaşır. Bir başka deyişle, sanatçı eğitimi, sanat eğitimi içerir ama sanat eğitimi sanatçı eğitimini değil sanatsever eğitimini hedefler.

Sanat eğitimi, rastlantısal olarak kimi yetileri ortaya çıkarabilir. Fakat bu tür bir eğitimin esas amacı bunları saptamak, ya da saptamak değil, yaşamı değerli kılmak, yaşamdan zevk almayı sağlamak. Yani sanat eğitimi, çağdaş ve çağcıl insan anlayışına uygun nesiller yetiştirmeyi, insanı kendi değerleri içinde var etmeyi amaçlar. Bu her insanın sonsal amacı kabul edilen ‘Aydın insan olma’ ilkesine de uygundur, hatta uygunluktan öte eş anlamlıdır.” Bu araştırma sanat eğitiminin insan, “aydın insan” yetiştirmede önemi konusunu açabilme-açıklayabilme düşüncesi ile biçimlendirilmiştir.

2. TEZİN ÖNEMİ VE AMACI

Sanat eğitimi, sanatın kapsadığı pek çok konu, kavram, olay ve düşünceyi belirlediği amaçlar doğrultusunda öğretici kaynaklar aracılığı ile öğrencilere aktarır. Sanat öğretimi kaynakları oldukça zengin ve çok boyutludur. Bu nedenle de sanat eğitimi pek çok özelliği ve buna bağlı amaçları bünyesinde toplamıştır.

Bu araştırma, Türkiye’de bütünsel bir sanat eğitiminin var olup olmadığını; yüksek öğrenim mezunlarının ilk, orta ve yüksek öğrenimleri süresince aldıkları sanat eğitimini, ülkemizde halen uygulanan örgün eğitim kurumlarındaki mevcut müfredatlar üzerinden ve uygulanan anketin sonuçları ile açıklamayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada ortaya konulan bulgular ve öneriler, sanat eğitiminin insan yetiştirmedeki gerekliliğini vurguladığı için önemlidir.

Yine bu çalışma içindeki iki boyutlu tek anket ve anket için oluşturulan iki denek grubu üzerinde yapılan araştırma sonucunda, ülkemiz üniversite mezunlarının sanata ve sanat eğitimine bakış açıları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda her iki grup deneklerinin yüksek öğrenimleri dahil olmak üzere, yaşamları boyunca aldıkları sanat derslerinin hedeflerine ne ölçüde ulaştığının araştırılması amaçlanmıştır.

2.1. Yöntem

Araştırmanın sonuçlandırılmasında izlenen yöntem açıklanmadan önce araştırmacının araştırmada kullandığı yöntemin çıkış noktasını açmak üzere, eğitim araştırmalarının genel anlamda neden ve nasıl gerçekleştirildiğine değinmek gerekir. Varış ve arkadaşları (1994 : 56-67) eğitim araştırmalarının amaç ve yöntemlerini şöyle açıklamaktadırlar; “Eğitim araştırmaları, bilimsel yöntemin sistemli ve planlı bir şekilde eğitim sorunlarının çözümüne uygulanması işidir. Bu araştırmalar, eğitim süreç ve sonuçlarına ilişkin insan davranışlarını konu edinir. Bu nedenle eğitim araştırmaları sosyal ve davranış bilimleri kategorisinde ele alınır ve benzer yöntem ve teknikleri izler.

Bilimsel araştırmanın amacı bilinenden bilinmeyenlere doğru yol almak ve bu doğrultuda bilgi üretmektir... Bilimsel araştırma, kuram geliştirmekle başlar ve o bilim alanı için evrensel anlamda geçerliği olan yasalarla sonuçlanır... Araştırma temelde bir arama, öğrenme, bilinmeyeni biliniyor yapma, karanlığa ışık tutma, kısaca bir aydınlanma sürecidir. Varolan durumdan özlenen duruma geçebilmek için gerekli kararları almada zorunlu olan verileri toplayıp değerlendirmedir.

Eğitim, temel bilimler gibi yerleşik bir alan olsaydı belki, bu alandaki araştırma raporlarının, deney ya da gözlemlerin sonuçlarının belirlenmesi ile sınırlanabileceği düşünülebilirdi. Ancak üniversiter bir bilim alanı halinde gelişen bu alanda, yıllar boyu aynı şeylerin tekrarlanmaması ve gelişmelerin birbiri üzerinde yapılaşdırılmasını sağlamak için eğitimde araştırma probleminin, bulguların ve sonuçların sağlam fikir dokuları üzerine oturtulması önem taşımaktadır...”

Bu çalışma ortaya konulduğu düşünce itibariyle, bir durumun saptanmasını amaçlamaktadır. Bu yolla, halen örgün eğitim kurumlarında uygulanan sanat derslerinin kapsamının incelenmesi –burada araştırmanın sağlıklı yürütülebilmesi amacıyla müfredatların ve bunlara bağlı amaç ve konuların araştırılması esas kapsamdır- ve ortaya çıkan bulgular ışığında, sanat eğitiminin “insan yetiştirme”deki önemi, açıklanmaya çalışılmıştır. Bu araştırma ile niceliksel, yani rakamsal saptamalar yapmaktan çok konunun niteliksel ve kavramsal yönünün irdelenmesi amaçlanmıştır. Böylece esnek bir çerçeve içinde bilginin kullanılabilmesi ve alan içinde faydalı olabilmesi, hedeflenmiştir. Buna bağlı olarak araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Stokrocki’ nin (1997: 33)’de belirttiği: “Nitel araştırmada ilk soru genel ve basit olur, daha sonraki sorular ayrıntıya yöneliktir.” görüşünden hareketle; araştırmanın ilk ve genel sorusu: “*Yüksek öğrenim görmüş meslek insanların, öğrenimleri süresince gördükleri sanat eğitiminin kapsamı nedir?*” olarak belirlenmiştir.

“Araştırmalar amaçları yönünden temel ve uygulamalı diye ikiye ayrılırlar. Temel araştırmalar olaylar arasındaki ilişkileri keşfetmek ve teori geliştirmek amacı taşırlar” (Seyidoğlu 2000: 18). Bu araştırma da bir temel araştırma örneğidir. Ortaya konan temel soru ile başlayan araştırma, alt soruların oluşturulması, belirlenen kaynak ve literatürün taranması, yüksek öğrenim mezunu değişik meslek insanları ve sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarına uygulanan anketlerin sonuçlandırılması, ortaya çıkan bulguların karşılaştırılması sentezlenmesi, yorumlanması ve önerilerin geliştirilmesi ile tamamlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın hazırlanmasında izlenen yol ve bu yola ulaşmada kullanılan yöntem şöyle sıralanabilir:

1. İlk ve genel sorunun belirlenmesi; *Yüksek öğrenim görmüş meslek insanların, öğrenimleri süresince gördükleri sanat eğitiminin kapsamı nedir?*

2. Ayrıntıya ilişkin soruların belirlenmesi;

- Sanat, insan ve toplum ilişkisi nasıl açıklanabilir?
- Eğitim nedir? Eğitim ne şekilde, ne amaçla ve kimlere verilir?
- Sanat ve eğitimin bağlantıları nelerdir?
- Sanat eğitimi nedir?
- Türkiye’ de Sanat eğitimi dünden bu güne hangi aşamalardan geçmiştir?
- Okul öncesi sanat eğitiminin içeriği nedir?
- Orta öğretim kurumlarında sanat eğitiminin içeriği nedir?
- Yüksek öğretim kurumlarında sanat eğitiminin içeriği nedir?
- Farklı meslek gruplarından insanların, sanata, hayata ve sanatın insan hayatı üzerindeki etkilerine bakışları nasıldır?
- Sanat öğrenimi görmüş meslek insanların sanata, hayata ve sanatın insan hayatı üzerindeki etkilerine bakışları nasıldır?
- Toplumsallaşma kapsamında aydın insan kimliği nasıl açıklanabilir?
- Sanat eğitiminin insan yetiştirmede rolü ve önemi nedir?

3. Kaynakların araştırılması, derlenmesi, yazılması.

4. Belirlenen örneklem evrende anketlerin yapılması, derlenmesi, karşılaştırılması yazılması.

5. Bulguların sentezlenmesi, bütünleştirilmesi ve yorumlanması.

6. Konunun sonuçlandırılması ve konuya ilişkin önerilerin geliştirilmesi, sunulması.

2.2. Kavramsal Çerçeve

Araştırmada esas alınan model tarama modelidir. Bu tarama, varolan kaynaklara, kitap, makale, tez ve diğer yazılı kaynaklara başvurularak, halen örgün eğitim kurumlarının sanat derslerinin müfredatlarının incelenmesi ve örneklem evrende yapılan anketlerden oluşmaktadır.

Sanat, insan yaşantısının vazgeçilmez bir ögesidir. Uygarlaşma yolunda kaçınılmaz olan ise, toplumun her ferdinin sanat bilgisine, görgüsüne ve sevgisine sahip olması gereğidir. Ancak bu yolla insanların evrensel ereği olan “aydın insan” olma süreci tamamlanır. Toplumun bir parçası olan her bireyin, sadece uzmanlık alanlarında bilgi sahibi olması yeterli görülmemektedir. İnsanlar uzmanlık alanları dışında edindikleri bilgiler sayesinde hayatı, olayları ve kavramları çok daha boyutlu

algılayabilir, yorumlayabilir ve anlamlandırabilirler. Bu şekilde hem kendi alanlarında daha başarılı olur, hem de daha zengin, çok boyutlu ve mutlu bir yaşam sürebilirler. Etike (2001: 30,31)'de bu konuyu şöyle açar; “Sanat eğitime çok önemli bir görev yüklenmiştir. Çağımız sorunlarının yarattığı ‘mutsuz ve umutsuz varlık’ olan insan nasıl mutlu ve umutlu olacaktır? Bu sorunun çözümü sanat eğitiminde bulunmuştur. Bu insan, sanatın belirtilen özellikleri ile eğitilerek “hem kendisini tanıyacak ve dünyayla barışık olacaktır, hem de dış dünyayı tanıyacak ve dünyayla barışık olacaktır.”

Sanat eğitimi bu anlamda -kendi özel amaçlarını da gözeterek- insan yetiştirmede önemli bir rol üstlenir. Bu araştırma, sanat eğitiminin insan yetiştirmede ne gibi roller üstlendiği ve bu doğrultuda ne tür bir etkinlik içinde olduğunun önemini belirtmeye ve araştırmaya, çıkan bulgular ışığında, kavramları açıklamaya çalışmaktadır.

2.3. Varsayımlar

Bu araştırmanın, üç temel yargıyı araştırarak temellendirilmesi planlanmıştır;

1. *Sanat Eğitiminin bir süreç olarak; yaşam boyu ardıllştırılması ve çeşitli şekillerde verilmesi gerekir*, yargısı bu araştırmanın en temel varsayımdır. Ancak bunu açmak için örgün eğitim kurumlarında ne türden ve yoğunlukta bir sanat eğitiminin verildiği incelenmelidir.

2. *Yüksek öğretim kurumları da dahil olmak üzere ülkemizde yeterli sanat eğitimi verilmemektedir- verilememektedir*, yargısı ise bu araştırmanın önemli bir diğer varsayımdır. Bu kaniya varılmasında en büyük etken olarak; popüler kültür ürünlerinin hayatın içine girdiği yoğunluk ve bu yoğunluğun oluşturduğu-oluşturabileceği kültürel çöküş gösterilebilir.

3. *Sanat eğitiminin insan yetiştirmede özellikle “aydın insan” yetiştirmede önemli rolleri vardır*, yargısı ise araştırmanın bir diğer önemli varsayımdır. Sanat eğitiminin üstlendiği bu rollerde ne denli başarılı olduğu, çağdaş kültür bütününe olduğu kadar çağdaş ve aydın insan kimliğine de ışık tutacağı düşüncesiyle, araştırmada bu varsayımlar incelikli olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

2.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Günümüz insanın her anlamda, etkin bir bilgi ve bu bilgileri kullanabilecek zeka, cesaret ve yaratıcılığa sahip olması gerektiği ortadadır. Yetkin bir aydın kimliğini; sadece uzmanlık eğitimleri, öğretim ve deneyimleri ile oluşturmak oldukça zor

görülmektedir. Dolayısıyla araştırma örgün eğitim kurumlarında, devlet eli ile yapılan sanat eğitimi üzerinden; en çok ve genel öğrencilere ulaşan Sanat eğitimi kapsmalıdır. Bu eğitim kurumları şöyle sıralanabilir:

- Okul öncesi eğitim kurumları.
- İlköğretim kurumları.
- Orta öğretim kurumları.
- Yüksek öğretim kurumları.

Bu kurumlarda verilen sanat eğitiminin kapsamı, öğretim müfredatlarının incelenmesi ve içeriklerinin saptanması ile açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca yüksek öğrenim görmüş meslek insanlarını temsil edecek örneklem evren, bu örneklem evreni oluşturan unsurlar, şöyle sıralanabilir:

- Araştırmanın genel evreni Türkiye, özel -daraltılmış- evreni olarak ise Hatay ili Antakya merkez ilçesi seçilmiştir.
- Milli eğitim bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumları.
- Milli eğitim bakanlığına bağlı ilköğretim kurumları.
- Milli eğitim bakanlığına bağlı Orta öğretim kurumları.
- Sosyal bilimler, Sağlık bilimleri ve Fen bilimleri genel başlıklarından hareketle seçilen; yüksek öğretim kurumları ve bunlardan mezun olmuş 30 meslek insanı.
- Yüksek öğrenimlerinde Sanat eğitimi görmüş 30 meslek insanı.

Bu araştırmanın çatısını oluşturmaktadır.

Araştırmanın bulguları, bu örneklem evrenden hareketle oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmaya konu olan her kavram ve tanım, birbiri ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilidir. Örneğin: *Eğitim ve Sanat kavramları kendi başlarına önemli birer konu iken, Sanat Eğitimi bileşkesi; yeni bir bağlantı, yeni bir kavram ve süreç-sonuç ilişkisidir.* Bu ve buna benzer ilişkileri bu ilişkilerin sonuçlarının araştırılması, çalışmanın ana eksenini oluşturacaktır.

2.5. Veri Toplama Tekniği

Veri toplama teknikleri, araştırmacının konuyu, yöntemi, kavramsal çerçeveyi ve sınırlılıkları belirlemesinden sonra belirlenir. Araştırmacının ulaşmaya çalıştığı sonuçlar üzerinden verinin ne olduğunu açmak gerekirse; “ Veri, araştırmayı sonuca götürmeye yarayan her türlü bilgi, belge, kayıt veya istatistiklerdir. Veriler, bir anlamda işlenmemiş kanıtlardır. Bunların çeşitli bilimsel yollarla işlenip değerlendirilmesi sonucu, incelenen

soruna cevap bulunmaya çalışılır.” (Seyidoğlu 2000: 35). Araştırmanın bulgularına kaynak literatürün taranmasının yanında örneklem evren kapsamındaki meslek insanlarına uygulanan anketlerle ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmanın verilerine, literatür taraması, yapılarak başlanmıştır. Bunlar, kitap, makale, araştırma yazıları ve konu ile ilgili tezlerdir. Araştırma sonrasında, belirlenen gruplara anket uygulanmış ortaya çıkan bulgular kendi içlerinde, ayrıca karşılaştırmalı olarak çözümlenmeye çalışılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

İnsanı diğer tüm canlılardan ayıran özelliği, yaşamı anlamlı kılma çabası yani onu düşünmeye iten yeteneğidir. İlk insan buluntuları göstermektedir ki insan daima; önce doğa, sonra kendi ve diğer insanlarla bir mücadele içinde olmuştur. Bu mücadele, insanlığın değişimine-gelişimine- yol açmıştır. "...İnsanın bin yıllarca çalışmaları boşa gitmemiş, kendisini, hele ellerini ve kafatasını, baştan başa değiştirmiştir. Çünkü hep kafa buyurmuş eller çalışmıştır. İnsan bir taş parçasına keski biçimini vermeye uğraşırken, kendisi farkına varmadan, parmakları da değişiyor, daha ustalaşıyordu. Aynı zamanda beyni de, deyişe deyişe bileşik bir şekil alıyordu..." (İlin, Segal 2001:28). İnsanın bu evriminin günümüzde de olanca hızı ile devam ettiği söylenebilir.

İnsanın düşünme ve üretme süreci en anlamlı görüntüsünü felsefe, bilim ve sanat ürünlerinde verir. Sanat bilimin konusu olduğunda, ancak ele alınan kavramların bütünsel ilişkileri doğru kurulduğunda, istenilen amaçlara ulaşmak mümkün olacaktır. Bu kapsamda, araştırma metninin bu kısmı aşağıda açıklandığı şekilde oluşturulmuştur;

1. Bölümde, sanatın ne olduğuna ilişkin görüşlere ve buna bağlı olarak sanat, insan ve toplum ilişkisine yer verilmiştir.

2. bölümde, eğitim kavramının tanımlanması, amaçlarının-hedeflerinin ve türlerinin, merkezine aldığı konu, kavram ya da istendiklere göre şekillerinin açıklanması ile araştırma metni devam etmektedir.

3. bölümde, sanat eğitiminin içeriği üzerinde durulmuştur. Türkiye' de sanat eğitiminin dünü ve bugünü, ayrıca halen süregelen okul öncesi sanat eğitimi, orta öğretim kurumlarında sanat eğitimi ve yüksek öğretim kurumlarında sanat eğitiminin içeriğinin incelenmesi bu bölümde yer almaktadır.

4. bölüm, meslek insanlarına uygulanan anket ve sonuçları, sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarına uygulanan anket ve sonuçları, ayrıca sonuçların karşılaştırmalı olarak incelenmesi ile devam etmektedir.

5. bölümde, toplumsallaşma kapsamında aydın insan kimliği ve araştırmada ulaşılan bulgular ışığında sanat eğitiminin, insan yetiştirmede ne tür bir rol üstlendiği, bu rolün kapsamının ne olduğu, yani araştırmanın ana konusu açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın sonuç bölümünde de ortaya çıkan verilerin değerlendirilmesi ve öneriler dile getirilmiştir.

3.1. Sanat, İnsan ve Toplum İlişkisi

3.1.1. Sanat ve İnsan

İnsanlar her an, yaşadıkları dünyayı, çevreyi, olayları, kavramları, nesnelere ve diğer insanları, aslında her şeyi, anlamak için enerji harcarlar, düşünürler, üretirler. En baştan bu, biraz da kendilerini, özlerini tanımaya, hatta kendilerini ve yaşamlarını anlamlı kılmaya yönelik bir enerjidir, bir eylemdir. Bu gayret, insanları; doğal ve sosyal çevrelerini de dönüştürerek, günümüz insanı olarak karşımıza çıkarır.

Bu uğraş, her bakışta aynı koşullanmalar ile anlamlanamayabilir. Çağlar boyu her algı farklı bir sonuç doğurmuş, bu sonuçlar ise yeni oluşumlara başlangıç olacak şekilde yaşanmıştır. Peki bu uğraşın kökeni nedir? İnsanı bu içkin, yoğun yaşam düşünce - bu düşüce ulaşmaya- iten sebep nedir?

“ Belli ki kendini aşmak istiyor insan. Tüm insan olmak istiyor. Aynı bir birey olmakla yetinmiyor; bireysel yaşamının kopmuşluğundan kurtulmaya, bireyciliğinin bütün sınırlılığı ile onu yoksun bıraktığı, ama onun sezip özlediği, bir doluluğa, daha doğru, *daha anlamlı* bir dünyaya geçmek için çabalıyor. Kişiliğinin geçici, rastgele sınırları, yaşayışının kapanıklılığı içinde kendini tüketmek zorunluluğuna başkaldırıyor. İstiyor ki, “benliğinden” ötede, kendi dışında ama gene de kendi için vazgeçilmez bir şeyin parçası olsun. Çevresindeki dünyayı soğurmayı, kendisinin kılmayı, meraklı, çevreye-aç benliğini bilimin, tekniğin en uzak burçlarına, atomun en gizli derinliklerine değin yöneltmeyi, sınırlı benliğini sanatta toplu yaşayışla birleştirmeyi, bireyselliğini *toplumsallaştırmayı* özlüyor.” (Fisher 1995: 10).

İnsanın birey olurken de toplumun parçası olma isteği, sürekli olarak ürettiklerinde, yarattıklarında kendini göstermektedir. Sanatın doğasını kavramak bütünsel bir sanat kavramını, anlamayı- anlatmayı gerektirir. Sanatın girdiği bunca biçim varlık nedenine ilişkin bir bağ, bir neden-sonuç ilişkisinin sonucu olarak açıklanabilir.

“Sanatın *varlık nedeni* hiçbir zaman bütünüyle aynı kalmaz. Sınıflara bölünmüş, bir iç çatışmayı sürdüren toplumda sanatın görevi başlangıçtaki görevinden birçok bakımlardan ayrılır. Bununla birlikte, toplumsal durumlar değişse bile sanatın hiç değişmeyen, bir gerçeği yansıtma niteliği de vardır. İşte biz yirminci yüzyıl insanını tarihöncesi mağara resimleri karşısında ya da çok eski ezgileri dinlerken heyecanlandıran, sanatın bu niteliğidir.” (Fisher 1995: 13).

Sanatın görevi ve amaçları değıştikçe biçimsel nitelikleri de değışmekte ve sanat her çağda başka bir kimlikte karşımıza çıkabilmektedir. Sanatın bu yapısı, onu devingen kılar ve ele avuca sığmayan bir doğaya, yapıya büründürür.

İnsan; değışkendir-değıştirenidir. Bu bir çeşit iç-dış ilişkisi olarak anlaşılabilir. İnsan ürettikleri ile insan olmuş, dünyasala ve yaşama biçim vermiştir. Ortaya çıkan yeni oluşumlar insanı, insan da bunların sonuçlarını değıştirmiştir. Bu devinim üç önemli alanda kendini ve etkilerini gösterir. Bunlar bilim, sosyal yaşam ve sanat olarak düşünülebilir. Bu üç alan da insan için olmaları nedeniyle aynı çemberin içinde yer alıp ve pek çok ortak noktayı paylaşmaktadırlar. Sanatın doğası konu edinildiğinde, neredeyse insanlık kadar eski ve çok geniş bir kapsam ve anlam karşımıza çıkar.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de sanatın ne olduğu-olmadığı tartışmaları sürmektedir. Sanat ve felsefe düşünürlerinin sanat üzerine düşüncelerini incelemeden önce; sanat sözcüğünün anlamını irdelemek gerekir, sözlük anlamıyla sanat: “1.Bir duygunun, tasarının ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü ya da bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık... 2.Belli bir uygarlığın anlayış ve beğeni ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım... 3.Bir şey yapmada gösterilen ustalık... 4.Bir meslekte uyulması gereken kuralların tümü.” (D.D. Sözlüğü 1999 :1138) dır.

Sezen ve Tanyeli (2001: 208)’de sanat üzerine şunları söylemektedirler: “Sanat (ing. Art). Artık eskimiş bir formülleştirmeyele sanat, ‘insanoğlunun yarattığı yapılarda güzellik ülküsünün ifadesi’ biçiminde tanımlanır. Oysa güzellik ülküsünün sanat için bir zorunluluk olmadığı, çağdaş sanat düşüncesi evreninde bir yeri kalmadığı kesin gibidir. Dolayısıyla, sanatı bugün Thomas Munro’nun tanımıyla, ‘doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisi’ diye nitelemek olanaklıdır. Doyurucu bir estetik yaşantı ise, mutlaka güzellik etkisi oluşturmak zorunda değildir. Örneğin ilkel toplumların ya da Azteklerin sanatları ‘güzel’ olmaktan uzak olduğu gibi, bunu amaçlamış olduklarının kanıtlayacak bir ipucundan yoksunuz. Çoğu kez ve çoğu durumda sanat yapıtının yarattığı estetik yaşantı, korkutma, tiksindirme, irkiltme boyutlarına sahip olabilmektedir. Güzellik kavramının sanatsal düşünce içinde başköşeye yerleştirilmesi ancak Rönesans’ta ortaya çıkar ve 19. yy’ da neredeyse resmi bir sanat ideolojisine dönüşür. Çağdaş sanat anlayışı ‘güzel’ sorunsalını tasfiye ettiği gibi, bir tanım çabasını da büyük ölçüde bir yana bırakmıştır. Sorun, daha çok sanatsal

yaratma sürecinin ne olduğu biçiminde ortaya konmakta. Bu bakış açısıyla, sanatsal yaratma gerçekliğin yeniden üretilmesi eyleminden başka bir şey değildir. Sanatçı, aslında sanatsal nitelikte olmayan gerçeklikleri seçerek, onları gerçekte yer aldıkları dizgeden başka bir dizge içinde yeniden konumlandırmaktadır. En basit örneğiyle, bir 'ready-made' in sanatsal nitelikte sayılabilmesi, bu dizge değiştirme ve dolayısıyla da, gerçekliği yeniden üretme sürecinden geçmesi sayesinde. Sanatçı bir endüstri ürününü binlercesi arasından seçerek, onu, içinde konumlandığı endüstriyel ürünler dizgesinden yalıtmakta ve bu neden de sanat dizgesine yerleştirebilmektedir. "Ready-made" örneğinde neredeyse amacına indirgenmiş olan bu sanatsal yaratma süreci, her tür yapıt için, çoğunlukla çok daha karmaşık bir biçimde söz konusudur." (Sözen ve Tanyeli 2001: 208).

Sanat üzerine, pek çok düşünür ve estetik bilimci, görüş belirtmiş ve kendi perspektiflerinden, sanatın ne olduğu/olması gerektiğine ilişkin kuramlar geliştirmişlerdir. Örneğin, Antik çağ düşünürü "Platon'a göre sanat bir öykünme, bir taklittir; her imitasyon da hakikat ile hakikat olmayanın, doğru ile yanlışın, varlık ile varlık olmayanın bir biresimidir. Platon üç türlü 'öykünme' (mimesis) ayrımı yapmakta:

- 1) Payalma, katılma (mehexis) (participation)
- 2) Aynı, Gibi, Özdeş olma (homoiosis) (likeness)
- 3) Benzeme (paraplesia) (resemblance)." (Bozkurt 2000: 93).

Bir diğer düşünür ; "Aristoteles'de sanat, taklit (mimesis) ile başlar, arınma (katharsis) ile son bulur; "mimesis"de sanatçı ve nesne, "katharsis" de ise alımlayıcı ve sanat yapıtı arasında bir iletişim ve etkileşim söz konusudur. Bu bağlamda da form güzelliği, nesne güzelliğinden başka bir şeydir. Diğer bir deyişle doğa ve sanat yasaları farklılık gösterirler; nesnedeki ve sanattaki güzel farklıdır." (Bozkurt 2000: 103-105).

Bir başka düşünür "Plotinos' a göre sanat ve doğa güzelliği varlığın birliğinin bir göstergesi, bir belirtisidir... bireysel güzellik sanki kozmik uyumun ve en üstün gerçekliğin bir simgesidir ve bu simgelere de bütün güzel şeyler bağlanmış olup, güzelliğin tüm bireysel deneyimleri de onlara dayanır. İşte sanatçıların ürünleri de bu yüzden simgeler olarak değer kazanırlar. Sanatın bu simgesel yapısı Plotinos' da ilk kez anlaşılır bir biçimde formülleştirilmiştir...İlk kez Plotinos' da sanat ve güzellik kavramlarının tek bir kavramda birleştirilmiş olduğunu görüyoruz. Sanatın doğayı taklit

etmediği, ondan üstün, onu aşan bir şey olduğu düşüncesi de, bütün Ortaçağ sanat anlayışının temelini oluşturmuştur...” (Bozkurt 2000: 117,125).

1724 -1804 yılları arasında yaşayan Immanuel Kant’ ın sanatsal güzele ilişkin görüşleri ilgi görmüştür ayrıca;

“18.yy felsefesi; Kant ‘ın *‘Yargıgücünün Eleştirisi’* (Kriter der Urteils kraf, 1790) adlı eseriyle; geleneksel eleştiriye yön veren “akademik güzel” tanımına son veren, “güzel”i ve estetiği dogmatik bir formül olarak görmeyen bir kimliğe bürünmüştür. “Kant güzel’ i, hoş’ tan, iyi’ den, doğrudan ve yararlıdan ayırırken, güzel’in kavramdan, erek tasavvurundan yoksun hakkında güzel bir tasavvurdur.”... Çünkü, Kant için şey, nesne kavrama dayanır... Sanatsal güzel ya da sanat güzelliği, kavrama, ilgiye ve herhangi bir ereğe dayanmadan hoşya giden tasavvurdur.” (Tunalı 2001 179,180).

1770 -1831 yılları arasında yaşayan Georg Wilhelm Friedrich Hegel’ de sanat ve güzel konusunda önemli görüşler belirtmiştir. “Hegel’ e göre sanat güzelin açıklandığı yerdir, estetik de güzelin bilimidir. Güzel, doğada ve sanatta bulunur, ancak doğadaki güzel sanattaki güzelden çok aşağıdadır, bu yüzden gerçek güzeli her zaman doğanın dışında, sanatta aramak gerekir. Gerçek güzel sanatta bulduğumuz güzeldir, insan ürünüdür. Hegel’ e göre insanla ilgili olan doğayla ilgili olandan her zaman çok daha yüksek değerdedir, Sanattaki güzel ruhtan doğmuş güzeldir.” (Timuçin 2002: 79).

1844 - 1900 yıllarında yaşayan düşünür, Friedric Wilhelm Nietzsche ise sanatı şöyle açıklamaktadır;

“ ...Sanat aracılığıyla yeniden yorumlanarak yeni baştan kurulan ve bir işlev kazandırılan yaşam , varlığın anlamsız bir akışından, sürüklenişinden anlamlı bir bütünlüğe ve düzenli bir dünyaya dönüşür... eski yunan tanrılarında Apollo ve Dionisos’un simgesel işlevlerini kullanarak tragedyanın temelinde bulunan sanat anlayışı üzerinde durmuş; coşkulu tutkuları simgeleyen Dionisos ile onun etkilerini dengeleyen ölçü ve düzen simgesi Apollo’nun bir araya gelmesiyle eski yunan tragedyasının doğduğunu; ...ileri sürmüştür...

Apollocu sanat ise simgesel dünyanın güzelliğini sunar; görünüşün çözümlüşünü estetik aracılığıyla kurtarmaya çalışır Dionisoscü sanat yalnızca insanın öncesiz-sonrasız hazzını görünüşler içinde araştırmakla kalmaz, ama aynı zamanda, görünüşlerin arkasındaki *‘şeylerin ta içindeki gizli çekirdeğe’* giden yolu açar ve insanın

yüceliğini yüksek sesle haykırarak yaşamın zenginleştirilmesini, bütünlenmesini ve yetkinleştirilmesini bir yana bırakıp onu sadece sürdürmeye koyulur... (Bozkurt 2000: 155,161).

1856 –1939 yılları arasında yaşayan Sigmund Freud ise sanatı psikolojik temellere dayandırmış ve sanatın olma sürecini şöyle açıklamıştır;

“...Doğa alanından kültür alanına, başka deyişle bilinçaltının baskısız dünyasından üstbilincin sansürlü dünyasına geçerken insanın tutkuları baskı altına alınmakta, zarara uğratılmakta, bu durum da şiddete neden olmaktadır.

Sanatçı işte üstbilinçteki bu baskılardan kurtulmak için yaratır. Sanatın en ilkel biçimi de mitolojidir; toplumsal bir bilinçdışı olan mitoloji, kolektif bir bilinçdışıdır. Düş kişinin prehistoryası iken, mitoslarda bir toplumun prehistoryası olmaktadır. Asıl kaynak olan bilinçdışının ürettiği sanat yapıtları bir çok bakımdan karanlık içinde kalırlar; bunun nedeni her insanın farklı bilinçaltına sahip olmasıdır. Sanatçının bilinçaltıyla alımlayıcının bilinçaltı birbirine yakın olursa o yapıttan alınan zevk ve heyecan da o denli büyük olur. Sanat yapıtı ile düş arasında bir koşutluk vardır; düşte bir görülen, bir de görülen şeyin aslı vardır. Tıpkı bunun gibi sanat yapıtının da bilincine vardığımız içerik ile gerçek içerik bulunur. Bu bakımda her sanat yapıtının bir düş gibi yorumlanması söz konusudur. Estetik bilince varmak teknik çabaların dışında ve üstündedir; bu, yapıtın içerik ve formunu alımlamaya bağlıdır. Sanat yapıtı karşısında insanın psişik, fizyolojik ve zihinsel değişimlere uğradığı saptanmıştır; sanatçı yaratarak bilinçdışındaki yükünden kurtulduğu gibi, alımlayıcı da bunu sanat yapıtına katılarak gerçekleştirir...” (Bozkurt 2000: 169,179).

1859 – 1941 yılları arasında yaşayan Henri Bergson, “...sanata ilişkin olarak şunları söyler; “Sanatın konusu nedir? Eğer duygularımızın, bilincimizin kapıları doğrudan doğruya gerçekliğin kendi eliyle çalındıysa, eğer eşya ve kendi kendimizle doğrudan doğruya anlaşabilseydik sanata gerek kalmayacak, daha doğrusu hepimiz sanatkar olacaktık; çünkü o zaman ruhumuzla doğa daima hep birlikte çarpacaktı. Gözlerimiz, belleğin yardımıyla, mekandan taklit edilemez tablolar çıkaracak ve zamanda tespit edecekti. İnsan bedeninin canlı mermerinde eski yunan heykelleri kadar güzel yontulmuş heykel parçalarını yollarda görecektik. İç yaşamımızın sürekli melodisinden ara sıra neşeli, daha hüzün, ama daima özgün bir müziğin sesleri ruhlarımızın derinliklerinden gelecekti. Bütün bunlar etrafımızda etrafımız da ve bizde

oldukları halde hiçbirini açıkça duymuyoruz. Doğayla bizim aramıza kendimizle kendi bilincimiz arasına, insanların çoğu için kalın, sanatçı ve şairler için ise ince, adeta şeffaf bir perde gerilmiş gibidir... Algı her yönü duyu dediğimiz şeye karşılık olduğundan sanatçı da sanata bu yüzden duygularından ancak biriyle ve yalnız onunla bağlıdır. Sanatların daha baştan çeşitli olmaları da bundan ileri geldiği gibi, onlara olan yatkınlıkların ayrılığı da buradan kaynaklanırlar...

... Böylece ister resim, ister heykel, ister şiir ya da müzikte olsun sanatın tek ereği pratik için yararlı olan simgeleri, itibari, toplumsal olarak kabul edilmiş genellikleri ve nihayet gerçekliği maskeleyen şeyleri bir yana bırakarak bizi gerçekliğin kendisiyle yüz yüze getirmektir. Sanatta gerçeklikle idealizm arasında görülen kavga işte bu nokta üzerinde beliren yanlış bir anlamadan doğmuştur. Sanat, hiç kuşku yok ki gerçekliği daha açık ve doğrudan, başka deyişle, dolayumsuz görüşten ibarettir. (Bozkurt 2000 187,188).

1892 - 1940 yılları arasında yaşayan Walter Benjamin teknolojinin gelişimi ile sanat yapıtının yitip giden sanatın biricikliği ve tekliği gibi özelliklerini aura kavramı ile açar, Benjamin aura ve buna bağlı olarak sanatı şöyle açıklamaktadır;

“... ‘*Aura*’ modern sanatın alegorik yapısının yansıttığı parçalanmışlığın karşıtıdır ve geçmişte yatan gizemli bütünselliktir. Özgün ve ilk olanın ifadesi, olan ‘aura’ nın yok olması, kültürel mirasın geleneksel değerinin silinmesi ve gelenekle beslenen “*deneyim*” in çözülmesidir. Buna bağlı olarak da sanatın büyü ve ayinden kaynaklanan işlevi yok olmuştur.

‘*Aura*’ nın ve geleneksel biçimlerin gizemli ve biricik yapılarının, alımlayıcıda yoğunlaşma ve özdeşleşme eğilimini doğurduğunu; teknik olanakların yarattığı yabancılaştırıcı işlevin ise seyirciyi eleştirel, etkin ve katılımcı bir konuma sürüklediğini düşünen Benjamin’ e göre, bu anlamda ‘tek’ ve ‘asıl’ a yönelik tasarlanmış bir sanat yapıtı ile (resim, müzik, heykel gibi) teknolojinin gereği çoğaltmaya yönelik tasarlanmış bir sanat yapıtı (fotoğraf, sinema, tv gibi) arasında, kitlelerin sanatla ilişkisi açısından önemli ayrımlar vardır....

Benjamin’e göre sanatın amacı, ‘aura’ nın sanattan uzaklaştırılarak insansal alana yöneltilmesidir; böylece insanda estetik duygu yaratılmış olur. Sanat, insan imgesinin onarılması yolunu açar; insanlığın devrimci enerjisi, sanatsal fetiş içinde depolanmıştır...” (Bozkurt 2000: 191,202).

1866 – 1952 yılları arasında yaşayan Benedetto Croce' ye göre ise “... Sanat, felsefe ve bilim gibi, kavram ve önermeler sunmaz; sanat yapıtının bilgisi insanı, bilmediği yaşantılar, yeni duyular ve derin duygularla buluşturur. Çünkü sanat, bir bütün, deney öncesi bir içerik-biçim, sezgi-anlatım, anlatım-güzel-lik bireşimidir. Sanat etkinliğine denk düşen değer '*güzellik*' tir. Sanatın özü yaratma eyleminde bulunur; yaratma da duyguların anlatımıdır.” (Bozkurt 2000 : 209,214).

Yukarıda anlatılanların ışığında sanat ve insan ilişkisine değinmek gerekirse; E. H. Gombrich (1999:15) “ ‘Sanat’ diye bir şey yoktur aslında. Yalnızca sanatçılar vardır.” demiştir. Gombrich' in bu yüzleşme anı okuyucuya, üstü örtük bir yaklaşımı da ortaya koymaktadır. Ontolojik olarak sanatın varlığı, insanın kültürel evrimi içerisindeki ihtiyaçlarından ortaya çıkmıştır. Bir çok kaynakta sanatın doğuşu, ilkel devirlerin mağara resimlerine dayandırılmaktadır ve bunların sanatsal bir etkinlik olarak arketip olup- olmadığı tartışma konusudur. Fakat yine de hangi kabulden yola çıkarsak çıkalım sanatın insan için olduğu bir gerçeklik payı taşımaktadır.

İlk sanat yapıtından bu yana; sanat yapıtı, sanatçısı ve izleyicisi yeni anlamlarla karşımıza çıkmaktadır. Bu üçlü ilişki içerisindeki değişmez durum ise tüm bu eylemliliğin insan varlığı üzerine kurulmasıdır. Sıtkı Erinç (1998:34) bu konuya eğilirken: “Sanatın konusu insandır. Amacı da insan... O halde sanat başka hiçbir çıkara hizmet etmez, edemez... Sanat, sadece, insanın varlığını değerli kılmada, yaşamı daha tat alınır hale getirmede görev üstlenir. Bir başka deyişle sanatın işlevi, her bir sanat yapıtının hedeflediği potansiyel alıcıda (okuyucuda, dinleyicide, izleyicide, seyredicide) estetik kaygı yaratmak ve yine ona, insan ve insana bağlı değerler, bugüne bakış, yarını algılayış üzerine bir iletide bulunmaktır.” demiştir.

İlkellerden günümüze şaman, büyücü, anlatıcı olarak gelen sanatçı, içinde bulunduğu durumu-yaşantıyı ifade eden, çağına tanıklık eden kişi olarak konumlanmıştır. “İlkel dediğimiz toplumların gerçek yapısını bugün için bilemiyoruz. Ancak, insanların önce avcılık daha sonra tarımcılık yaptığını, bu sıralarda ise sanatın din veya büyü ile karışmış bir halde olduğunu sanıyoruz.”(Mülayim 1989:42,43). Sanatın bir ifade aracı olduğuna değinen Selçuk Mülayim (1989:42): “ Sanat' ı, insanın kendini anlatma yollarından biri olarak tanımlamıştık... her insan gibi sanatçı da, öteki insanlarla temas halindedir, ortak bir yaşantı halindedir.” demiştir. Bu da bize gösterir ki; insan için olan sanat –ki sanatların tümü insana dönük kabul edilmektedir-, yapıcısı-

yaratıcından ötürü toplumdan bağımsız düşünülemez. Bu noktada ise sanatın toplumsal bağlamdaki boyutunu incelemek gerekir.

3.1.2. Sanat ve Toplum

Sanatın, toplumsal kökleri olduğu kabul gören bir gerçektir: “Dünyanın büyük müzelerinde toplanmış örnekler (nesneler), çok büyük bir buzdağının tepesidir; bunun dibi ‘kültürel’ diye düşünülen tutumların, etkinliklerin sınırlı alanının yüzeyi altında kalır. Yapının dibiyile tepesi biraraya gelince anlaşılır ki, halkın yaşam’ a tepkisi, hatta onun gerçek yaşantısı, her zaman sanatça öngörülen, betimlenen, yorumlanan ve genişletilen yollardır.

Sanata bu yolla çok kapsamlı yaklaşım, eleştirmenlerin geleneksel ilgisi olmamıştır. Sanatın bu toplumun nasıl iç içe devindiğinin inandırıcı örneklerini geliştirmek antropologların ve Ruhbilimcilerin işidir... Antropolojinin insan etkinliğinin geniş alanlarının önemini kültürce belirlediği bilinen bir şeydir. Amerikalı antropolog Ruth Benedict *Patterns of Culture* (Kültür Örnekleri) adlı kitabında bu kavramın pratikte üç ilkel toplulukta yaşayan bireylerin yaşam ve düşüncelerini etkileme yönünden nasıl işlediğini gösterir. Herbirini ayrı ayrı ele alarak eğitim, sanat ve törenlerin toplumların dünya görüşünün içinde yaşayan kişilerin yaşantısından nasıl etkilendiğini ve biçimlendiğini gösterir. Her çeşit sanat toplumun bireyi, onun eylemlerindeki anlamı yorumlamasına katılır.”(Baynes 2002: 18).

Sanatın topluma, toplumun sanata etkileri üzerine, şu düşünceye dikkat çekmek gerekir: “ Ortak çıkarlarla birbirine bağlanan insan topluluklarının en süreklisi ve etkin toplumsal sınıflar olduğuna göre, sanatta anlatım gereksinimleri ve yolları da sınıfla koşulludur (toplumsal sınıfın penceresiz bir kale olmadığını, çatışan sınıfların bile birbirini etkileyebileceklerini, eski bir yönetici sınıfın biçim ve geleneklerinin gelişmekte olan yeni sınıfları etkileyebileceğini, tek bir sınıf içinde bile değişme ve gelişmeler olabileceğini de unutmamalıyız). Bu bakımdan, Hauser’ in şu sözleri doğrudur ‘Toplumsal sanat tarihinin öne sürdüğü görüş –ortaya koymayı amaç edindiği tek görüş- sanat biçimlerinin yalnız görme ve duyma duyularıyla koşullu bireysel bir bilinci değil, aynı zamanda toplumla koşullu bir dünya görüşünü de açıkladığıdır.’ Şunu da ekleyelim ki ‘görme ve duyma duyularıyla koşullu’ bireysel yaşantı biçimleri bile toplumsal gelişmenin dışında ortaya çıkamazlar. Yeni görme ve işitme yolları yalnızca

gelişmiş ve incelmış bir sinir düzeninin değil, aynı zamanda yeni toplumsal gerçeklerin de yaratmış olduğu olanaklardır.” (Fisher 1995 : 145,146).

Öte yandan sanatın toplumsal bazı olgularla ilişkisini dile getirme noktasında, Herbert Read’ in şu görüşü önem kazanıyor : “ Sanat (...) tüm etkinliklerimiz gibi varoluşun maddesel koşullarından etkilenen özerk bir etkinliktir; bir bilgi biçimi olarak kendi gerçeği ve kendi sonucu vardır. Siyasetle, dinle ve bizim insan anlayışımıza tepki gösteren tüm öteki biçimlerle gerekli ilişkileri vardır. Ama tepki biçimi olarak ayrıdır ve uygarlık ya da kültür dediğimiz şeyin bütünleşme sürecine katkısı vardır.” (Baynes 2002: 31). Sanatın toplumla ve toplumsal olanla ilgisini yadsımak olası görülmemektedir.

Sanatın toplumsal barışı sağlama noktasında ise olumlu roller üstlendiği görülür; “ Sanat evrenseldir ve ulusal olan kültürel değerlerin evrenselleşmesini sağlar. Ortak duygu, düşünce ve değerlerin oluşmasına neden olur. Böylece insanların birbirlerine yaklaşmalarını birbirlerini anlamalarını kolaylaştırarak, toplumsal barışa, uluslararası barışa katkıda bulunur. Çünkü sanat sevmektir, sanat güzelliştir, sanat hoşgörüdür. Hem doğruyu, hem de insancıl olanı vermeye çalışır. Sanat, evrensel değerlerin, ortak bir dilin (müzikte, resimde olduğu gibi) oluşmasına katkıda bulunarak, insanları ve toplumları birbirine yaklaştırır.

İnsancıl bir iletişim aracı olan sanat, kültürel yakınlaşmayı sağlar, toplumsal barışın gerçekleşmesine ve pekişmesine katkıda bulunur. Ulusların kültür ve uygarlık düzeylerinin bir göstergesi olan sanat, sadece bir toplumun geçmiş ve gelecek kuşakları arasında iletişim kurmakla kalmaz, aynı zamanda farklı ülke ve toplumlar arasındaki ilişkilerin gelişmesine de hizmet eder.”(Armağan 1992: 260,261). Bu açıdan bakıldığında sanatın toplumsal - toplumlar arası roller üstlendiği de açık bir şekilde görülmektedir.

“Geriye dönüp sanatın tarihsel gelişim süreci içindeki yerine baktığımızda, tarih öncesi çağlardan başlayarak günümüze dek toplumların uygarlık göstergesi olduğunu görüyoruz. Sanatın gelişimi toplumsal yaşamın yapısına doğrudan bağlıdır. Bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesi Sosyo-Ekonomik ve kültürel yapının değişimi, tüm dünyadaki sanayileşme ve ona bağlı olarak gelişen kentleşme, başkaldırıları, polemikler ve zorlamalar gibi çok çeşitli etkenler sanatın gelişimine ve değişimine sebep olmuştur. Tüm bu etkenlerin katkısı ile şekillenen sanatsal çabalar insanın kendisini

zenginleştirmesini sağlamıştır. Toplum için sosyal bir gereksinim olan sanat, her toplumda kendine uygun yöntemler bularak, kendi koşullarına uygun biçimde gelişmiştir. Bu durum toplumların tarihsel kültürel ve dinsel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. İlkel bir kültürden gelişmiş bir kültüre, ilkel bir ekonomiden ileri bir ekonomiye ve üretim aşamasına geçebilmek için toplumu meydana getiren insanların eğitilmesi gerekir. Eğitim toplumdaki sosyal değişimlere olanak sağladığı gibi, bu değişimlere uygun insan tipinin de yaratılmasında en önemli etkidir.” (Ersoy 1996: 40,41). Bu bağlamda, eğitim konusunu irdelemek, amacını ve çeşitleri üzerinde bazı açıklamalar yapmak gerekir.

3.2. Eğitim

Eğitim her tür canlıyı ve onun davranışını konu edinen geniş bir kavramdır. Bu kavramı, bir insan edilgenliği ve davranışı olarak ele aldığımızda karşımıza çıkan bazı tanımlar şöyledir:

“ (Os. Terbiye, Te'dip, Tehzip, Ta'lim, Edep, İstinas; Fr. Education, Al. Erziehung, İng. Education, Culture; İt. Educazione) Herhangi bir varlığı geliştirip yetiştirme... Yaşam bilim ve ruhbilim terimidir. Düşünsel, töresel ve bedensel olabilir. Bir alıştırma ve *yetiştirme* işidir, bir *yetiştiriciyi* gerektirir... *Eğitim*, bireyi, kendisine yararlı kılmak amacını güttüğü gibi herhangi bir ereğe yararlı kılmak amacını da güdebilir. Bu bakımdan *propaganda* ve *beyin yıkama* terimle de ilgilidir. Türk Dil Kurumunun *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*'nde Os. *maarif* karşılığında ‘toplumun genç üyelerinin var olan ekine *yetişkin* üyelerce bilinçli, amaçlı ve düzenli biçimde hazırlanması süreci’ olarak tanımlanmıştır.” (Hançerlioğlu,1999, s: 79).

“Eğitim en genel anlamıyla, insanları belli başlı amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğiti sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir...” (Fidan ve Erden 1998: 2).

“Tyler’a göre eğitim, kişinin davranış örüntülerini değiştirme sürecidir. Ertürk, ise eğitimi bireyin kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak ele almıştır. Yıldırım, insan davranışlarında bilgi beceri, anlayış, ilgi, tavır, karakter vesair önemli sayılan kişilik nitelikleri yönünden belli değişmeler sağlamak amacıyla yürütülen düzenli etkileşim olarak eğitimi tanımlarken, Özçelik, Ertürk ’ün anlayışından hareketle, kişinin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla

istendik yönde ve bir dereceye kadar kalıcı değişimler meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır... Alkan bu tanımları 'davranış değişikliği, bireyin belirli hedefler yönünde kendi maksatlı olarak kendi yaşantıları yoluyla değiştirmesi, kişinin yeteneklerini çeşitli yönlerden birey ve toplum için uygun ve dengeli olarak geliştirmesi' olarak sınıflamaktadır.

Felsefi görüşlere göre eğitimin tanımı değişmektedir. Sözcü İdealizm' e göre eğitim insanın bilinçlice ve özgürce Tanrı' ya ulaşmak için sürdürdüğü biteviye çabalarıdır. Realizm' e göre eğitim, yeni kuşağa kültürel mirası aktararak, onları topluma uyuma hazırlama sürecidir. Pragmatizm' e göre eğitim, kişiyi yaşantılarını inşa yoluyla yetiştirme sürecidir. Marksizm'e göre eğitim, insanı çok yönlü eğitime, doğayı denetleyerek onu değiştirecek ve üretimde bulunacak biçimde yetiştirme sürecidir. Natüralizm'e göre eğitim, kişinin doğal olgunlaşmasını artırma ve onun bu özelliğini göstermesini sağlama işidir.

Realizm'i temele alan Good'a göre 'Kişinin toplumsal ve kişisel yeteneklerinin geliştirilmesi için seçilmiş ve denetlenmiş bir çevreyi kapsayan toplumsal bir süreçtir.' Yine aynı felsefeden hareket eden Kneller (1966: 11)'e göre eğitim 'Belli bilgi beceri ve görüşleri, okullar gibi kurumlar yoluyla kuşaktan kuşağa aktarmadır.' Durkheim eğitimi, 'Yetişmiş kuşakların, yetişecek kuşakları bir yöntem dahilinde eğitmesi' olarak tanımlamıştır. Bazı düşünürler eğitimi 'Kültürleme süreci', bazıları ise, 'kasıtlı kültürleme süreci' olarak ele almıştır. Papi gibi ekonomistler ise eğitimin işgörülerini; Kişiyi, icat ve keşifleri kolayca kabul eder hale getirme, işgücü için gerekli potansiyeli sağlama ve makineleşmeyi getirme; üretim tekniklerini avantajlı bir biçimde birleştirmeyi sağlama; yeni teknik ve buluşları gecikmeden uygulama; uluslar arası alanda işgücü ve değişim yeteneğini ve karakterini geliştirme, teknik, ekonomik ve siyasal kararlar verme durumunda olan sorumlularla gerekli bilgi ve beceriyi kazandırarak onların tehlikeli ve yanlış kararlar vermesini önleme.' olarak belirler.

Son zamanlarda 'genetik mühendisliğindeki' gelişmeler, fiziksel uyarımlar sonucu beyinde biyokimyasal değişimler olduğunu göstermektedir. Bu oluşan biyokimyasal değişimler, öğrenme olarak tanımlanabilir. Öğrenmenin bu yeni görüntüsünden hareketle eğitim, çevre ayarlaması yoluyla kişinin beyinde istendik biyokimyasal değişimler oluşturma süreci biçiminde ele alınabilir." (Sönmez 1997:38-39).

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak, eğitime; kişide toplumsal ve çevresel faktörlerin etkisi-sonucu, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal değişiklikler oluşturma süreci, diyebiliriz. Ayrıca bu davranışların oluşumunda, çevresel istediklerin ve toplumsal etmenlerin önemli bir yeri olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Eğitimin tanımı yapılırken kültür ve kültürleme kavramlarını eğitimcilerin nasıl tanımladıkları ve bunların eğitime olan doğal etkilerinin, açıklanma gereği doğmaktadır; “...kültür, toplumu meydana getiren bireylerin kişiliklerine yansıyan yaşama tarzı olarak tanımlanmaktadır.” (Varış ve Arkadaşları 94: 132).

“... Her toplum kendi kültür özelliklerini yeni kuşaklara geçirir. Toplumun bireyleri, kendi kültürünün istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilemesi ve değiştirmesine “kültürleme” denir. İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi toplum içinde etkinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli, bilinçdışı öğrenmeler bu süreç sonunda elde edilir. Kültürleme ailede, sokakta, işyerinde her türlü seremoni ve merasimde bilinçli ya da bilinçdışı, kendiliğinden oluşan ve bireysel olan öğrenmeleri de kapsar. Kültürlemenin amaçlı olarak yapılan kısmına eğitim denir. Bu nedenle, eğitim “kasıtlı kültürleme süreci” olarak da tanımlanır. (Fidan 96: 4).

Öte yandan kültürlemenin bir başka boyutu olan kültürleşme için, Bozkurt Güvenç (1994: 125-126) şunları dile getirmektedir: “*Kültürleme*, İnsanoğlu’nun çocuk veya ergin olarak kendi kültüründe etkinlik kazanması ve eğitim süreci sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç-dışı şartlandırmalar... öte yandan kültürleme, eğitim kavramından da daha geniş kapsamlıdır. Çünkü, eğitim, kültürlemenin bilinçli, erekli veya istedik şartlanmalarını içermektedir. Oysa, kültürleme, tanımı gereği, bilinçsiz ya da bilinç-dışı, yaygın kendiliğinden, rast gele, bireysel öğrenmeleri ve şartlanmaları kapsar. *Kültürleşme*, iki ya da daha çok sayıdaki kültür grubunun aşağı yukarı sürekli ilişki ve etkileşimi sonucunda gruplardan birisinin ötekine ait kültürel öğeleri kabul etmesi, benimsemesi ve ortaya yeni bir kültür bileşiminin çıkması süreci, olarak tanımlanabilir.”

Ancak hızla ilerleyen bilim ve iletişim teknolojisi ile “kültürleşme”nin de eğitimde önemli bir faktör olduğu bir gerçektir. Yani her toplumun kendi kültür öğelerini, üyelerine aktarırken bir yandan da diğer toplumlara ait kültürleri, etkilemesi de söz konusudur. (Sanatın evrensel dili, kültürler arası kültürleşmede, yaygın olarak

yer tutar. Yerel köklere ait sanat formları, evrensele taşındığında kültürler arası kültürlemeyi sağlar. Sinema sanatının, bir çok sanat formunu da içine alarak -müzik, resim, tiyatro, edebiyat, dans, gibi- , kültürleşmede belirgin bir araç olduğu örneğinden bahsedilebilir.) Bu yolla, kültürler arası etkileşim; -kültürleşme- sağlanarak, eğitimde farklı bir süreç gerçekleşir.

Eğitim sürecinin gerçekleşme koşulları, nasıl oluşursa oluşsun, bu süreci var eden insan ve toplum, bu koşullu bütünün önemli ve devingen iki ögesidir. Eğitimin bu iki ögesini açmanın, ana konuya ilişkin kavramların bağıntılarını daha anlaşılır kılacağı düşünülmektedir.

İnsan ve Toplum Gerçekliğinde Eğitim; Düşünme, düşündüğünü anlamlandırma, düşündüğünü paylaşma, düşündüğünü üretme yeteneğine sahip tek canlı insandır. İnsan; “Memelilerden, iki eli olan, iki ayak üzerinde dolaşan, sözle anlaşılan, usu ve düşünme yeteneği olan en gelişmiş canlıdır...” (D.D. Sözlüğü 98: 665). İnsan sürekli bir gelişme ve değişim içindedir. Bu değişim ve gelişimleri sağlayan en ayırt edici özelliği, kalıtımsal yani; devinimsel, duyuşsal, bilişsel, cinsel, toplumsal yetenek ve güçlerini yeni bilgilenmelerle, değişken ve dinamik tutan bir usa sahip olmasıdır.

İnsanın kalıtımsal bir çok bilgi ile birlikte doğmuş olması gerçeğinin yanında, yeni bilgilerle donanma gereksinimi vardır.

“İnsanoğlu, eğitimsiz yaşayamaz. Emme, solunum, tutunma gibi doğuştan getirdiği birkaç tepkinin dışında hemen her davranışını öğrenmek zorundadır. İnsan davranışlarının bir kesimini kendi kendine öğrenir. Ama, insan davranışlarının pek çoğunu, başkalarına bakarak ya da onların kılavuzlaması ile öğrenir. İnsanın, başkalarının etkisiyle öğrenmesi, başkalarınca eğitilmesi demektir.” (Başaran1996: 167)

Bu bilgilenme/eğitim, yaşayışını sürdürmesi için temel oluşturur. İnsan doğal ihtiyaçlarını bile; beslenme, konuşma, korunma gibi dış etmenlerden aldığı bilgiler yolu ile karşılar. İnsanlar bilginin korunumunu ve sürekliliğini eğitimle sağlarlar. “ Her iş ustalık ister. Ama onu bir kimseden öğrenmek gerekir. Eğer her dülger¹, baltayı, bıçkıyı ve rendeyi kendisi bulmak, üstelik bunlarla nasıl işlemek gerektiğini düşünmek zorunda olsaydı, dünyada tek bir dülger bulunmazdı.”(İlin, Segal 2001: 24). İlin ve Segal bu ifadeleriyle, insanın yaşantısını sürdürebilmesi ve bilgilerini güncelleyip, geliştirmesi eğitimle mümkündür demektedirler.

¹ Dülger: yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse. (D. D. Sözlüğü, s. 379)

İnsanlık tarihi göstermektedir ki; insan eğitilebilir bir varlıktır. İnsanın eğitilebilir bir varoluş karakterine, sahip olmasında en önemli etken; sosyal, başka bir deyişle toplumsal bir canlı oluşudur. İnsan toplumsal bir varlıktır. Başaran (1996: 40) toplumu şöyle tanımlar; “Toplum sınırları belli bir doğal çerçevede, ortaklaşılan amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelen; birbiri ile örgütlenmiş ve dayanışma içinde olan; kendilerini toplumun birer üyesi olarak algılayan insanlardır.” İlkellerden günümüze ulaşan kalıntılar insanların daima, toplu yaşadıklarını -ki bu ilkelerde korunma, beslenme ve üreme içindir-, gösterir. İnsanın toplu yaşama alışkanlıkları; bazı kuralları, değerleri ve bilgileri doğurur. Bu bilgiler değişerek, gelişerek, eksilerek-artarak günümüze kadar ulaşır; din, kültür, bilim, sanat gibi adlarla kurumsallaşırlar. Bilginin devinimsel ve gelişimsel süreci, halen sürmektedir.

Toplumlar özde kendi sürekliliklerini, genelde ise bilginin sürekliliğini ve gelişimini sağlamak amacıyla; toplumu oluşturan her bir insanı, bilgi ile eğitirler. Bu eğitime süreci insandan-topluma, toplumdansana, bir etkileşim ile süreklilik gösterir.

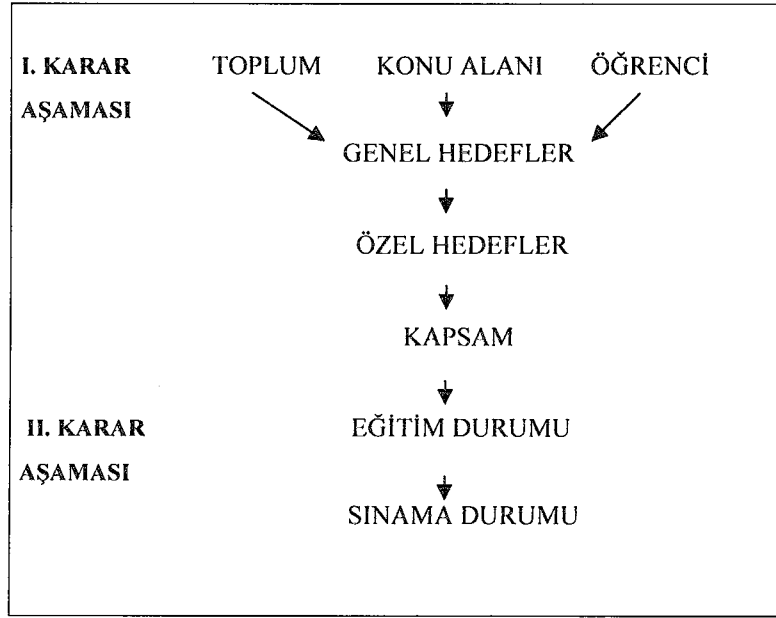
Eğitim süreçlerinin, oluşum, oluşturuluş ve uygulanış yönünden farklılıklar gösterdiği görülür. Bunlar ise iki genel başlıkta toplanabilir; Formal Eğitim ve İnfomal Eğitim.

3.2.1. Formal Eğitim

Formal Eğitim; belirlenmiş amaçlar doğrultusunda, bir plan ve program dahilinde oluşturulan ve uygulanan eğitimidir. “Formal eğitim amaçlıdır, önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir.” (Fidan ve Erden 98: 3) Formal eğitimin en önemli unsuru öğreticidir. Öğretici, eğitim sürecini belirler -planlar, uygular, izler ve değerlendirir-, ayrıca eğitim sürecinin sürekliliğini sağlar. Ancak, eğitim sürecinin; amaçlarını-hedeflerini, belirlerken yalnız değildir. Bu programın içeriğinin belirlenmesinde, toplumsal istedikler ön plandadır, toplumun ihtiyaç, istek ve beklentileri; formal eğitim sürecinin içeriğini belirler.

Erden (1998: 6) eğitim programlarının oluşturulmasında, izlenmesi gereken yolu ve öğelerini çizelge’de olduğu gibi gösterir;

Çizelge 1 “Eğitimin Programı Tasarısının Öğeleri”

Kaynak: (Erden 1998: 6)

Öğretim kurumlarındaki -okullar- eğitim, formal eğitimidir. Bunun yanında ihtiyaç ve istek durumlarında, belirli süre aralıklarıyla verilen; endüstri, tarım ve sağlık eğitimleri, halk eğitim kursları, hizmet içi eğitim kursları ve askerlik eğitimi gibi, eğitim süreçleri de “formal eğitim” olarak kabul edilir. Okulda verilen eğitim; öğrencilerinde bazı koşullar -yaş, yeterlilik ve verilen eğitime bağlı özellikler/fiziksel yapı gibi- ararken, okul dışı eğitimde bu koşullar genel anlamda, aranmaz. Okul dışı bu eğitimler, daha çok okul eğitimini tamamlamak ve yaşamda sürekli eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için kurumsallaşırlar. Formal eğitim oluşturuluş ve uygulanış özelliklerine göre; Örgün Eğitim ve Yaygın Eğitim olmak üzere iki ayrı bilimde sistemleştirilmiştir

Örgün eğitim, Taylan (Fidan ve Erden 1998: 3)’a göre “Belli bir yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir”.

Örgün eğitim, okul öncesi eğitim ile başlar, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim ile tamamlanır. İlköğretimden başlayıp, yükseköğretili de kapsayarak, sistemli bir biçimde verilen örgün eğitimde; genel amaçlı, özel amaçlı, mesleki ve teknik konulu eğitim programları uygulanır.

Yaygın eğitim kurumları öğrencilerinde, cinsiyet -kız meslek liseleri gibi-, yaş – askeri okullar gibi-, yeterlilik –yetenek sınavı ile alınan, sanat ve beden eğitimi okulları

gibi-, hazır bulunuşluk –seçme sınavlarında aranan başarı gibi-, bazı koşullar arar. Böylece öğrencilere, amaç ve ihtiyaçlara uygun, eğitim olanakları sunulmaktadır.

Yaygın eğitimi Taylan (Fidan ve Erden 1998: 3) şöyle açıklamaktadır: “Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimidir”

Örgün eğitim kurumları ihtiyaçlara göre kurumsallaşan ve yapılandırılan kurumlardır. Halk eğitim kursları -yöresel ve çevresel etkenlerle değişen içerikleri ile-, sanat kursları, hobi kursları, hizmet içi kursları, dil kursları ve sosyal kurslar örgün eğitim kurumları olarak sayılabilir. Örgün eğitim kurumları; resmi kuruluşlar, özel kuruluşlar ve meslek kuruluşları tarafından işletilebilirler. Ancak bunlar milli eğitim kurumları tarafından denetlenen kurumlardır.

Örgün eğitim kurumları öğrencilerinde yaş, cinsiyet, yeterlilik gibi koşulları; özel durumlar dışında aramazlar. Örgün eğitim kurumlarında, programı; genel ve özel ihtiyaçlar, istekler belirler. Dil kursu gibi genel bir gruba hitap eden kurslar veya fotoğraf gibi özel konulu kurslar, bu duruma örnek verilebilir.

3.2.2. İnfomal Eğitim (Formal Olmayan Eğitim)

İnsanlar bilinçleri açık olduğu -uyku, baygınlık gibi durumların dışında-, her zaman dış uyaranlardan gelen etkilerle formal olmayan bir şekilde eğitilirler. Bunlar yaşam içinde, kendiliğinden eğitim olarak değerlendirilir. Çocuk okulda arkadaşlarından, yetişkinler işyerlerinde iş arkadaşlarından..., yani kişi iletişim kurduğu herkesden ve her uyarandan bir şeyler öğrenir. Ancak bu öğrenme formal eğitimde olduğu gibi programlı değil, tam tersi plansız, programsız bir yol izler, rastlantısaldır. Kişi, bu şekilde bazen farkında olarak çoğu zaman farkında olmadan yeni şeyler öğrenir.

“ Çocuklar arkadaşlarıyla oynarken, gençler akranlarıyla oluşturdukları gruplar içinde birbirleriyle etkileşirken yardımlaşmayı, dayanışmayı, işbirliğini, kurallara uymayı, grubun değerlerini benimsemeyi öğrenirler ve toplumsallaşırlar. Bu tür öğrenmeler ailede, sokakta, işyerinde, televizyon önünde, okulda kısacası, yaşam içinde kendiliğinden meydana gelir” (Fidan ve Erden 1998: 3-4).

İnfomal eğitim yaşam boyu sürekli etkin bir eğitim olmaktadır, çünkü kişi her gün her an yeni, uyaranlarla karşılaşır. İnfomal eğitimde iki önemli öğrenme modeli

karşımıza çıkar, bunlar; gözlem ve taklittir. Kişinin içinde bulunduğu topluluğun bir parçası olması/yaşamını topluluk içinde sürdürebilmesi, topluma özgü bilgileri öğrenmesi ve yaşamına geçirmesi gerekir. Ancak bu öğrenme, gözlem² yolu ile öğrenmedir. Kişi gözlem yoluyla öğrendiklerini yaşamına geçirir. Ya da öğrenme, taklit³ yolu ile öğrenmedir; kişi gözlem yoluyla öğrendiklerini, taklit yoluyla yaşamına geçirir.

İlkelerin öğrenme süreçleri tümüyle; informal eğitime dayanır. Her ne kadar bazı bilgiler nesilden nesile planlı bir şekilde aktarılıyormuş gibi görünse de - yetişkinliğe geçen çocuklara yapılan ya da yaptırılan bazı törenler gibi- bunlarda gözlem ya da taklitle hayata geçirilen informal öğrenmelerdir. Zamanla toplumların çağın gerekleriyle değişen bilgilenme ihtiyacı için, informal eğitim yeterli olmamış yerini; büyük oranda formal eğitime bırakmıştır. İnfomal eğitimde, formal eğitimin aksine istenmeyen davranışların öğrenilmesi de mümkündür. İçki, sigara ve diğer toplum yaşayışının tersine davranışlar informal eğitim sonucunda öğrenilir. Bu tür istenmeyen öğrenmelerin gerçekleşmemesi formal eğitim kurumlarının işlerliği ile mümkün kılınır.

3.2.3. Odakları ve Kapsamlarına Bağlı Olarak Eğitim Türleri

İnsan temel gereksinimlerini doyumak, yaşamını anlamlı ve yaşanabilir kılmak, kendini gerçekleştirmek, üretmek ve toplumsallaşmak için eğitim görür. Öte yandan toplum benzer nedenlerle; kültür sürekliliği sağlamak, gelişmek, temel ihtiyaçlarını karşılamak-karşılacak bireyleri yetiştirmek gibi amaçlar güderek eğitim verir. Eğitimin en temel hedefi toplumun ve bilginin sürekliliği sağlamaktır denilebilir. Eğitimin sürekliliği ve gelişimi öngörülen, genel çerçeveli konular ve kavramlardan hareketle oluşturulur; Başaran' ın da (1996) belirttiği, odaklarına göre eğitim sınıflaması şöyledir; "a)Din/İnanç Odaklı Eğitim, b)Kültür Odaklı Eğitim, c)Bilgi Odaklı Eğitim, d)Çevreye Uyum Odaklı Eğitim, e)Beceri Odaklı Eğitim, f) İnsan Odaklı Eğitim."

3.2.3.1. Din/İnanç Odaklı Eğitim

² "Gözlem: bir nesnenin, olayın ya da bir gerçeğin, niteliklerini bilmek amacıyla, dikkatli ve planlı olarak ele alınıp incelenmesi..."(D.D. Sözlüğü 98: 530),

³ "Taklit: belli bir örneğe benzemeye ya da benzetmeye çalışma, öykünme.."(D.D. Sözlüğü 98: 1273)

Bu eğitim anlayışı, merkezine dini ve dini öğretileri alır. İnsanın neyi, nasıl bileceğini veya bilmeyeceğini; Tanrının kutsal kitaplar veya elçiler aracılığıyla insanlığa bildirdiği ve insanların bu çerçevede bilgileneceği düşüncesini; esas alır. İnanç merkezli eğitimde; amaç belirlemek insanların görevi değildir. Çünkü, bu inanışa göre insanın koyduğu amaçlar; geçici ve değişkendir.

Bu eğitim düşüncesinde, bilginin sınırlarını ve ne yoğunlukta bilineceğini tanrı belirler. Ayrıca; Tanrı vahiy ve kutsal kitaplar aracılığıyla bilgiyi insanlara sunar. Kutsal kitaplarda insanların bilmesi gereken tüm bilgilerin; din bilgilerinin –tefsir, hadis, fıkıh ve kelam gibi ilimler, ki bunlar haramı ve helal gibi kavramlara açıklık getirir-,ve doğa bilgilerinin -dünya ve evrenle ilgili bilgiler-, olduğu düşüncesi hakim düşüncedir.

Bu düşünceye göre Tanrı; koyduğu ilke ve kuralların, yaşantıya nasıl geçirileceğini yine elçilerinin yaşantıları ile insanlara öğretir. Dini merkez alan eğitimde; eğitim; insanın zihnini, nefsinin ve kalbini eğitmesidir, düşüncesi esas alınır.

3.2.3.2. Kültür Odaklı Eğitim

Aynı kültür etrafında birleşen bir topluluğun, esas aldığı eğitim anlayışıdır. Daha çok karşımıza milli kültür öğretisi olarak çıkar. Bu inanışa göre; milli kültür, milletin her üyesini birbirine bağlayan en önemli etmendir. “Her eğitim sistemi başka bir kültürün egemenliğinde kültürünü silmemek için eğitim programlarında bilim ve sanat dili olarak kendi milli diline birinci derecede yer vermekte, bu dil aracılığı ile yaratılan özgün eserler üzerine titremekte, bunları dünya kültürüne açılma aracı olarak görmektedir.” (Varış ve Arkadaşları 1994: 133). Milli kültür, her millet için farklılıklar gösterdiğinden; kültür, milletleri birbirinden ayırır. Kültürü merkez alan eğitim anlayışına göre, milli kültürün esasları -devletin ve milletin öncelikleri bireyinkinden önde gelmesi gibi- , en öncelikli konulardır. Kültürün sürekliliği, önem önceliklerinin; dikkate alınması ile mümkündür.

Kültürü esas alan eğitim anlayışına göre eğitim; eğitim kavramını da kapsayan, geniş anlamı bir *kültürleme* ' dir. Eğitim sistemi ise kültürün insanlara benimsetilmesidir. Bu düşünceye göre; eğitim sistemi kültürün temel kökleri üzerine biçimlenmiş, ve eğitim süreci bunun kıstasları etrafında şekillenmiştir.

3.2.3.3. Bilgi Odaklı Eğitim

İnsana ait ilk buluntular -taştan yapılmış kesici aletler gibi-, insanın doğayla olan mücadelesinde sürekli bilgi ile tanıştığını ve geliştiğini gösterir. Yani insan varolduğu andan itibaren kendine, dünyaya ve evrene ait bilgileri biriktirir. Bu bilgiler “kuşaktan

kuşağa, denenerek, süzülerek gelen, dünyaya, insanların yaşamalarına, uğraşlarına, işlerine, törelerine, inançlarına ilişkin gerçeklerdir. Bilgiler, insanlarca üretilmiştir; insan yaratıcılığının kanıtlarıdır. Yeni kuşaklar eski kuşaklardan aktarılan bilgilere yeni bilgileri ekleyerek, geleceğin bilgilerini üretirler”(Başaran 1996: 92).

Bilgiyi esas alan eğitim anlayışının genel amaçları; bilgi verilen kişinin iradesini, zihnini, belleğini, yargı yeteneğini ve duygularını bilgi verilen ortamlar sunarak geliştirmek, insanlığın uzun bir süreçte deneye-yanıla, doğruluğunu ve güvenirliliğini kanıtladığı bilgilerin sonraki nesillere aktarılmasını sağlamak, bilgilerin nasıl bulunduğu bilgilerin verilmesi ve kendi öğreticilerinin, öğreteceği bilgilerle donatılması, olarak sıralanabilir.

Bu görüşe göre eğitimin içeriği önceliklerine göre şu derslerle belirlenir; ilk aşamada karşımıza çıkan dersler; matematik (aritmetik, geometri, cebir), fen bilimleri (fizik, kimya, biyoloji) ve doğa bilimleridir. İkinci aşamada ise; felsefe, toplumbilim, ruhbilim, tarih gibi davranış bilimleri, din kültürü ve coğrafya gibi dersler yer alır. Üçüncü ve son aşamada ise; resim, müzik, beden eğitimi, sanat, el işi gibi bilgi ve el becerisi gerektiren bilgiler yer alır. Bu görüşe göre eğitimin içeriğini daha çok ezberlenebilir bilgiler oluşturmalıdır.

3.2.3.4. Çevreye Uyum Odaklı Eğitim

İnsan bir çevre içinde yaşamını sürdürür. “Çevre: insanın yaşaması için gereken girdileri veren; insanın ürettiği ürünleri alarak bunları yeniden girdiye dönüşmesini sağlayan; ve insanı sürekli ya da dönem dönem etkileyen değişkenlerden oluşan ortamdır”(Başaran 1996:99). Tüm sistemler yaşantılarını sürdürecekleri; ya yeni bir çevre oluşturmalılar ya da çevreye uyum sağlamalıdır. Çevreye uyumu esas alan bu düşüncede insan; kendinin ve soyunun devamlılığı için, çevresiyle uyum içinde olmalıdır. İnsan çevreye uyum gösterdiği ölçüde özgürleşir.

Bu görüş; insanın çevreye uyumunu sağlayacak etkinlikleri amaç edinir. Çevresiyle uyumda karşılaşılabileceği sorunlarda; bu etkinlikler ön plana çıkar. Çevre sürekli değişen ve gelişen bir yapıdadır, kişide bu değişim ve gelişimlere ayak uyduracak şekilde eğitilmesi gerekmektedir.

Bu düşünceye göre kişiyi çevresiyle etkileşime sokacak her tür konu, kavram ve etkinlik bu eğitimin içeriğini, belirleyebilir. Eğitim alan insanın her tür problemini çözmesine yarayacak bilgi değerlidir. Bunun için öğrenmenin bir plan dahilinde; öğrenici

ile öğreticinin karşılıklı iletişimi ve ortaklaşa kararlaştırdıkları içerik ile yapılandırılması gerekmektedir.

3.2.3.5. Beceri Odaklı Eğitim

Beceriye esas alan eğitim; tıpkı bilgiyi esas alan eğitim gibi insanlıkla yaşattır. Çünkü ilk bilgiler; beceriye ve tecrübeye dayalı öğrenmeler sonucu kazanılmıştır. Beceri ile kazanılan bu bilgilerin sistemleşmesi, kuramsal dayanaklarla temellendirilmesi ve desteklenmesi süreci; sonradan olmuştur. Bu görüşe hakim olan düşünce kişinin yaşamını sürdürmesinin; becerisi ile yapıtlar vermesiyle mümkün olabileceği düşüncesidir. Bu nedenle bir kısım eğitimciden destek görür.

“Beceriye merkez alan eğitim görüşüne göre, becerinin anlamı, insanın gerçek evreni çevresi olan doğanın olayları ile başa çıkabilmesi; doğa olayları ve doğal gücü (enerjiyi) yönlendirerek ve kullanarak kendine yararlı araçlar ve gereçler yapması; ürün üretmesi ve kültürel değerler yaratmasıdır”(Başaran 1996: 95-96).

Bu eğitim anlayışı öğrencide; toplumun istek ve ihtiyaçlarına göre belirlenen davranışların/becerilerin kazandırılmasını amaç edinir. İnsanın zihin ve bedenini, oluşturduğu bir bütün olduğu düşüncesinden hareketle ve her işin bir vücut ve zihin ürünü olacağı kabul edilerek; insanın bedensel ve zihinsel becerilerle donatılması, bu tür eğitimin amacını; genel kapsamıyla ifade eder.

Bu görüşte çevrelenen eğitimin içeriğini; toplumun parçası olan her insanın, bir meslek için gerekli becerilerle eğitilmesi gereği, düşüncesi oluşturur. Her mesleğin; ne türden, ne yoğunlukta ve düzeyde bilgiye gereksinmesi olduğu belirlenmelidir. Beceriye esas alan eğitimde; eğitimin içeriği bu gereksinmeler esas alınarak hazırlanır.

3.2.3.6. İnsan Odaklı Eğitim

İnsan; aslında bilgiyi bulan, işleyen, değiştiren ve geliştiren olarak; tüm eğitim sistemlerinin ve anlayışlarının odağını oluşturur. İnsansız eğitimden, söz etmek mümkün değildir. Din/inanç, kültür, millet, beceri ve çevreye ilişkin konularda aslında hep edilgen olan, amaç olan, insandır düşüncesi; insan odaklı eğitimin genel çerçevesini belirler.

Bu düşünceye göre insan ulaştığı; bilişsel, duyuşsal ve devinimsel gelişim düzeyinde diğer canlılara kıyasla en gelişmiş canlıdır. Bu duruma kendi yeterlikleri, becerileri, zihni ve üstün us gücüyle ulaşmıştır; bundandır ki insan eğitimin merkezinde olmalıdır.

Bu eğitim; insanı önce kendini tanıması, evrende kendi bilgisine ulaştıktan sonra toplum içindeki yerinin, işlevinin ve öneminin bilgisine ulaşması, kendine özgü ve özgür yaşam oluşturma bilgisine ulaşması, toplumsal ve kişisel sorumluluklarını yerine getirebilmenin bilgisine ulaştırma esasları ile yapılandırılır.

Bu anlayışta eğitim; insanın kendini gerçekleştirmesinde, kendini tanımasındaki bilgilerinin ve zihinsel, bedensel özelliklerinin yanı sıra yaratıcılığının en üst seviyelere taşınmasını sağlayan bir sistemdir. İnsanı merkez alan eğitimin amaçlarını Başaran (1996:104) şöyle sıralar:

“İnsanın özgerçekleştirimine yardım etmek... İnsanın, anlatım ve iletişim yeterliği kazanmasına yardım etmek... İnsanın başkalarıyla iyi ilişkiler kurmasına... İnsanın, gerek beden gerekse ruhsal yönden sağlıklı olması için... İnsana bir meslek kazandırmak ve kazancını ussal tüketmesinde yeterli olmasını sağlamak... Kendine, ailesine, topluma, çalıştığı örgüte, ulusuna ve insanlığa karşı sorumluluk duygusunu geliştirmek... İnsana araştırma, öğrenme ve sorun çözme yeterliği kazandırarak onun özgün düşünmesine, özgün davranmasına, gerçekleri aramasına bilimsel gerçeklere bağlanmasına yardım etmek... Toplumsal düzenin, kültürel değerlerin, yaşamın niteliğinin geliştirilmesi için, insanın yaratıcılığını geliştirmek...”

İnsanı esas alan eğitim yaklaşımı; insanın kendini gerçekleştirebilmesini sağlayan, özgürce kendi tercihlerini yapabileceği, yaratıcılığını ve imgelem gücünü geliştirecek her tür etkinliği; içerik olarak bünyesine alır.

3.3. Sanat Eğitimi

Çağdaş eğitimin amaçları belirlenirken çağdaş toplumun gereksinim ve istekleri; eğitimin şeklinin, yönteminin ve en önemlisi amaçlarının belirleyicisi olagelmıştır. Bu istek ve gereksinimin önemli bir boyutu da sanat ve sanatsal gereksinimlerdir. Bu noktada Sanat Eğitimi devreye girer ve amaçlanan çağdaş toplumun beklentilerini en üst düzeyde karşılama uğraşı verir. Ayrıca bu beklentiler ve amaçları çağın gereksinimleri gibi çok yönlü ve geniş açımlıdır, Sanat eğitiminin de bu anlamda geniş bir alanı kapsayan görevleri vardır. Sanat eğitimi daha geniş kapsamlı ele almadan, İnci San' ın (1979: 9) “...Ancak eğitim politikalarımızda sanat, bir genel kültür sorunu olmanın ve neden konulduğu pek de açıkça temellendirilmeksizin ders izlencelerine alınması gerekli bir iki ders olarak görülmenin dışında, insanı yetiştirip geliştiren, yaratıcı kılan, tüm yeti ve güçleriyle kendini gerçekleştirmesini, çevresini ve geleceğini etkince

düzenlemesini sağlayan bir eğitsel devingi olarak yer verilmesi asıl dilenen çağdaş yaklaşımdır” görüşünün, tazeliğini ve geçerliliğini hala koruduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu görüş sanat eğitiminin ne olduğuna ilişkin asıl özü açıklamış olacaktır.

İnci San (2003: 17) “ 20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kapsam ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamda ise okullarda sınıflardaki ve ilgili bölümlerdeki bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar. Yukarıdaki yaygın ve tümel anlamında kullanıldığı özellikle belirtilmedikçe, sanat eğitimi, daha çok ‘plastik sanatlar alanında verilen eğitim’ biçiminde anlaşılmaktadır.” derken, sanat eğitimine ilişkin kavram ve anlam karmaşasını da açar.

Bu üzerinde durulması gereken bir konudur. Sanat eğitiminin atölye içi-dışı, örgün ya da yaygın eğitim kurumlarını mı yoksa meslek okulları veya sanat okullarını mı kapsadığı sorusunun yanıtı karmaşık görünse de, aslında yanıt; tümel ve anlamlı bir sanat eğitimin yukarıda sayılan tüm alanları kapsadığının, açıklanması olacaktır. Sanat eğitimi tüm bu eğitim ihtiyaçlarıyla konumlanmıştır, diyebiliriz. Olcay Kırıoğlu (2002: 1,2) “Sanat eğitimi, okullarda bugün yer alan Resim-iş dersi karşılığı kullanılmak istenen bir tanımdır. Sanat eğitimi yeni bir tanım olarak bilim çevrelerince benimsenmiş görünse de bunun; tanım, kavram ve kapsam olarak tam yerine oturduğu söylenemez. Resim-iş dersi, sanat eğitimi, sanat öğretimi, estetik eğitim, temel sanat eğitimi, sanat yoluyla eğitim sanata doğru eğitim ... gibi birçok tanım ve kavram, ülkemizde oldukça yerleşmemiş bir durum sergiler” bir anlamda bu çok yönlü tümel yapıyı işaret etmektedir. Ayrıca San (2003: 18,19) “...tümel anlamda bir sanat eğitimi, sanatın oluşumu, sanatsal yaratma, sanatın toplumdaki yeri, sanat türleri, sanat akımları ve anlayışları, sanatçının kişilik özellikleri vb. konuları işleyen, sanat (ve kültür) tarihi, estetik, sanat kuramları ve eleştirisi, sanat psikoloji, sanat sosyolojisi, sanat coğrafya ve topografyası gibi, sanat olayına, sanat ürünlerine ve sanat-toplum-kültür ilişkilerini irdeleyen kurumsal bilgi dallarının da katılmasıyla tamamlanıp bütünleşir.” demiştir. Bu bilgiler ışığında Sanat eğitimini pek çok alanı kapsayan büyük bir şemsiye olarak açıklarsak, daha doğru anlatmış oluruz. Sanat eğitimi şemsiyesini ana başlıklarıyla çizelge 2’de olduğu gibi gösterebiliriz. Ancak bu öğelerin her birinin birbirleri ile genel ve özel ilişki içinde olduğu da unutulmamalıdır.

Çizelge 2 : Sanat Eğitimi

Sanat Eğitimi				
Görme ve Algılama Bilgisi	Sanat Bilgisi	Sanatçı Eğitimi	Sanat Eğitimi Yetiştirme	İlgi Alanı Olarak Sanat Eğitimi
Görme, Algılama ve Ayrımsama <u>Bilgisi</u>	<u>Sanat ve Kültür Tarihi</u>	Temel Sanat Teknik ve <u>Teorik Bilgisi</u>	Tümel Bir Sanat Eğitimi <u>Yetiştirme</u>	Örgün Eğitim Kurumlarında <u>Sanat Eğitimi</u>
Duyu ve Duyuların <u>Eğitimi</u>	Sanatların Genel ve <u>Özel Bilgisi</u>	Sanat Uygulama <u>Bilgisi</u>	Uzmanlaşmış Sanat Eğitim Bilimci <u>Yetiştirme</u>	Sanat ve <u>Hobi Kursları</u>
Düşünmeyi <u>Öğretme</u>	<u>Sanat Sosyolojisi</u>	Sanatsal Düşünme ve <u>Üretme Bilgisi</u>		
<u>Kişilik Geliştirme</u>	<u>Sanat Felsefesi</u>	Sanatsal Üslup <u>Kazandırma</u>	Sanat <u>Öğretmeni Yetiştirme</u>	
Kişiyeye Yaratıcılık Yollarının <u>Açılması</u>	<u>Sanat Psikolojisi</u>			
	Koleksiyonculuk <u>Bilgisi</u>			

Bu noktada konuya açıklık getirmesi açısından; sanat eğitimine ilişkin bazı temel kavramlara, kuramlara ve alt bilimlere değinmek yerinde olacaktır. İnci San, *Sanat Eğitimi Kuramları* adlı kitabında bu kavramlardan bazılarını şöyle tanımlamaktadır:

“ *Sanat Eğitimi Bilimi* (Sanat Pedagojisi); Özellikle yetişmekte olan insanın yaratıcı sanatsal eğitiminin, sürekli gelişme içinde bulunan bir dizge (sistem) olarak ele alındığı bilim dalı... Amacı şöyle özetlenebilir: Kişilik oluşmasında sanat eğitiminin, yapıcı etkililiğini (Gesetzmassigkeiten) düzenlilikler içinde ortaya koymak; sanat eğitim bilim süreçlerinin içerik, örgütlenme, yöntem ve öğretim bilimsel (didaktik) bakımdan biçimlendirilmesine bilimsel olarak yardımcı olmak ve böylece sanat eğitiminin etkililiğini arttırmak. Sanat eğitimbilimi vardığı sonuçları, kavramlar, düzenlilikler kuram ve varsayımlar olarak saptar. Kendine özgü araştırma yöntemlerini ve sanat pedagojisi alanında yeni bilgilerin edinilme ve uygulanmasını gösterecek bir bütün ‘süreçler, kurallar, sayıtlı ve beklentiler dizgesi’ nin kuramsal temellerini geliştirir...

Sanat Eğitimi Kuramı : Yaratıcı sanatsal eğitimin kuramsal ve yönlemsel temellerini araştırır. Sanat eğitimbilimi yasaya benzer düzenliliklerini ortaya koyar, temel tavır alışları açıklar, temel alınacak yaklaşımlar üzerinde çalışır, sanat pedagojisinin sanat, eğitim, kültür, siyaset, ekonomi ve ideoloji ile olan etkileşimi içindeki devingisini (dinamiğini) açıklığa kavuşturur...

Sanat Eğitimi Yöntem Bilimi : Tümel sanat derslerinin ve sanat eğitiminin, çağdaş deyişle güzel kültürün tüm alanlarının öğretilmesi ve öğrenilmesi sorunlarıyla uğraşır. Sanat eğitiminin büyük ölçüde ders programlarıyla bağımlı olduğu ve belli düzeylerde zorunlu ya da seçmeli ders olarak yer aldığı göz önüne alınır. Bu derslerin yürütülmesindeki resim yapma, form verme, biçimlendirici uğraşlar, ayrıca çevre düzenlemesi, görsel iletişim, sanat ürünlerini inceleme ve değerlendirme gibi çeşitli bölümlerinin özelliklerini irdeler, özel deneylerden genellemeler ve yasaya benzer düzenlilikler kurmaya çalışarak klasik okullardaki bu alan dersleri ile ilgili bir yöntem bilimsel kuram geliştirmeye çalışır...

Sanat Dersleri (Temel Sanat Eğitimi) : Sanat dersi ya da temel sanat eğitimi dersi, çok yönlü ve karmaşık bir süreç olarak anlaşılmalıdır. Bu süreç içinde, *görsel-yoğrumsal* alandaki uygulamalı çalışmalarla aynı alana ilişkin kuramsal bilgiler ve sanat

bilimine dayalı bilgiler, belli bir amaca yönelik olarak, belli bir dizge ve örgütlenme içinde yer alır; yeti ve beceriler görerek, yoğurarak, çizerek, inşa edip kurarak nesnelere ve gerçeklikle bağlantı kurularak, bu konulardaki davranışlar ve bilinçlenme yönlendirilir...” (San 2000: 19,24)

Erinç (1995: 71,72)’de “Sanat alıcısının ya da sanat severin eğitimi üç aşamada düşünülebilir ve bunlar, genel başlıklar altında şöyle sıralanabilir: a)Okul Öncesi Sanat Eğitimi b)Okul Dönemi Sanat Eğitimi c)Meslek Sonrası Sanat Eğitimi. Bu sınıflama hem süreç yönünden, hem nitelik ve hem de nicelik yönünde birbirinden ayrılık gösteren, fakat mutlaka birbiri üzerine süregelen, devamlılık ilkesinin benimsediği bir sınıflamadır... Sanat eğitiminin bu üç aşamayı da kapsayan bir tanımı yapılmak istenirse, genelde şöyle sıralanabilir; bireyin, görsel, işitsel ve diğer duyarlarına bağlı yargılama ve yaratma yetileri geliştirmek, onların ilgi alanlarını kendilerine tanıtarak bu alanlarda mutluluk sağlayacak düzeyde uğraşı olanaklarını göstermek.” Şeklindeki ifadeyle, konuyu daha da açar.

Sanat eğitimi yapısı gereği pek çok alanın bulunduğu bir ortak noktadır. Bu alanların başlıca iki grubu; uygulama alanı ve kuramsal alandır. “Sanat eğitiminin geçirdiği süreç içerisinde de hem kuramsal hem uygulamaya yönelik çalışmalar söz konusu olmuştur. Bütün bunları gerçekleştirebilmek için disiplinler arası bir alan olmak durumundadır. İlgili birimlerin bulgularını gerçek eğitim ortamında ortaya koyup denediğinde, bulgulardan farklı ya da bulgulara dayalı yeni ilkeler gerçekleştirilebilecektir” (Halıçınarlı 1998: 20). Tüm bu bilgilerden yola çıkarak Sanat eğitimi, çağdaş eğitimin bir gereği olarak; kişide görme-algılama, duyma-duyumsama, farkına varma yetilerini ortaya çıkaran ve geliştiren bunun yanında kişiye sanat, kültür, sanatçı, sanat eseri, genel ve özel ayrıca kuramsal ve uygulama bilgilerinin estetik bir bilinç, estetik bir kişilik oluşturma temel hedefiyle kazandırıldığı bütünsel bir eğitim bilimi olarak tanımlayabiliriz.

Bu tanım sınırlı olmasına ve sadece genel hatları ortaya koymasına karşın, Sanat eğitimi derinlemesine incelendiğinde pek çok alan ve alanlar ilişkisini kapsadığı açıktır. Türkiye’de Sanat eğitimi akla ilk önce, yaygın eğitim kurumlarında verilen Resim-iş dersi karşılığı anlamını getirir ve bu, ulusal Sanat eğitimi politikaları dikkate alındığında haksız bir tutum olarak düşünülmemelidir. Buradan yola çıkarak sanat eğitiminin insan

yetiştirme konusunda öneminin altını çizmek amacıyla Türkiye’ de Sanat eğitiminin dünü ve bu günü açıklığa kavuşturulmalıdır.

3.3.1. Türkiye’ de Sanat Eğitiminin Dünü ve Bugünü

Türkiye’de Sanat eğitimine yön veren ilk ve en önemli kişi; her fırsatta sanatın önemini ve çağdaşlaşma yolunda ne denli hayati bir unsur olduğunu belirten Atatürk’tür; “Atatürk 1932 yılından ölümüne kadar her yıl yaptığı açık konuşmalarında kültür ve sanat konularına önemle eğilmiştir. 5 Eylül 1923 tarihli hükümet programında, ‘gerekli yerlerde milli müzeler oluşturulacağı, milli eserlerin toplanmasına, milli yaratıcılık ve sanatın gelişmesine çalışılacağı’ belirtilmektedir.” (Kurtuluş 2000: 21)

Bunun yanında Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarında da etkisini sürdürecekt bazı gelişmeleri Kırıçoğlu (2002: 34,35) şöyle anlatır: “Resim-iş dersi 19. Yüzyılın ortalarında okullara ders olarak girer. Henüz sanayileşme belirtileri olmayan bir toplumda Resim dersinin Meşrutiyet döneminin yenileşme hareketine bağlı ve de Batı’ya öykünme olarak programlara girdiği söylenir. Bu arada Resim dersinin ilk mühendislik okullarında yer aldığını da burada belirtmek gerekir. Bu derslerde uygulanan kopya yönteminde doğrudan beceri öğretimine dayalı çalışmalar yapılmaktadır.

Tonguç, kitabında⁴ (İlk ve Orta Muallim Mekteplerinde Resim-El İşleri ve Sanat Terbiyesi) o yılları şöyle anlatır: ‘Rüştiyelilerde Litografya, canlı cansız modelleri, peyzajları yahut tahtaya çizilen basit krokileri çizdirmek an’anesi vardı’. Yöntem zamanla daha da yozlaşarak salt karatahtaya çizilen resmin öğrencilerce kopyasına dönüşür. Kartpostallardan olduğu gibi ya da büyüterek kopya da çalışmalar içinde yer alır. Bu çalışmalarda amaç çocuğa ne resmin dilini öğretmek, ne kolaydan zora bir uygulama ile teknik beceri kazandırmaktır. Öğretim salt kalıp biçimlerin çizimini öğretmekten ileriye geçmez.

Böyle bir Resim dersinin işlenmesinde meslekten öğretmene gerek yoktur. Okulun yakınında bu işten anladığını sanan, çoğunlukla azınlıklar arasından gelen kişiler dersi verir...

O yıllarda İlköğretim dergisinde (Tedrisat-ı İptidaiye) çıkan İ. Hakkı (Baltacıoğlu) ‘nun ‘Çizgi Dersleri’ öğretmen okulu Müdürü M. Satı Bey’in ‘Basitten Mürekkebe’ adlı yazıları örnek olarak gösterilebilir. Satı Bey’in önerdiği yöntemde,

⁴ Burada; İbrahim Hakkı Tonguç’ un ‘İlk ve Orta Muallim Mekteplerinde Resim-El İşleri ve Sanat Terbiyesi’ adlı kitabından bahsedilmektedir.

önce iki boyutlu çizimler, sonra üç boyutlular, önce basit çizimler sonra karmaşıklar ... gibi ardıllık ilkesine bağlı çalışmalara yer verilir.

Ancak daha sonraki yıllarda (1915) Yeni Fikir dergisinde İ. Hakkı beyin 'Resim Öğretmeninin Yolu' adlı makalesi ile, 'Resim Usulü Tedrisi' adlı el kitabı yayınlanır. Kendisi Avrupa'ya gidip gelmiştir. Ülkeye yeni görüşler getirir ve eski yöntemlerin bırakılmasını önerir. Resim dersinin daha doğal, daha yenilikçi bir yöntemle öğretilmesi gerektiğini savunur. Kendi yazıları da dahil olmak üzere eski yazıları çağdaş görüşü yansıtmadığından ötürü eleştirir.

Ülkenin kültürel gelişiminde Güzel Sanatlar Akademisinin (Sanayi Nefise Mektebi) açılmasının önemi büyüktür (1883). Akademi çıkışlılar, sanatçı olmaları yanında uzun yıllar resim-iş öğretmenliği de yapmışlardır. Ancak, bu mezunlar çocukları kendi yetişme biçimlerine göre eğittikleri gerekçesiyle o yıllarda yetersiz bulunmuş ve eleştirilmiştir. Daha sonra 1927'de Akademi içinde resim öğretmeni olmak isteyenlere bir öğretmenlik formasyonu veren kurs açılmıştır.

Cumhuriyet dönemine kadar resim derslerinde Batı ile bireysel ilişkilerin getirdiği kimi görüşler de dahil kolaydan zora, kopya, kolay resim çizmeye yönelik kartpostallardan yararlanma, bezeme çalışmaları, ... gibi birçok yöntem yer alır..."

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında her alanda olduğu gibi sanat alanında da çeşitli ve kalıcı, önemli adımlar atılmıştır. Bunlardan bazılarını kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz:

1923 Cumhuriyet' in ilanı

1923 "Sanayi Nefise Mektebi Talimatnamesi kapsamında, resim öğretmenliği yapmak için 'Sanayi-i Nefise Ehliyetnamesi' alma koşulunun getirilişi.

1924 3 Mart Tevhidi Tedrisat Kanunu ile resim öğretmenlerinin seyyar öğretmenlikten kurtuluşu." (Etike 2001: 244).

1926 " Sanatın, temel kültür sorunlarından biri olduğu sık sık vurgulanır. Sanat eğitiminin sorunları ulusal eğitim sorunlarından bağımsız düşünülemez. Ülkeye pek çok yabancı uzman gelir. Hemen uygulamaya konan J. Dewey'in raporudur. Bu raporda okulları çalışma mekanları, programları, ders araç ve gereci bakımından yeniden düzenlenip zenginleştirilmesi önerilir."(Kırıçoğlu 2000: 35).

1926 " İ. Hakkı Tonguç'un M.E.B. Levazım ve Ders araçları Müzesi (Mektep Müzesi) Müdürü oluşu.

1926 Sonradan adı Gazi Eğitim Enstitüsü olan okulun Konya’da Orta Muallim Mektebi adıyla kuruluşu.” (Etike 2001: 245).

1926 “Leipzig Pedagoji Enstitüsü profesörlerinden Stiehler ve Frey, resim ve eliş öğretmenleri için ‘İş ilkelerine Dayalı Öğretim Kursu’ açmak için Türkiye’ye gelmişlerdir.

1927 İstanbul Sanayi-i Nefise Mektebinde resim öğretmenliği kursu açılmıştır.”(Kurtuluş 2000: 22)

1927 İstanbul Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi adının Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilmesi.

1927 M.E.B. hesabına yabancı ülkelere güzel sanatlar öğrenimi için gönderilecek öğrenciler konusunda yönetmeliğin çıkışı.

1927 Ankara Etnografya Müzesinin açılışı.

1927 İsmail Hakkı Tonguç’un ‘Elişleri Rehberi” kitabının yayınlanması.

1927 İsmail Hakkı Baltacıoğlu’ nun Resim Muallim Mektebi açma girişimi.

1929 İsmail Hakkı Baltacıoğlu’ nun 24.11.1929-9.6.1930 Tarihleri arasında Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü Müdürü oluşu.

1930 (Yaklaşık tarih) D.G.S.A.’den Resim ve Pedagoji dersinin kaldırılışı.

1930 Öğretmen okulları ve diğer okullara resim ve elişleri öğretmeni yetiştirmek üzere bir resim, bir de elişleri öğretmen okulu açılması kararı.

1931 İsmail Hakkı Baltacıoğlu’ nun ‘Resim ve Terbiye’ kitabının yayınlanması.

1931 Almanya’ya Resim-iş Eğitimi için giden öğretmenlerin yurda dönerek Gazi Terbiye Enstitüsü’ne atanışı.

1932 1932-1933 Öğretim yılında Gazi Orta Muallim Mektebi ve Enstitüsü’nde Resim-iş şubesinin açılışı (Öğretim süresi üç yıl olup, başkanı İ.H. Tonguç’tur)

1932 İ.H. Tonguç’un ‘Resim elişleri ve Sanat Terbiyesi’ kitabının yayınlanması.

1932 19 Şubat Halkevlerinin kuruluşu.

1933 Cumhuriyet’in 10. yılında Ankara’da ‘İnkılap Sergisi’ düzenlenişi.

1933 Atatürk’ün 10. yıl söylevinde Güzel Sanatlara dikkat çekişi.

1933 Üniversite reformu. Hitler rejiminden kaçan öğretim elemanlarının Türk üniversitelerinde ve bu bağlamda D.G.S.A.’da görev alışları.

1933 Cumhuriyet’ in 10. yıl dönümü etkinlikleri kapsamında ressamalara ‘yurt gezileri’ düzenlenişi.

- 1933** İ.H. Tonguç' un 'İş ve Meslek terbiyesi' kitabının yayınlanması.
- 1934** İsmail Hakkı Baltacıoğlu' nun 'Yeni Adam' dergisini çıkarmaya başlayışı.
- 1935** GEE-RİB' nün ilk mezunlarını verışı.
- 1935** M.E.B. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün kuruluşu.
- 1936** Güzel Sanatlar Akademisi Reformu. Bu reformun özü, eğitimi günün koşullarına göre daha çağdaş ve verimli olarak düzenlemektedir.
- 1937** Resim ve Heykel müzesinin açılışı.
- 1938** 28 Aralık. Hasan Ali Yücel' in Milli Eğitim Bakanı oluşu (Yücel bu görevi 5.8.1946'ya dek sürdürmüştür.
- 1938** Ortaokul programlarının değiştirilişi.
- 1940** Yozgat Ortaokulu Resim Öğretmeni Cemal Bingöl'ün öğrencilerinin Ankara'da ve İstanbul'da resim sergisi açışları.
- 1940** Köy enstitülerinin açılışı...
- 1941** Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-iş Şubesi resim sergisi...
- 1943** Cemal Bingöl'ün Yozgat Ortaokulu Öğrenci Resimleri Sergisi'nin Londra'da açılışı.
- 1945** Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-iş Şubesi 10. Yıl Sergisi, 1935'te ilk mezunlarını veren bölümün on yıllık birikimi ile düzenlediği bu sergi, Başkent Ankara'da önemli bir sanat etkinliği oluşturmuştur.
- 1946** Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'nün adı Gazi Eğitim Enstitüsü olarak değiştirilmiştir.
- 1947** İstanbul'da lise düzeyinde sanat formasyonu veren 'Resim Semineri' deneyimi.
- 1948** 6660 sayılı 'Güzel Sanatlarda Olağanüstü Yetenek Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun 'un Çıkarılışı.
- 1949** Ortaokullar programının değiştirilerek öncekilerden daha gelişmiş bir programın uygulamaya konuluşu." (Etike 2001: 246,249).
- 1948** İlkokul programı 1968 yılına kadar değiştirilmeden yürürlükte kalmıştır. 1948 İlkokul Programının Resim-İş dersi bölümü, çerçeve program özelliği taşımaktadır. Öğretmenlerin, yerel koşullara uygun planlar yaparak programı uygulaması istenmektedir.
- 1948** "Temel eğitim birinci kademe programına göre derslerin haftalık dağılımında: 1. Sınıfta toplam 26 saat dersin 4 saati, 2. Sınıfta toplam 26 saat dersin 4 saati, 3. Sınıfta

toplam 26 saat dersin 4 saati, 4. Sınıfta toplam 26 saat dersin 2 saati, 5. Sınıfta toplam 26 saat dersin 2 saati resim-iş dersine ayrıldığı görülmektedir. Resim-iş dersinin ağırlığı %12.3'tür.

1949 Dördüncü Milli Eğitim Şurasında, öğretmenlerin aynı kaynaktan yetiştirilmesi için Köy enstitüleri ile İlköğretmen okullarının birleştirilmesi kararı.

1949 Ortaokul programlarına iş dersi konmuştur. 1970 yılına kadar değişiklik yapılmamıştır.

1953 Beşinci Milli Eğitim Şurasında, ilkokul programının amaç ve ilkeleriyle içeriği arasında uyum sağlanması... kararı alınmıştır.

1960 – 1973 döneminde, sanat eğitime ilişkin eğitim politikaları/ düşünceler/ öneriler/ kararlar kapsamında onbir hükümet programı, iki kalkınma planı, iki şüra ve bir komisyon raporu saptanmıştır. 1960-1973 döneminin sanat eğitime ilişkin programlar ve program önerileri olarak, temel eğitimin birinci kademesinde 1968 İlkokul Resim-İş Programı, sınıf öğretmeni eğitiminde Müzik ve Resim seminerlerine Ait Rapor ve İlköğretmen Okulu Özel Sanat ve İş Eğitimi Bölümü Yönetmeliği Önerisi; dal öğretmenliği eğitiminde 1961 GEE-RİB Programı Önerisi ve 1963 Programı belirlenmiştir.

1968 İlkokul programında iki ayrı hedef iç içedir. Bir yandan resim çalışmalarının duygu ve düşünce işi olduğu vurgulanarak çocuğun kendini ifade etmesi ve estetik duyarlılık kazanması amaçlanmakta, öte yandan iş derslerinde çocuğun becerilerinin geliştirilmesi ve çocuğa işin sevdirmesi istenmektedir.” (Kurtuluş 2000: 32,37)

1972 “ İş dersi bir program değişikliği ile ‘İş ve Teknik Eğitimi’ adı altında öğrencinin yaratıcı düşünmesini geliştirmeyi amaçlayan bir ders konumuna getirilir.” (Kırıçoğlu 2002 :38).

1973, “1956’da 472 kişi olan resim-iş öğretmeni açığı, 1973’te 3126 kişiye ulaşmıştır.

1974 17 Kasım 1974 tarihli Birinci Ecevit Hükümeti Programında, kültür, sanat ve eğitim konularına geniş yer ayrılmıştır. Programda, bütün meslek ve sanat eğitimi veren çeşitli bölüm ve programlar bulunacağı açıklanmaktadır.

1974-1975 tarihli Irmak Hükümeti Programında, Kültür Bakanlığının ulusal kültürü ve sanatı koruma amacı güdeceği açıklanmaktadır.

1975-1977 tarihli Dördüncü Demirel Hükümeti Programında, eğitimin amacı, manevi ve kültürel değerleri benimseyen, taklitçi olmayan, ulusal kişiliğinin bilincinde olan vatandaşlar yetiştirmek olarak belirlenmiştir.

1978-1979 tarihli Üçüncü Ecevit Hükümeti Programında, milli eğitimin amaçları, eğitimde olanak eşitliği, yaygınlık, süreklilik ve birlik gerçekleştirilecektir.

1982 ‘Güzel Sanatlar Eğitimi Çalışma Grubu Raporu’, Güzel Sanatlar Eğitimi Çalışma Grubu tarafından Nisan-Haziran 1982’de yürütülen çalışmaların sonucunda hazırlanmıştır. Rapor çoğaltılarak, görüş ve önerileri alınmak üzere tüm üniversitelere gönderilmiştir... Giriş bölümünde sanat eğitimi, okul içi ve dışı sanatsal eğitim olarak tanımlanmakta ve yapılan araştırmalara dayanarak sanatsal *uğraşın, bilişsel ve duyuşsal yanlarıyla zihinsel süreçleri canlı tuttuğu* açıklanmaktadır. Sanat eğitiminin ilke ve amaçları; 1)Sanatın insan yaşamındaki yerinin algılanması, 2)Yaşantı zenginliği, deneyimler, kişilik gelişimi ve sosyalleşme, 3)Güzeli, iyiyi arama, çevreyi değerlendirme, 4)Çok yönlü ve açık fikirli yetiştirme, 5)Çağına uyum sağlama, disiplinler arası etkileşimi fark etme, 6)Duygu dengesi, 7)Kendi kültür değerlerini tanıma olarak belirlenmiştir.

1983 ‘Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi geliştirilmesine Yönelik Öneriler’ başlıklı rapor; Okulöncesi Sanat Eğitime İlişkin Öneriler, Temel Eğitimde Sanat Eğitime İlişkin Öneriler, Birinci Kademe (İlkokul) ve İkinci Kademe (Ortaokul) Sanat Eğitime İlişkin Öneriler, Ortaöğretimde Sanat Eğitime İlişkiler Öneriler, Yüksek eğitimde Sanat Eğitime İlişkiler Öneriler ile Genel Öneriler ve Sonuçtan oluşmuştur. ‘Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi geliştirilmesine Yönelik Öneriler’ başlıklı raporların, raportör ve editörleri İnci San ve Ali Uçan olup, Çalışma grubu onyediden oluşmuştur.

1983-1987 Birinci Özal Hükümeti Programında, kültür ve sanatın milli değerlerin korunması ve geliştirilmesinde olduğu kadar, uluslararası ilişkilerde de etkili olduğundan söz edilmektedir. Programda sanattan şöyle söz edilmiştir: ‘Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, müzik, resim, folklor, sinema ve tiyatroyun geliştirilmesi, kültür, sanat ve eğitim politikamızın ana hedefidir.’

1987-1989 İkinci Özal Hükümeti Programında, ... sanat politikasının ana hedefinin edebiyatı müzik, resim, folklor, sinema ve tiyatroyun geliştirilmesi olduğu açıklanmıştır.

1989-1991 Akbulut Hükümeti Programında, milli kültürün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasının, kalkınma politikalarının temel ilkelerinin başında geleceği; milli kültürün korunması ve geliştirilmesi için araştırılacağı ve tanıtılacağı açıklanmaktadır.” (Kurtuluş 2000: 132,182).

1990 “Ankara’da bir güzel sanatlar lisesi açıldı. Bugün ülkemizdeki güzel sanatlar lisesi sayısı 8’dir. Aynı şekilde, devlet üniversiteleri ile vakıf üniversitelerine bağlı 10 kadar güzel sanatlar fakültesi var .”(Kavcar 2003).

1991 “ Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde oluşturulan *Resim Dersi Öğretim Programlarını Geliştirme Özel İhtisas Komisyonunca* hazırlanıp daha sonra kabul edilen *İlköğretim Kurumları resim-İş Dersi Öğretim Programı*, 1992-1993 öğretim yılından itibaren denenip geliştirilmek üzere uygulamaya konulmuştur.” (Yolcu 2004).

1991-1993 “...Yedinci Demirel Hükümeti Programında, laik, evrensel, cumhuriyetçi, milli kültürü geliştirici, yaratıcı, özgür düşünceye dayalı bir eğitim politikası öngörülmüştür.

1993-1995 Birinci Çiller Hükümeti Programında, bir önceki hükümet programında yer alan laik, evrensel, cumhuriyetçi, milli kültürü geliştirici, yaratıcı, özgür düşünceye dayalı bir eğitim politikası öngörüsü tekrarlanmıştır.” (Kurtuluş 2000: 132,182).

1994-1997 “...1994-1997 yılları arasında yürüttüğü *Milli Eğitimi Geliştirme Projesi* çerçevesinde, eğitim fakültelerinin yapılanması yeniden düzenlenmiş, Resim-İş Bölümleri, Müzik Eğitimi Bölümü ile birlikte, kurulan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde; Sınıf Öğretmenliği Bölümleri de yeni kurulan İlköğretim Öğretmenliği Bölümünde Anabilim dalları olarak yer almıştır. İdari yapılanmanın yanı sıra, her iki bölümdeki sanat derslerinin yarıyıllara göre ders dağılımları, kredileri ve içerikleri de değiştirilmiş ve 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur.” (Yolcu 2004)

1995-1996 “İkinci Çiller Hükümeti Programında, Üçüncü Çiller Hükümeti Programında ve İkinci Yılmaz Hükümeti Programında, milli kültürün geliştirilmesinin ve yaygınlaştırılmasının başlıca amaç olduğuna değinilmektedir.

1996-1997 tarihli Erbakan Hükümeti Programında, milli kültürün korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ilkesinin benimsendiği ve kültür varlıklarının korunarak tanıtılması için çalışılacağı açıklanmaktadır.” (Kurtuluş 2000: 132,182).

1997 “Yeniden yapılandırılan eğitim fakültelerinde yani öğretmen yetiştiren kurumlarda sanat eğitimi dersleri önemli bir yer tutuyor.

1998 Sanat eğitimi konusunda yeni ve önemli bir adımla daha karşılaşıyoruz. İstanbul’da Yıldız Teknik Üniversitesine bağlı yeni bir fakülte olarak “Sanat ve Tasarım Fakültesi” kuruldu. Devlet üniversiteleri içinde ilk ve tek olan bu fakülte, sanata bütüncül açıdan bakmayı ve disiplinler arası çalışmaları, sanatla yaşamı birleştirmeyi temel ilke edinmiş durumda. Başlıca programları, müzik, sahne sanatları, iletişim tasarımı, fotoğraf ve video, sanat yönetimi.”(Kavcar 2003).

1997-1999 “... tarihli Üçüncü Yılmaz Hükümeti Programında ortaöğretimde mesleki- teknik ve beceri kazandıran öğretime önem verilmesi, gençlerin ve kadınların meslek edinmeleri için eğitim olanaklarının sağlanması, öğretmen açığının giderilmesi ve öğretmenlik mesleğinin özendirici olması, üniversitelerin tam özerkliğe kavuşması ve öğretim kalitesinin uluslararası standartlara yer verilmiştir.

1999 tarihli Beşinci Ecevit Hükümeti Programında, güzel sanatların her alanının destekleneceği; zorunlu eğitimin süresinin arttırılmasının olanaklarının araştırılacağı; üstün zekalı ve üstün yetenekli çocukların belirlenmesine ve ilgi görmelerine çalışılacağı belirtilmektedir...” (Kurtuluş 2000: 132,182)

Cumhuriyetin ilanından günümüze gelene değin geçen sürede Sanat eğitimin benimsediği bazı ilkelerini ve çağdaş sanat eğitiminin gereksinimlerini Kırısoğlu (2002:41,43) “ ... 1940’lı yıllarda Resim-İş dersinin amacı daha çok ‘Çocuk odaklı’ yaklaşımlara kayar. Çocukların yaratıcı çabalarının onların yalnız sanat değil bütün ussal yetilerini de geliştireceği görüşü kabul görür... 1950’li yıllarda ise ‘Sanat Yolu ile Eğitim’ görüşü yaygınlaşmaya başlar... Sanat eğitimin işlevleri ülkemizde eğitimin işlevlerine yenik düşmüştür. ‘Çocuğun özgürlüğü’, ‘Yaratıcılık eğitimi’ görüş olarak yaygınlaşır. Zaman zaman öğretim programlarında bu iki tümce değişikliğinden öteye geçmez... Temeli sağlam bir sanat eğitimi politikasına dayanmayan Resim-İş dersinde tutarlı, gelişmeye açık bir düzey tutturulamamıştır.

Şimdi tekrar ulusal sanat eğitimi politikası saptamaya her zamankinden daha çok gereksinim vardır. Çağdaş düşünce ışığında salt biçimsel değişikliklerle yetinmeden bu değişimin öz kazanmasına özen gösterilmelidir. Bunun kanıtı ise kuramsal çalışmalarla uygulamanın koşutluk göstermesidir.” şeklinde açıklar.

Sanat eğitiminin yenilenme ve çağdaş bir yön kazanma ihtiyacı göz önünde iken Cumhuriyetin ilk yıllarında (yukarıda açıklandığı üzere) yakaladığı sinerjiyi ve yenilenme arzusunu son elli yıllık dönemde göstermediği açıktır. Sanat eğitimi kavramının tam açıklanamaması ve bazı kavram karışıklıkları ile karşılaşması bu duraklamanın ve gerilemenin nedenlerinden biri olarak görülebilir.

Sanat eğitiminin kavram olarak açıklanmasında şu bilgilere başvurabiliriz : “İnci San’a göre; Resim/Resim-İş bölümlerinin adlandırılması sürekli bir tartışma konusudur. Sanat eğitime ilişkin hemen her yayında, toplantıda ve öğretim programında bu konu yeniden ele alınmıştır... Sanat eğitimi kavramında bulunan ‘sanat’ ve ‘Eğitim’ sözcükleri zaten tek başlarına karmaşık anlamlarla yüklüdür. Sanatın ne olduğu, nasıl anlaşıldığı, nasıl anlaşılması gerektiği yüzyıllardır tartışıla gelmektedir. Eğitim kavramı ise, yaşam boyu insanın eğitilmesi gibi geniş ve yaygın anlamı yanında, ‘öğretim’, ‘yöntem’ ve ‘didaktik’ gibi kavramlarla da içi içedir. bu iki kavramın birleşmesi aynı derecede yoğun, çok boyutlu, çok yönlü ve sorunlu bir tartışmayı da beraberinde getirmektedir... Dilimizde sanat eğitimi kavramının, sanatçı yetiştiren eğitim-öğretimle ya da zanaatın öğretildiği eğitimle karıştırılması mümkündür...” (Kurtuluş 2000: 27,28).

“Öteden beri GEE Resim-İş derslerinin ‘Sanat Eğitimi’ olarak tanımlanması önerilerinden biri de, 1963’te Bölüm öğretim elemanları tarafından hazırlanan Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü programında öne sürülmüştür. Bu bölümün ‘Sanat Eğitimi Bölümü’, bu bölümü tamamlayanların ‘Sanat Eğitimi Öğretmeni’ olarak adlandırılması önerisi, programın resmin yanı sıra üç boyutlu ifadeye ve sanat kültürü ile bilgilerine yer verilemesiyle açıklanmaktadır. Bu öneri Bakanlık tarafından kabul edilmemiş ve uygulamaya aktarılmamıştır. Buna karşın, sanat eğitimi çevrelerinde Resim/ Resim-İş dersleri için , ‘sanat eğitimi’ tanımının yaygın olarak benimsendiği görülmektedir.” (Kurtuluş 2000: 27,28). Bu yaygın inanış günümüzde de halen geçerliliğini sürdürmektedir. Bu bilgilerden yola çıkıldığında Sanat eğitiminin bu boyutunu oluşturan Resim/ Resim-İş dersleri: amaç, içerik ve konu bağlamında neleri kapsamaktadır? Bu sorunun yanıtı için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumları ile İlk ve Orta Öğretim kurumlarının müfredatlarına ve Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı bazı üniversitelerin sanat derslerinin içeriklerine bakmak gerekir.

3.3.2. Okul Öncesi Sanat Eğitimi

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulöncesi eğitim kurumları Anaokulu olarak adlandırılmaktadır. Bu okullarda Okulöncesi Öğretmenliği bölümlerinden mezun olan öğretmenler görev almaktadır. Anaokullarında; çocukların Psikomotor gelişimlerine, Bilişsel ve Dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere, ayrıca Türkçe Dil etkinliklerine, Oyun, Müzik ve Sanat etkinliklerine yer verilir. Anaokullarında çocukların okul hayatına hazırlanması ve gerekli ön bilgi ve tecrübelerle donatılmaları hedeflenmektedir.

Serap Etike (1995 :31,44)’de *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Sanat Eğitimi ve Öğretmenin Yeri* başlıklı yazısında şu konulara değinmektedir: “Güzel sanatların; düşünsel, duygusal, ruhsal, sosyal, bedensel vb. yönlerden insanın kendini anlatmasına olanak sağlayan zengin dili çocuğun eğitiminde sanat eğitimine önemli görevler yüklemektedir. Sanat, akıl ve duyguların eğitimi açısından önemli olan bu özellikleriyle... ‘bilincin bütün mekanizmalarının açılıp çalışmasının en etkin aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.’ Böylece, sanatın sınırsız anlatım olanakları, yaratma ilkesi ile bütünleşerek insan bilincinin tüm yönlerini harekete geçirerek çalıştırmakta ve geliştirmektedir. Sanat eğitimi; çocuk eğitiminin hedeflerine ulaşması için bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışların kazandırılmasında da etkin rol oynar. Sanat eğitimi, sanatsal üretim ve katılım hangi düzeyde olursa olsun, yalnızca duyguların ve becerilerin eğitimi olmayıp; yaratıcılık temeline dayandığında belki daha çok zihinsel bir eğitimidir...”. Türkiye de okulöncesi sanat eğitiminin öneminin anlaşılması ve bu yönde kararların ve uygulamaların, eğitim politikası olarak benimsenmesinin; çağdaş eğitim yolunda önemli bir koşul olduğu söylenebilir.

Türkiye’deki Anaokullarının sanat etkinliklerini örneklemesi açısından Hatay İli, Antakya İlçesi Zübeyde Hanım Anaokulu Yıllık Planı’nda Sanat Etkinlikleri ile ilgili bilgilere bu bölümde yer verilmiştir:

“01.01.2004 / 30.01.2004 (Ocak) Sanat etkinliği:

- Boyama çalışmaları.
- Konulu resimlerin kuru boya ve pastel boya ile boyanması.
- Sulu boya ile sünger baskısı, serbest sulu boya çalışmalarının uygulanması.
- Kağıt işleri.
- Kesme ve yapıştırma tekniği.

- Yırtma ve yapıştırma tekniği.
- Kağıt katlama tekniği kullanılarak yapılan çalışmaların uygulanması.
- Artık materyaller: boncuklar, payetler ipler, artık kumaşlar, tuvalet kağıdı rulosu vb. malzemelerle çeşitli çalışmaların uygulanması.
- Yoğurma maddeleri: Tuz seramiği ile çeşitli figürlerin oluşturulması, ilgi, köşelerinde oyunların oynanması.

09.02.2004 / 27.02.2004 (Şubat) Sanat Etkinliği:

- Boyama çalışmaları.
- Serbest ve konulu resim çalışmalarının sulu boya ve pastel boya ile yapılması
- Parmak boyama çalışmaları.
- Kağıt işleri.
- Kesme ve yapıştırma tekniği, yırtma-yapıştırma, kağıt katlama , kesme, şekil çıkarma.
- Artık materyaller: boncuklar, payetler ipler, artık kumaşlar,kutular, eski dergi ve kitaplar vb. malzemelerle çeşitli çalışmaların uygulanması.
- Yoğurma maddeleri: Tuz seramiği ile çeşitli figürlerin oluşturulması.

01.03.2004 / 31.03.2004 (Mart) Sanat Etkinliği:

- Boyama çalışmaları.
- Kuru boya çalışmaları.
- Serbest pastel boya çalışmaları.
- Sulu boya ile fırça baskısının uygulanması.
- Kağıt işleri
- Kesme ve yapıştırma tekniği, yırtma-yapıştırma, kağıt katlama tekniği ile yapılan çalışmalar.
- Artık materyaller ile özgün ürünler oluşturulması (Boncuk, pul, kumaş, payet, parlak kağıtla, rafya, yün iplikler vb.)
- Yoğurma maddeleri: Tuz seramiği ile çeşitli figürlerin oluşturulması.

01.04.2004 / 30.04.2004 (Nisan) Sanat Etkinliği:

- Boyanma çalışmaları.
- Pastel, kuru, sulu boya ile mobil yapma ve serbest, konulu çalışmaların uygulanması.
- Parmak boyası ve fırça baskısı.

- Kağıt işleri: Kesme ve yapıştırma tekniği, yırtma-yapıştırma, kağıt katlama tekniği ile yapılan çalışmalar.
- Artık materyaller ile özgün ürünler oluşturulması (Boncuk, pul, kumaş, payet, parlak kağıtla, rafya, yün iplikler vb.)

03.05.2004 /31.05.2004 (Mayıs) Sanat Etkinliği:

- Boyama çalışmaları.
- Kuru boya çalışmaları.
- Serbest pastel boya çalışmaları.
- Sulu boya ile fırça baskısının uygulanması.
- Kağıt işleri
- Kesme ve yapıştırma tekniği, yırtma-yapıştırma, kağıt katlama tekniği ile yapılan çalışmalar.
- Artık materyaller ile özgün ürünler oluşturulması (Boncuk, pul, kumaş, payet, parlak kağıtla, rafya, yün iplikler vb.).
- Yoğurma maddeleri: Tuz seramiği ile çeşitli figürlerin oluşturulması.

01.06.2004 / 15.06.2004 (Haziran) Sanat Etkinliği:

- Boyama çalışmaları.
- Kuru boya çalışmaları.
- Serbest pastel boya çalışmaları.
- Sulu boya ile fırça baskısının uygulanması.
- Kağıt işleri
- Kesme ve yapıştırma tekniği, yırtma-yapıştırma, kağıt katlama tekniği ile yapılan çalışmalar.
- Artık materyaller ile özgün ürünler oluşturulması (Boncuk, pul, kumaş, payet, parlak kağıtla, rafya, yün iplikler vb.).
- Yoğurma maddeleri: Tuz seramiği ile çeşitli figürlerin oluşturulması.” (Zübeyde Hanım Anaokulu Yıllık Planı 2004).

3.3.3. İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi

İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında, yetişen ve yetişmekte olanların eğitimi; ülke gençlerinin eğitiminin büyük bir kısmını kapsamaktadır. Sağlıklı bir neslin -ki hem

zihin hem beden sağlığı açısından- yetiştirilmesi için çok boyutlu bir eğitim anlayışı gerekmektedir. Bu anlamda sanat eğitiminin önemi üzerinde durulmalıdır.

Etike (1995 : 47,51)'de, *Gençliğin Sanat Eğitimine Kimi Değerlemeler* başlıklı yazısında; “Çağımız genci tüm dünya ile ilgilenmekte, toplumsal oluşumlara yabancı kalmamaktadır. Televizyon başta olmak üzere kitle iletişim araçları, dünya insanları arasındaki haberleşme olanağı sınırsız genişlemiştir. Günümüz genci geçmişe oranla nitelik değiştirmiştir. Aileye ve yakın çevreye olan bağımlılığı da azalmış, toplumsal olanla bağımlılığı artmıştır... Günümüzde gençlerin gerek kendilerini gerekse dış dünyayı tanıması ve uyumunu sağlaması giderek zorlaşmaktadır. Sanat günümüz gençliğine yardım etmek zorundadır. Gençlik, sanat yoluyla kendisini tanıyacak ve kendisiyle barışık olacaktır, hem de dış dünyayı tanıyacak ve dünyayla barışık olacaktır. Günümüz sanat eğitiminin temel görevi de, toplumsal karakterdeki gencin mutluluğunu ve dengesini sağlama yoluyla toplumsal mutluluğu ve dengeyi sağlamaya katkıda bulunmak olmalıdır.” diyerek sanat eğitiminin bu bağlamda ki görevlerini işaret eder.

İlk ve Ortaöğretim kurumlarında sanat dersleri ağırlıklı olarak Resim/Resim-İş dersleri kapsamında verilmektedir. Bu kapsamın açıklığa kavuşması, hangi amaçlara, hangi konular üzerinden ulaşılmaya çalışıldığının araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

3.3.3. 1. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okulu Resim-İş Dersi Programı (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10. Sınıflar)

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde 25.7.1991 ve 3786 sayılı onay ile oluşturulan Resim Dersi Öğretim Programlarını Geliştirme Özel İhtisas Komisyonunca hazırlanıp, Kurulca uygun bulunup, dönemin Milli Eğitim Bakanı tarafından onaylanarak yürürlüğe konulan ve halen yürürlükte olan; İlköğretim Okulu Resim-İş Dersi Programındaki genel ve özel amaçlar ayrıca konular aşağıdaki gibidir, bu amaçların ve konuların çağdaş sanat eğitimini ne ölçüde yansıtabildiğinin açıklığa kavuşması açısından dikkatlice incelenmesi gerekir.

3.3.3.1.1. Genel Amaçlar:

1. Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme.
2. Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlilik kazanmaları için öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme.
3. Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme.

4. Her alanda kullanılabilir yaratıcı davranışlar geliştirebilme.
5. Düşünceleri gerçekleştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve yeteneklerini geliştirebilme.
6. Estetik duyguların geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlama.
7. Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme.
8. Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme.
9. Sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme.
10. Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan tanıyabilme.
11. Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültüre katkıları sağlayabilme.
12. Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk ve iş birliği, dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve davranışları geliştirebilme.
13. Sanatın özgünlük olduğunu ve hayat olan katkısını kavrayabilme.
14. Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve sanatçıyı taktir etmesini sağlayabilme.
15. Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme.
16. Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştirebilme.
17. Tarihi ören yerlerini, anıtları, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiata varlıklarına sahip çıkabilme.

3.3.3.1.2. Birinci Sınıf Özel Amaçları

- Amaç 1: Çalışmalarda kullanılan araç-gereç bilgisi.
- Amaç 2: Araç- gereçleri kullanma becerisi.
- Amaç 3: Araç-gereçlerini paylaşarak yardımlaşma duygusunu geliştirebilme.
- Amaç 4: İki boyutlu çalışmalar bilgisi
- Amaç 5: İki boyutlu çalışmalar yapabilme.
- Amaç 6: Dramayı tanıyabilme.
- Amaç 7: Çalışmalarında dramadan yararlanabilme.
- Amaç 8: Çizgisel çalışmalar yapabilme.
- Amaç 9: Renkleri ve renkli resim tekniklerini tanıyabilme.

Amaç 10: Pastel boya bilgisi.

Amaç 11: Çalışmalarında pastel boyayı kullanabilme.

Amaç 12: Parmak boya bilgisi.

Amaç 13: Çalışmalarında parmak boyayı kullanabilme.

Amaç 14: Guaş boya bilgisi.

Amaç 15: Çalışmalarında guaş boyayı kullanabilme.

Amaç 16: Duygu ve düşüncelerini iki boyutlu çalışma olarak aktarabilme.

Amaç 17: Masal, öykü, şarkı, şiir, okuma parçası gibi kaynakları kullanarak hayal güçlerini zenginleştirici çalışmalar yapabilme.

Amaç 18: Kolay baskı tekniklerinin farkına varabilme.

Amaç 19: Çalışmalarında kolay baskı tekniklerini kullanabilme.

Amaç 20: Kağıt ve kağıt işlerini tanıyabilme.

Amaç 21: Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları bilgisi.

Amaç 22: Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları yapabilme.

Amaç 23: Artık malzemeleri tanıyabilme.

Amaç 24: Çalışmalarında artık malzemeleri kullanabilme.

Amaç 25: Sevinç, üzüntü, coşku, neşe, gülme, ağlama, kızgınlık ve benzeri duyguları değişik malzemeleri kullanarak ifade edebilme.

Amaç 26: Yoğurma maddeleri tanıyabilme.

Amaç 27: Yaratıcılığı geliştirmek için yoğurma maddeleri ile çalışmalar yapabilme.

Amaç 28: Tasarımın ne olduğunu farkına varabilme.

Amaç 29: Çevredeki tarihi eserleri, anıtları, müzeleri, atölyeleri, sanat galerilerini, sergi salonlarını, sanatçı ve tasarımcı atölyelerini tanıyabilme.

Amaç 30: Sanat eserlerine ilgi duyabilme.

Amaç 31: Sınıf ve okul sergileriyle yarışmalara katılabilmek

3.3.3.1.3. Birinci Sınıf Konuları

Araç- gereç.

İki boyutlu çalışmalar.

Dramatizasyonu resimle anlatma.

Çizgisel çalışmalar.

Renkli çalışmalar.

a) Pastel boya çalışmalar.

b) Parmak boya çalışmaları.

c) Guaş boya çalışmaları.

Hayal gücünü geliştirici çalışmalar.

Kolay baskı teknikleri.

Kağıt ve kağıt işleri.

Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları.

Artık malzemeleri kullanma.

Değişik duyguları ifade edici çalışmalar.

Yoğurma maddeleriyle yaratıcılığı geliştirici çalışmalar.

Tasarım.

Sanat eserleri.

Sergi çalışmaları.

3.3.3.1.4. İkinci Sınıf Özel Amaçları

Amaç 1: Çalışmalarda kullanılan araç-gereç bilgisi.

Amaç 2: Araç- gereçleri kullanma becerisi.

Amaç 3: İki boyutlu çalışmalar bilgisi

Amaç 4: İki boyutlu çalışmalar yapabilme.

Amaç 5: Varlıkların belli başlı özelliklerinin farkına varış.

Amaç 6: Çizgisel çalışmalar yapabilme.

Amaç 7: Renkleri ve renkli resim tekniklerini tanıyabilme.

Amaç 8: Pastel boya bilgisi.

Amaç 9: Çalışmalarında pastel boyayı kullanabilme.

Amaç 10: Sulu boya bilgisi.

Amaç 11: Çalışmalarında sulu boyayı kullanabilme.

Amaç 12: Parmak boya bilgisi.

Amaç 13: Çalışmalarında parmak boyayı kullanabilme.

Amaç 14: Guaş boya bilgisi.

Amaç 15: Çalışmalarında guaş boyayı kullanabilme.

Amaç 16: Yakın çevresi ile ilgili gözlemlerine, düşüncelerini katarak iki boyutlu çalışmalara aktarabilme.

Amaç 17: Masal, öykü, şarkı, şiir, okuma parçası gibi kaynakları kullanarak hayal güçlerini zenginleştirici çalışmalar yapabilme.

- Amaç 18: Resim yoluyla grup çalışması bilgisi.
- Amaç 19: Resim yoluyla grup çalışmalarına istek duyabilme.
- Amaç 20: Kolay baskı tekniklerinin farkına varabilme.
- Amaç 21: Çalışmalarında kolay baskı tekniklerini kullanabilme.
- Amaç 22: Doğal çevreyi tanıyabilme.
- Amaç 23: Doğal çevre ile ilgili duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini iki boyutlu çalışmalara aktarabilme.
- Amaç 24: Kağıt ve kağıt işlerini tanıyabilme.
- Amaç 25: Yaratıcılığı geliştirebilmek için, farklı kağıtları kullanarak çalışmalar yapabilme.
- Amaç 26: Sevinç, üzüntü, coşku, neşe, gülme, ağlama, kızgınlık ve benzeri duyguları değişik malzemeleri kullanarak ifade edebilme.
- Amaç 27: Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları bilgisi.
- Amaç 28: Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları yapabilme.
- Amaç 29: Artık malzemeleri (gereçleri) tanıyabilme.
- Amaç 30: Çalışmalarında artık malzemeleri kullanabilme.
- Amaç 31: Yoğurma maddeleri tanıyabilme.
- Amaç 32: Yaratıcılığı geliştirmek için, yoğurma maddeleri ile çalışmalar yapabilme.
- Amaç 33: Tasarımın ne olduğunun farkına varabilme.
- Amaç 34: Çevredeki tarihi eserleri, anıtları, müzeleri, atölyeleri, sanat galerilerini, sergi salonlarını, sanatçı ve tasarımcı atölyelerini tanıyabilme.
- Amaç 35: Sanat eserlerine ilgi duyabilme.
- Amaç 36: Dramayı tanıyabilme.
- Amaç 37: Çalışmalarında dramadan yararlanabilme.
- Amaç 38: Sınıf ve okul sergileriyle yarışmalara katılabilme.

3.3.3.1.5. İkinci Sınıf Konuları

Araç-gereç.

İki boyutlu çalışmalar.

Varlıkların özellikleri.

Çizgisel çalışmalar.

Renkli çalışmalar.

- a) Pastel boya çalışmaları.
- b) Sulu boya çalışmaları.

c) Parmak boya çalışmaları.

d) Guaş boya çalışmaları.

Gözleme dayalı çalışmalar.

Hayal gücünü zenginleştirici çalışmalar.

Grup çalışmaları.

Baskı teknikleri ile çalışmalar.

Doğal çevre ile ilgili çalışmalar.

Artık malzeme ile çalışmalar.

Kağıt ve kağıt işleri.

Değişik duyguları ifade edici çalışmalar.

Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları.

Yoğurma maddeleri ile yaratıcılığı geliştirici çalışmalar.

Tasarım.

Sanat eserleri.

Sergi çalışmaları.

3.3.3.1.6. Üçüncü Sınıf Özel Amaçları

Amaç 1: Araç- gereçleri kullanma becerisi kazanabilme..

Amaç 2: İki boyutlu çalışmalar bilgisi.

Amaç 3: Çizgisel anlatım öğelerini kullanabilme.

Amaç 4: Varlıkların belli başlı özelliklerinin farkında oluşu.

Amaç 5: Varlıkların özelliklerini çizgisel çalışmalarla anlatabilme.

Amaç 6: İki boyutlu çalışmalar yapabilme.

Amaç 7: Renk bilgisi.

Amaç 8: Renkli resim tekniklerini tanıyabilme.

Amaç 9: Çalışmalarında pastel boyayı kullanabilme.

Amaç 10: Çalışmalarında sulu boyayı kullanabilme.

Amaç 11: Çalışmalarında guaş boyayı kullanabilme.

Amaç 12: Yakın çevresi ile ilgili gözlemlerine, düşüncelerini katarak iki boyutlu çalışmalara aktarabilme.

Amaç 13: Masal, öykü, şarkı, şiir, okuma parçası gibi kaynakları kullanarak hayal güçlerini zenginleştirici çalışmalar yapabilme.

Amaç 14: Resim yoluyla grup çalışmaları bilgisi.

- Amaç 15: Çalışmalarında iş bölümü yaparak sorumluluk almaktan zevk alış.
- Amaç 16: Kolay baskı tekniklerinin farkına varabilme.
- Amaç 17: Çalışmalarında kolay baskı tekniklerini kullanabilme.
- Amaç 18: Doğal çevreyi tanıyabilme.
- Amaç 19: Doğal çevre ile ilgili duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini iki boyutlu çalışmalara aktarabilme.
- Amaç 20: Kağıt ve kağıt işlerini tanıyabilme.
- Amaç 21: Yaratıcılığını geliştirmek için farklı kağıtları kullanarak çalışmalar yapabilme.
- Amaç 22: Sevinç, üzüntü, coşku, neşe, gülme, ağlama, kızgınlık ve benzeri duyguları değişik malzemeleri kullanarak ifade edebilme.
- Amaç 23: Koleksiyon bilgisi.
- Amaç 24: Koleksiyon yapmaktan zevk alış.
- Amaç 25: Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları bilgisi.
- Amaç 26: Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları yapabilme.
- Amaç 27: Üç boyutlu sanat eserlerinin farkında oluş.
- Amaç 28: Artık malzemeleri (Gereçleri) tanıyabilme.
- Amaç 29: Çalışmalarında artık malzemeleri kullanabilme.
- Amaç 30: Yoğurma maddelerini tanıyabilme.
- Amaç 31: Yaratıcılığı geliştirmek için yoğurma maddeleri ile çalışmalar yapabilme.
- Amaç 32: Tasarımın ne olduğunun farkına varabilme.
- Amaç 33: Duygu ve düşüncelerini farklı tekniklerle iki boyutlu tasarım çalışması olarak uygulayabilme.
- Amaç 34: Çevredeki tarihi eserleri, anıtları, müzeleri, atölyeleri, sanat galerilerini, sergi salonlarını, sanatçı ve tasarımcı atölyelerini tanıyabilme.
- Amaç 35: Sanat eserlerine ilgi, duyabilme.
- Amaç 36: Dramayı tanıyabilme.
- Amaç 37: Çalışmalarda dramadan yararlanabilme.
- Amaç 38: Sınıf ve okul sergileri ile yarışmalarına katılabilme.

3.3.3.1.7. Üçüncü Sınıf konuları

Araç- gereç.

Çizgisel çalışmalar.

İki boyutlu çalışmalar.

Renkli çalışmalar.

- a) Pastel boya çalışmaları.
- b) Sulu boya çalışmaları.
- c) Parmak boya çalışmaları.
- e) Guaş boya çalışmaları.

Hayal gücünü zenginleştirici çalışmalar.

Grup çalışmalar.

Kolay baskı teknikleri ile çalışmalar.

Kağıt ve kağıt çalışmaları.

Değişik duyguları ifade edici çalışmalar.

Koleksiyon çalışmaları.

Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları.

Üç boyutlu sanat eserleri tanıma.

Artık malzemeler ile çalışmalar.

Yoğurma maddeleriyle yaratıcılığı geliştirici çalışmalar.

İki boyutlu tasarım çalışmaları.

Sanat eserleri.

Röprodüksiyon inceleme.

Sergi çalışmaları.

3.3.3.1.8. Dördüncü Sınıf Özel Amaçları

Amaç 1: Çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçleri tanıyabilme.

Amaç 2: Çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri kullanabilme.

Amaç 3: Doğadaki hareketi belirterek çizgisel çalışmalar yapabilme.

Amaç 4: Koyu, orta, açık lekeleri düzenleme için araç-gereç bilgisi.

Amaç 5: Koyu, orta, açık lekeleri düzenleyebilme.

Amaç 6: Mürekkeple yapılan çalışmaları tanıyabilme.

Amaç 7: Mürekkeple yapılan çalışmalar bilgisi.

Amaç 8: Varlıkların ve olayların ilgi çekici yönlerinden bir bölümünü mürekkeple kağıda aktarabilme.

Amaç 9: Örtücü ve saydam boylar bilgisi.

Amaç 10: Kağıt süsleme çalışmaları bilgisi.

- Amaç 11: Çevresindeki vitray tekniği ile yapılmış eserlerin özelliklerini tanıyabilme.
- Amaç 12: Renk bilgisi.
- Amaç 13: Rüya, masal, efsane, uzay, iki binli yıllarda yaşam gibi konuları biçim ve renk zenginliği ile gerece aktarma.
- Amaç 14: Çalışmalarında baskı tekniklerini kullanabilme.
- Amaç 15: Düzenli ortamda bulunmaktan zevk alış.
- Amaç 16: Afiş çalışmalarında tasarım bilgisi.
- Amaç 17: İki boyutlu tasarım çalışmalarında çevreye duyarlılık.
- Amaç 18: Sevgi konusundaki duygu ve düşüncelerini iki boyutlu çalışmalarla aktarabilme.
- Amaç 19: Grup çalışması yoluyla sorumluluk paylaşmanın önemini kavrayabilme.
- Amaç 20: Duygularını, düşüncelerini ve yaşantılarını üç boyutlu tasarım olarak aktarabilme.
- Amaç 21: Artık gereçlerden yararlanarak hareketli üç boyutlu çalışmalar yapabilme.
- Amaç 22: Kendi yaptığı çalışmalar ile arkadaşlarının çalışmaları arasındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendirebilme.
- Amaç 23: Güzel sanatları sınıflandırabilme.
- Amaç 24: Sanat olaylarını izleyebilme.
- Amaç 25: Sanat eserlerini ve tasarım örneklerini inceleyebilme.

3.3.3.1.9. Dördüncü Sınıf Konuları

- Gereçleri tanıma.
- Çizgisel çalışmalar.
- Koyu, orta, açık, leke çalışmaları.
- Mürekkep çalışmaları.
- Renkli çalışmalar.
- Baskı teknikleri ile çalışmalar.
- Afiş çalışmaları.
- Duyguları ifade edici çalışmalar.
- Grup çalışmaları.
- Sanat eserleri
- Röprodüksiyon inceleme.

3.3.3.1.10. Beşinci Sınıf Özel Amaçları

- Amaç 1: Çizgisel çalışmalarda çeşitli gereçleri tanıyabilme.
- Amaç 2: Çizgisel çalışmalarda koyu, orta, açık değerleri ve dokuları kullanabilme.
- Amaç 3: Çizgi, doku ve lekeleri kullanarak hayalden resim yapabilme.
- Amaç 4: Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon bilgisi.
- Amaç 5: Koyu, orta, açık lekelerle kompozisyon yapabilme.
- Amaç 6: Koyu, orta, açık değerleri renge dönüştürerek kompozisyon yapabilme.
- Amaç 7: Çalışmalarında mürekkebi kullanabilme.
- Amaç 8: Örtücü ve saydam boyalar bilgisi.
- Amaç 9: Nesnelerin bütünü ile parçaları arasında orantıyı sezebilme.
- Amaç 10: Renk bilgisi.
- Amaç 11: Çalışmalarında hareketli konulara ter verebilme.
- Amaç 12: Tek rengin çok çeşitli değerleri ile çalışmalar yapabilme.
- Amaç 13: Doğanın ritmini kavrayarak, çevreye olan duyarlılığı geliştirici çalışmalar yapabilme.
- Amaç 14: Portre bilgisi.
- Amaç 15: Etkilendiği kişileri portre çalışması olarak aktarabilme.
- Amaç 16: Düzenli ortamda bulunmaktan zevk alış.
- Amaç 17: Rüya, masal, efsane, uzay, iki binli yıllarda yaşam gibi konuları biçim ve renk zenginliği ile gerece aktarma.
- Amaç 18: Afiş çalışmalarında tasarım bilgisi.
- Amaç 19: İki boyutlu tasarım çalışmalarında “sağlığa duyarlı” aktarabilme.
- Amaç 20: Tekstil tasarımı bilgisi.
- Amaç 21: Tekstil tasarımı yapabilme.
- Amaç 22: Üç boyutlu tasarım bilgisi.
- Amaç 23: Grup çalışması yoluyla iş bölümü yaparak sorumluluk paylaşabilme.
- Amaç 24: Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları.
- Amaç 25: Sanat eserlerini ve tasarım örneklerini inceleyebilme.
- Amaç 26: Kültür ve tabiat varlıklarının değerini bilerek koruyabilme.
- Amaç 27: Belli başlı yerli ve yabancı sanatçılarla, eserleri hakkında bilgi edinebilme.

3.3.3.1.11. Beşinci Sınıf Konuları

Gereçleri tanıma.

Çizgi, doku çalışmaları.

Leke çalışmaları.
 Renkli çalışmalar.
 Mürekkep çalışmaları.
 Tek rengin tonları ile ilgili çalışmalar.
 Duyguları ifade edici çalışmalar.
 Afiş çalışmaları.
 İki boyutlu tasarım çalışmaları.
 Tekstil tasarım çalışmaları.
 Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları.
 Sanat eserleri.

3.3.3.1.12. Altıncı Sınıf Özel Amaçları

- Amaç 1: Güzel sanatların önemini ve gerekliliğini kavrayabilme.
 Amaç 2: Çizgisel çalışmalarda kullanılan çeşitli gereçleri tanıyabilme.
 Amaç 3: Çizgi ve çizgi çeşitlerini tanıyabilme.
 Amaç 4: Çizgilerle grafiksel çalışmalar yapabilme.
 Amaç 5: Baskı resim tekniklerini tanıyabilme.
 Amaç 6: Koyu, orta, açık leke değerlerini kavrayabilme.
 Amaç 7: Koyu, orta, açık değerlerle oluşturulmuş düzenlemeler yapabilme.
 Amaç 8: Doğadaki güzellikleri görerek edindiği izlenimleri çalışmalarına aktarabilme.
 Amaç 9: Doğadaki varlıkların ve olayların ilginç gelen yönlerini farklı teknikler kullanarak leke değerleri ile düzenleme yapabilme.
 Amaç 10: Renk bilgisi.
 Amaç 11: Renk bilgisini renk çemberinde uygulayabilme.
 Amaç 12: Örtücü boya ve teknikleri bilgisi.
 Amaç 13: Saydam boya ve teknikleri bilgisi.
 Amaç 14: Sevginin ve yaşama sevincinin ne olduğunu kavrama.
 Amaç 15: Sevgi ve yaşama sevincine ilişkin duygu,
 Amaç 16: Dikkat ve algılama gücünü geliştirici bellek eğitimi yapabilme.
 Amaç 17: Duygularını ve hayal gücünü geliştirmek için öykü, masal gibi sözlü anlatım öğelerini, görsel anlatıma dönüştürebilme.
 Amaç 18: İki boyutlu çalışmalarda artık malzemeleri kullanabilme.
 Amaç 19: Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme.

Amaç 20: Tasarım bilgisi.

Amaç 21: Savurganlık konusundaki duygu, düşünce ve bilgilerini grafik tasarımı olarak yansıtabilme.

Amaç 22: Yakın ve uzak çevredeki sanat olaylarına ilgi duyuş.

Amaç 23: Çeşitli sanatçı ve tasarımcıların eserlerini röprodüksiyon ve fotoğrafları ile bunlara ilişkin yazılı kaynakları biriktirerek görsel sanatlarla ilgili bakış açısı kazanabilme.

Amaç 24: Tarihi eserleri, anıtları, müzeleri, galerileri, sanatçı ve tasarımcı atölyelerini tanıyarak sanat eserlerini koruyabilme.

Amaç 25: Kompozisyon bilgisi.

Amaç 26: Okul içinde ve dışında bireysel olarak veya yardımlaşarak geniş ve dar ölçülerde kompozisyonlar tasarlayarak uygulayabilme

Amaç 27: Bol figürlü çalışmalar yapmaya ilgi duyuş.

3.3.3.1.13. Altıncı Sınıf Konuları

Çizgisel çalışmalar.

Güzel sanatlar bilgisi.

Çizgilerle grafiksel çalışmalar.

Baskı resim teknikleri ile çalışmalar.

Renkli çalışmalar.

Duyguları ifade edici çalışmalar.

Röprodüksiyon inceleme.

Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları.

Grafik tasarım.

Sanat eserleri.

3.3.3.1.14. Yedinci Sınıf Özel Amaçları

Amaç 1: Güzel sanatların önemini ve gerekliliğini kavrayabilme.

Amaç 2: Görsel biçimlendirme öğelerinin neler olduğunu tanıyarak çalışmalarında uygulayabilme.

Amaç 3: Çevre ile ilgili gözlemlerini ve tepkilerini taslak defterine biçimsel anlatım öğeleri ile aktarabilme.

Amaç 4: Görsel çalışmalarda doku bilincine varabilme

Amaç 5: Kara kalemle değişik bitki etütleri yapabilme.

- Amaç 6: Renk bilgisi.
- Amaç 7: Renkle ilgili bilgilerini renk çemberinde uygulayabilme.
- Amaç 8: Görsel alanda eleştirel çalışmalar yapabilme.
- Amaç 9: Doğadan gözlemleyerek elde ettiği yardımı ile derlediği kaynakları, görsel çalışmalarında uyarıcı olarak kullanabilme.
- Amaç 10: Kitle iletişim araçları yardımı ile derlediği kaynakları, görsel çalışmalarında uyarıcı olarak kullanabilme.
- Amaç 11: Değişik yörelerdeki kültürel, sanatsal etkinlikleri inceleyerek iki veya üç boyutlu çalışmalara aktarabilme.
- Amaç 12: Değişik ulusların kültürlerinden edindiği izlenimleri ve yorumları görsel olarak ifade edebilme.
- Amaç 13: Çalışmalarında farkında olmadan uygulanan görsel ve estetik kuralların değerinin bilincine varma.
- Amaç 14: Sanat etkinlikleri yoluyla sanatın yaşama katkısını sezebilme.
- Amaç 15: Hayatını etkileyen ve değişik sanat etkinlikleri yoluyla oluşan duygularını çalışmalarına yansıtabilme.
- Amaç 16: Sanat eseri veya sanat değeri olan röprodüksiyon örneklerini inceleyerek sanata ilgi duyabilme.
- Amaç 17: Sanatçı üslupları ve sanat akımları hakkında temel bilgiler edinebilme.
- Amaç 18: Sanatçıların kullandıkları özgün baskı resim tekniklerini inceleyerek bunları fikirleri ifade etmek için çalışmalarında kullanabilme.
- Amaç 19: Heykelde denge, hacim, hareket, ölçü ve oranın neler olduğunu kavrayabilme.
- Amaç 20: Kültürel ve sanatsal etkinliklerle ilgili proje çalışmaları yapabilme.
- Amaç 21: Görsel anlatımda yaratıcı kişilik gelişimi için dramadan yararlanabilme.
- Amaç 22: Artık malzemelerle rekreasyon (yeniden düzenleme) çalışmaları yapabilme.
- Amaç 23: Sevinç, neşe, korku, kaygı, endişe gibi kişisel psikolojik durumlarını iki veya üç boyutlu sanatsal formlara dönüştürebilme.
- Amaç 24: Değişik tasarım alanlarıyla ilgili bilgiler edinebilme.
- Amaç 25: Geleneksel tasarım örnekleriyle ilgili araştırma yaparak bilgi edinebilme.
- Amaç 26: Tarihi eserleri, anıtları, müzeleri, galerileri, sanatçı ve tasarımcı atölyelerini tanıyarak sanat eserleri koruyabilme.

3.3.3.1.15. Yedinci Sınıf Konuları

- Güzel sanatların önemi.
- Görsel biçimleme öğeleri.
- Doku çalışmaları.
- Bitki etütleri.
- Renkli çalışmalar.
- Kompozisyon çalışmaları.
- İki boyutlu çalışmalar.
- Üç boyutlu çalışmalar.
- Sanatın yaşama katkısının önemi.
- Duyguları ifade edici çalışmalar.
- Röprodüksiyon inceleme.
- Sanatçı üslupları ve sanat akımları.
- Çalışmalarında dramadan yararlanma.
- Rekreasyon (Yeniden düzenleme) çalışmaları.
- Tasarım çalışmaları.
- Sanat eserlerinin korunması.

3.3.3.1.16. Sekizinci Sınıf Özel Amaçları

- Amaç 1: Görsel biçimlendirme öğelerinin neler olduğunu tanıyabilme.
- Amaç 2: Desen bilgisi.
- Amaç 3: Bol figürlü çalışmalar yapabilme.
- Amaç 4: Doğadaki güzellikleri gözlemleyerek çalışmalarına yansıtabilme
- Amaç 5: Çevre ile ilgili gözlemlerini ve problemlerini afiş tasarımı olarak aktarabilme.
- Amaç 6: Sevgi ve yaşama sevincine ilişkin duygu, düşünce ve gözlemlerini çalışmalarına aktarabilme.
- Amaç 7: Özgün baskı resim teknikleri bilgisi.
- Amaç 8: Özgün baskı resim tekniklerini inceleyerek, bunları imajlarını ifade etmek için çalışmalarında kullanabilme.
- Amaç 9: Renkli resim tekniklerini kullanarak duygu ve düşüncelerini iki boyutlu çalışmalara aktarabilme.

- Amaç 10: Çevrede kullanılmayan geniş yüzeyler için estetik değeri olan çalışmalarını kağıt yüzeyinde tasarlayabilme.
- Amaç 11: Çalışmalarında farkında olmadan uygulanan görsel ve estetik kuralların değerinin bilincine varabilme.
- Amaç 12: Sanatsal faaliyetleri yoluyla, sanatın hayatın katkısını sezebilme.
- Amaç 13: Kitle iletişim araçlarını görsel çalışmalarında uyarıcı olarak kullanabilme.
- Amaç 14: Güzel sanatlar ve teknoloji arasında bağlantı kurabilme.
- Amaç 15: Artık malzemelerin sanatsal formlara dönüştürülmesi imkanı araştırılarak üç boyutlu çalışmalar yapabilme.
- Amaç 16: Özgün sanat eseri veya röprodüksiyon inceleme yöntemini kavrayabilme.
- Amaç 17: Türk plastik sanatları bilgisi.
- Amaç 18: Belli başlı çağdaş dünya plastik sanatlar bilgisi.
- Amaç 19: Geleneksel Türk sanatları ve tasarım örnekleri bilgisi.
- Amaç 20: Müzeleri, ören yerlerini, sanatçı galerilerini ve atölyeleri, tasarımcı stüdyoları, mimarlık büroları, zanaatçı işliklerini gezerek inceleme alışkanlığı kazanabilme.

3.3.3.1.17. Sekizinci Sınıf Konuları

- Görsel biçimleme öğeleri.
 Bol figürlü çalışmalar.
 İki boyutlu çalışmalar.
 Afiş tasarımı.
 Duygu, düşünce ve gözleme dayanan çalışmalar.
 Baskı çalışmaları.
 Özgün baskı tekniklerini inceleme.
 Kitle iletişim araçlarından yararlanma.
 Üç boyutlu çalışmalar.
 Röprodüksiyon inceleme.
 Sanat eserleri.

3.3.3.1.18. Dokuzuncu Sınıf (Lise) Amaçları

Bu amaç ve konular Antakya Atatürk Lisesi 2003-2004 Öğretim Yılı Resim Dersi Yıllık Planından Alınmıştır:

1. Sanatı tanıyabilme, sanat türlerini kümeleyebilme.

2. Nokta ve çizgi ile ilgili bilgisi belirlenen yüzey üzerinde nokta ve çizginin anlatım imkanlarını araştırabilme.
3. Ton çubuğunda açık-koyu ara değerleri verebilme.
4. Değişik objeleri karakalem tekniği ile etüt edebilme.
5. Lavi tekniğine uygun konu seçme.
6. Seçilen konuyu lavi tekniği ile çalışma.
7. Doğadan gözlemler yapabilme, ölçü alabilme, seçilen resim tekniği ile peyzaj çalışması.
8. Bir nesnenin temel işlevini kavratacak çalışmalar yapabilme.
9. Doğadan hareketle yeni tasarımlar yapabilme seçilen nesneyi etüt ederek temel işlevini imkansız hale getirecek biçimsel değişiklikler tasarlama.
10. Sanatı tanıyabilme, sanat türlerini kümeleyebilme.
11. Perspektifteki terimleri söyleyebilme, tek iki ve üç kaçıslı perspektifleri çalışmalarında uygulayabilme.
12. Renklerle ilgili terimleri söyleme, renk gruplarını sınıflandırarak söyleme yazma.
13. Sıcak veya soğuk renkleri bir natürmort çalışmaya aktarabilme.
14. Çağdaş sanat akımları ne sanatçı adlarını söyleyebilme, yazabilme.
15. Puantivizm ile renkli çalışmalar yapabilme.
16. Doku yapıları belirgin olan doğal objeleri renkli etüt, etüt edilen objenin doku yapılarını yorumlayarak yüzey düzenleme.
17. Karakalem desen çalışması yapabilme, insan vücudunun oranlarını kavrama.
18. Oran ve orantı kurarak bu ölçüleri resim kağıdına taşıyabilme.

3.3.3.1.19. Dokuzuncu Sınıf (Lise) Konuları

1. Temel plastik sanatlar.
2. Plastik sanatlar eğitiminde nokta çizgi.
3. Plastik sanatlar eğitiminde nokta çizgi (peyzaj).
4. Karakalem obje etütleri
5. Lavi çalışması.
6. Peyzaj çalışması (renkli).
7. İşlevi olan bir nesneyi etüt etme.
8. Etüt edilen objeyi işlevsiz hale getirme.

9. Kompozisyonun renklendirilmesi.
10. Sanat eğitimi.
11. Perspektif.
12. Çizgi ve renk perspektifi.
13. Plastik sanatlar eğitiminde renk.
14. Natürmort.
15. Çağdaş sanat akımları.
16. Puantivizm ile çalışmalar.
17. Doku çalışması.
18. Desen çalışması.

3.3.3.1.20. Onuncu Sınıf (Lise) Amaçları

1. Doğayı, çevresinde gelişen, değişen olayları kendi bakış açısıyla ifade eden çalışmalar yapabilme.
2. Sanat eğitiminin kişiliği geliştiren, duyan, düşünen, kendisi ve çevresi ile diyaloga giren özellikler kazandırabildiğini söyleme yazma.
3. Renkli resim tekniklerini söyleme ve yazma, kompozisyon öğelerinin özelliklerini söyleme, yapma.
4. Seçilen renkli resim tekniği ile natürmort çalışması yapabilme.,
5. Endüstri toplumlarının ilerlemesinde sanatın etkilerini açıklayabilme.
6. Seçilen alan dersi konularından hareketle, konunun çağrıştırdıklarını yorumlayarak tasarı oluşturma. (Biyolojide canlıların mikro fotoğraflarında hareketle, kimyada elementlerin atom yapısı, coğrafyada bölgeler ve iklimler harita eğrileri gibi.)
7. Doğadan birebir gözlemler yapabilme.
8. Değişik fotoğraflarla hazırlanan kolajı yağlı boya tekniği ile tuale aktarabilme.
9. Grafik sanatlarla ilgili terimleri söyleyebilme.
10. Mizahın kültürümüzdeki yerini ve önemini açıklayabilme.
11. Sanat eğitimde mizahın yerini ve önemini açıklayabilme.
12. Günlük hayatımızda yer alan bir nesneyi (ayakkabı, kapı vb.) bir espri katarak karikatürize edebilme.
13. Basmakalıp çirkin mizah anlayışından uzaklaşarak düşündürücü kıvrak zeka ürünü çalışmalar yapabilme.

14. Seçilen resim tekniği ile, peyzaj ve renkli figüratif çalışma yapabilme, çevreyi inceleme doğadaki renkleri uyumlu bir biçimde kağıda aktarabilme.
15. Objeleri seçip etüt edebilme, etüt edilen objeyi sadeleştirerek grafiksel anlatımla çizme, seçilen objeyi guvaj tekniği ile çalışabilme.
16. Açık, orta, koyu değerlerini desen çalışmalarında gösterebilme.
17. Oran orantı kurarak bu ölçüleri resim kağıdına aktarabilme.
18. Yoğrulabilen maddelerden elde edilen düz yüzeylerde çeşitli araç-gereçler yardımıyla çukur ve tümsekler oluşturabilme, oluşturulan kompozisyonlardan alçı ile kalıp alabilme.

3.3.3.1.21. Onuncu Sınıf (Lise) Konuları

1. Sanat eğitimi
2. Renkli resim teknikleri “Natürmort” (Pastel tekniği)
3. Canlıların mikro fotoğraflarından kompozisyonlar (Guvaj tekniği)
4. Grafiksel resim çalışmaları “Kolaj çalışması” (Yağlı boya tekniği)
5. Türk mizahı “Karikatürize çalışmalar” (Sulu boya, renkli kalemler)
6. Renkli çalışmalar “Peyzaj çalışması”(Yağlı boya çalışması)
7. Objeleri soyutlayarak grafiksel düzenleme (Guvaj tekniği)
8. Karakalem desen çalışmaları.
9. Modelaj ve yontu.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı liselerde Resim dersleri 9. sınıflarda zorunlu 10. 11. sınıflarda ise seçmeli olarak okutulmaktadır. İlköğretim 1.2.3.4.5.6.7.8. sınıflar ile Lise 9.10.ve 11. sınıflarda müfredat kapsamında yer alan ders ve haftalık ders saatleri çizelge 1, 2 ve 3’de detaylı olarak verilmiştir. Çizelgelerde de görüleceği üzere; Resim dersleri İlköğretim 1. 2. 3. sınıflarda haftada 2 ders saati, 4. ve 5. sınıflarda ise 1 ders saati okutulmaktadır. İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıflarda ise Resim dersleri haftada 1 ders saati okutulmaktadır. Liselerde 9. sınıf ortak okutulma, 10. ve 11. sınıflar ise Fen, Türkçe-Matematik ve Sözel bölümlere ayrılmaktadır. Buna göre Resim dersleri; 9. sınıfta 2 ders saati, Türkçe-Matematik ve Sözel 10. sınıflarda 2 ders saati ve Fen 11. sınıfta ise 1 ders saati okutulmaktadır. Çizelge 3. 4. ve 5.’de ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki ders dağılımı detaylı olarak verilmiştir.

Çizelge 3: İlk öğretim 1.2.3.4.5. Sınıflar Ders Çizelgesi

	1. Sınıflar	2. Sınıflar	3. Sınıflar	4. Sınıflar	5. Sınıflar
Dersin Adı	Ders Saati	Ders Saati	Ders Saati	Ders Saati	Ders Saati
Resim-İş	2	2	2	1	1
İş Eğitimi	-	-	-	3	3
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-
Türkçe	12	12	12	6	6
Matematik	4	4	4	4	4
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2
Birlikte ve Toplu Etkinlikler	3	3	3	-	-
Müzik	2	2	2	1	1
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3
İngilizce	-	-	-	2	2
Güzel Konuşma ve yazma	-	-	-	2	2
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	-	-	-	2	2
Turizm	-	-	-	1	1
Fen Bilgisi	-	-	-	3	3

Kaynak: Hatay / Antakya Vali Teoman İlköğretim Okulu 2003-2004 Öğretim Yılı Haftalık Ders Programı

Çizelge 4: İlk öğretim 6.7.8. Sınıflar Ders Çizelgesi

	6. Sınıflar	7. Sınıflar	8. Sınıflar
Dersin Adı	Ders Saati	Ders Saati	Ders Saati
Resim	1	1	1
Müzik	1	1	1
İş Eğitimi	2	2	2
İngilizce	4	4	4
Sosyal Bilgiler	3	3	-
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4
Beden Eğitimi	2	2	2
Bilgisayar	2	2	2
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	2	2	2
Fen Bilgisi	3	3	3
Trafik	1	-	1
Vatandaşlık	-	1	1
İnkılap Tarihi	-	-	2

Kaynak: Hatay / Antakya Haydar Mursaloğlu İlköğretim Okulu 2003-2004 Öğretim Yılı Haftalık Ders Programı

Çizelge 5: Lise 9.10.11. Sınıflar Ders Çizelgesi

9. Sınıflar	10.Sınıflar	10.Sınıflar	10.Sınıflar	11.Sınıflar	11.Sınıflar	11.Sınıflar
	Fen	Türkçe- Matematik	Sözel	Fen	Türkçe- Matematik	Sözel

Resim	2	-	2	2	-	-	2
Müzik	-	-	-	-	-	-	2
Edebiyat	4	4	4	4	4	4	4
Din	1	1	1	1	1	1	1
Tarih	2	2	2	2	-	-	-
T.C. Tarih	-	-	-	-	2	2	2
Coğrafya	2	-	-	-	-	-	-
T.F. Coğrafya	-	-	2	3	-	-	-
Ülkeler Coğrafyası	-	-	-	3	-	-	-
Milli Güvenlik	-	1	1	1	-	-	-
Felsefe	-	-	-	-	2	2	2
Matematik	5	5	5	-	5	5	-
Biyoloji	2	2	-	-	3	-	-
Fizik	2	4	-	-	4	-	-
Kimya	2	3	-	-	3	-	-
Edebi Metin	-	-	3	3	-	3	3
İngilizce	4	-	-	-	-	-	-
Sağlık	2	-	-	-	-	-	-
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2	2
Çevre	2	-	-	-	-	-	-
Geometri	2	4	4	-	4	-	2
Analitik Geometri	-	2	2	-	-	-	-
Dil Bilimi	-	-	2	2	-	2	2
Fizik Uygulamaları	-	2	-	-	-	-	-
Kimya Uygulamaları	-	2	-	-	-	-	-
Biyoloji Uygulamaları	-	-	-	-	2	-	-
Osmanlı Tar.	-	-	-	-	-	3	3
Psikoloji	-	-	-	2	-	-	-
Mantık	-	-	-	-	-	-	2
Sosyoloji	-	-	-	-	-	-	2
Beşeri Coğ.	-	-	-	-	-	-	3

Kaynak: Hatay/ Antakya Atatürk Lisesi 2003-2004 Öğretim Yılı Haftalık Ders Programı

Resim ve Resim-İş ders müfredatları incelendiğinde, amaçlar ve bunlara bağlı konuların büyük bir kısmının uygulama alanını kapsadığı görülür. Dolayısıyla çağdaş sanat eğitimin gereksinim duyduğu, içerik ve bunlara bağlı konular müfredat

programlarına alınmadığı sürece çağdaş amaçlara ulaşmanın zor olacağı düşünülmektedir.

3.3.4. Yüksek Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi

Türkiye’de üniversitelerde genel anlamda bir sanat eğitiminin varlığından söz etmek olası değildir. Ancak burada değinilen, sanat alan dışı fakülte, yüksekokul ve benzeri kurumlarda ki sanat eğitimidir.

Sanat, alan içi yüksek öğrenim kurumlarında, sanat eğitimine ilişkin olarak şu bilgileri açmak gerekir: “ Cumhuriyet’ in ilk yıllarında, Türkiye’de sanatçı yetiştirme hedefli kurumların başında, güzel sanatlar eğitimi veren tek kuruluş olan Sanayi-i Nefise Mektebi gelmektedir. 3 Mart 1883’de kurulmuş olan Sanayi-i Nefise Mektebi; Resim, Heykel (Oymacılık), Mimari sınıf ya da bölümleriyle faaliyete geçmiştir... Kurum, 1927’de Güzel Sanatlar Akademisi ve 1983’de Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi adını almıştır...

1923 tarihli yönetmeliğine göre Güzel Sanatlar Akademisinin; resim, mimari, heykel ve tezyini sanatlar bölümleri bulunmaktadır. Programda, uygulamalı ve kuramsal dersler yer almaktadır...

1941 öğretim yılında öğrenim süreleri; yüksek mimarlık bölümünde 5 yıl, resim bölümünde 6 yıl, heykel bölümünde 6 yıl, Türk tezyini sanatları bölümünde 4 yıldır. Mimari dışındaki bölümlere, ortaokul çıkışlılar alınmaktadır. 1959 yılında kabul edilen yönetmelikle Akademinin bütün bölümlerine, lise çıkışlıların sınavla alınması benimsenir. 1982 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine dönüşen kurumda; resim, grafik, heykel, seramik, tiyatro ve sahne sanatları, sinema ve televizyon, fotoğraf, tekstil, Türk el sanatları bölümlerinde eğitim verilmektedir. Günümüzde kurumun; Sinema ve TV, Geleneksel Türk El Sanatları (Cilt, Çini, Halı, Kilim, Kumaş, Desenleri, Hat, Tezhip Anasanat Dalları), Resim, Heykel, Sahne Dekorları ve Kostüm, Fotoğraf, Seramik, Grafik, Tekstil Bölümleri bulunmaktadır...

Türkiye’de plastik sanatlar alanında, sanatçı yetiştirme hedefli önemli bir diğer kurum, 1956-1957 öğretim yılında İstanbul’da açılan Tatbiki Sanatlar Yüksekokuludur. Tatbiki Sanatlar Yüksekokulunun kuruluş amacı, uygulamalı sanatlar ve tasarım alanında çalışacak profesyoneller yetiştirmektir. Kurum; grafik, içmimarlık, seramik, tekstil tasarım atölyeleriyle eğitime başlamıştır...

...Daha sonra okul, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine dönüştürülmüştür... Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde; Endüstri Ürünleri Tasarımı, Fotoğraf, Geleneksel Türk El Sanatları, Grafik, Heykel, İç Mimarlık, Resim, Seramik ve Cam, Tekstil ve Sinema-TV Bölümleri bulunmaktadır. 80'lerden sonra, yurda dağılmış olan pek çok üniversitede güzel sanatlar fakülteleri kurulmuştur. Güzel sanatlar fakültelerinin genel amaçları; resim, heykel, grafik, seramik, tekstil vb. sanat dallarında öğrencileri eğiterek topluma kazandırmaktır. Bölüm programları, fakülteler arası ortak kültür dersleri, bölümler arası ortak sanat kültürü dersleri ve bölüme özgü sanat dersleriyle oluşturulmaktadır...

2002-2003 öğretim yılında eğitim veren güzel sanatlar fakültelerinin sayısı 22'ye ulaşmıştır. Fakültelerin alacakları öğrenci sayısı, sınav dönemlerinde açıklanmaktadır. 2000'li yıllarda, her üniversiteye bağlı bir güzel sanatlar fakültesi bulunması eğilimi gelişmektedir. Buna bağlı olarak, sayıca artan kurumların niteliğinin de geliştirilmesi sorumluluğu ortaya çıkmaktadır...

Heykel sanatında eğitimin kurumlaşması, 1883 tarihinde Sanayi-i Nefise Mektebinin kuruluşuna dayanır. Günümüzde Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü adını alan kurum, heykeltıraş yetiştiren en eski kurumdur. Heykel sanatımızın uzun bir geçmişi vardır. Sanayi-i Nefise Mektebinde ise batılı anlamda heykel çalışmaları başlatılmıştır. Böylece heykel sanatımızın esas gelişimi, Cumhuriyet' in kuruluşundan sonra yaşanmıştır. Cumhuriyet' in getirdiği ruh ve heyecanla, diğer sanat dallarında olduğu gibi heykel sanatı da belirgin bir canlılık kazanmıştır. Resim öğretmeni yetiştiren kurumlarda heykel atölyeleri ve üniversitelere bağlı güzel sanatlar fakültelerinde bölümler oluşturulmuştur...

2002-2003 öğretim yılında; Akdeniz, Atatürk, Bilkent, Cumhuriyet, Dokuz Eylül, Erciyes, Hacettepe, Marmara, Mimar Sinan, Mustafa Kemal, Yeditepe Üniversitelerine bağlı güzel sanatlar fakültelerinin heykel bölümlerinde eğitim verilmektedir. Grafik sanatlar eğitiminin temeli, grafik tasarım ve grafiksel düşünme olgusudur... Grafik sanatlar, güzel sanatlar eğitimi içindeki bölüm programlarında ders olarak ya da başlı başına bölüm olarak yer almıştır. Türkiye'de grafik eğitimi ilk kez, 1927'de Güzel Sanatlar Akademisinde verilen derslerle başlamıştır. 1957'de İstanbul'da Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulunun kuruluşu ile ilk Grafik Bölümü oluşturulmuştur...

Seramik eğitimi, 1930'da Güzel Sanatlar Akademisinde, seramik ve Türk çiniciliği atölyelerinin kurulmasıyla kurumlaşmıştır. Avrupa'daki Art and Crafts hareketinin uzantısı olan ve el sanatlarına duyarlılıkla başlayan bu girişim, yurtdışında eğitim görmüş olan sanatçılarımızın üstlendiği bir eğitim alanı olarak güzel sanatlar eğitimi içinde yer almıştır. Cumhuriyet' in ilk yıllarında, diğer sanat dallarında olduğu gibi, seramik eğitimi görmek üzere İsmail Hakkı Oygur, Vedat Ar, Hakkı İzzet Avrupa'ya gönderilmişler ve yurda döndüklerinde Güzel Sanatlar Akademisinde 'Seramik ve Türk Çiniciliği Atölyesi'ni kurma görevi İsmail Hakkı Oygur' a verilmiştir.

Daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü programlarında seramik dersleri verilmeye başlanmış ve bunu 1956-1957 öğretim yılında kurulan Tatbiki Sanatlar Yüksekokulunda seramik eğitimi izlemiştir. Daha sonra güzel sanatlar fakültelerinde seramik bölümleri yaygınlaşmıştır...

Plastik sanatlar eğitiminin bir dalı olan Mimarî eğitimi, Cumhuriyet' in kuruluşuyla başlayan imarlaşma atılımına koşut olarak gelişmiştir. Genç Cumhuriyet' in çok sayıda mimara ihtiyacı olmuş ve yüksek öğretim düzeyinde mimarlık eğitimi yaygınlaştırılmıştır. Mimarlık eğitimi veren ilk kurum, 1883'de açılmış bulunan Sanayi-i Nefise Mektebidir. Daha sonraki adıyla Güzel Sanatlar Akademisinde, İstanbul Teknik Üniversitesinde, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinde ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde Mimarlık Bölümleri oluşturulmuştur...

Günümüzde, üniversitelere bağlı Mimarlık ya da Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi şeklinde bir yapılanma oluşturulmuş durumdadır. Anadolu, Balıkesir, Çukurova, Dicle, Gazi, Karadeniz Teknik, Maltepe, Osmangazi, Selçuk, Süleyman Demirel, Trakya, Uludağ, Yeditepe Üniversitelerine bağlı Mimarlık ya da Mühendislik Fakültelerinin Mimarlık Bölümleri ile Bahçeşehir, Beykent, Dokuz Eylül, Erciyes, İstanbul Teknik, Mersin, Mimar Sinan, Orta Doğu Teknik, Yıldız Teknik Üniversitelerine bağlı Mimarlık Fakültelerinde eğitim verilmektedir. Ayrıca Akdeniz, Anadolu, Çukurova, Hacettepe, Kocaeli, Marmara, Mimar Sinan, Yeditepe Üniversitelerine bağlı Güzel Sanatlar Fakültelerinin İç Mimarlık / İç Mimari ve Çevre Tasarımı Bölümlerinde de öğrenci yetiştirilmektedir...

Fotoğraf, plastik sanatların bir dalı olarak Cumhuriyet' in sanatsal atılımı içinde yer bulmuştur. 1933 yılında Ankara Halkevi tarafından ilk fotoğraf yarışması düzenlenmiştir. Yaygın sanat eğitimi kapsamında yapılan fotoğraf çalışmalarının yanı

sıra, Türkiye’de fotoğraf eğitimi ilk kez, Almanya’da eğitim gören Şinasi Barutçu’ nun 1932 yılında Gazi Terbiye Enstitüsünde yazı, grafik sanatlar ve fotoğraf öğretmeni olarak çalışmasıyla başlamıştır. Güzel Sanatlar Akademisinde, fotoğrafa ilişkin ilk çalışma ise, 40’lı yıllarda Zeki Faik İzer’ in Fransa’da edindiği fotoğraf bilgilerini aktarmak üzere görevlendirilmesiyle başlamıştır...

1978’de, Güzel Sanatlar Fakültesinde Fotoğraf Enstitüsü kurulmuş ve bu yapılanma daha sonra bir bölüme dönüştürülmüştür. 1989’da Yıldız Teknik Üniversitesinde, iki yıllık okul niteliğinde bir eğitim başlatılmış ve bu kurum 1998’de Sanat ve Tasarım Fakültesine Fotoğraf ve Video Bölümü olarak yeniden düzenlenmiştir... Sinema eğitiminin temelini, Güzel Sanatlar Akademisinde 1947 yılında düzenlenen “Sinema Kursları” oluşturmaktadır... Günümüzde, on iki üniversitenin iletişim fakültelerine ve beş üniversitenin güzel sanatlar fakültelerine bağlı olarak sinema eğitimi verilmektedir...” (Etike ve Kurtuluş 2004).

Sanat eğitiminin başka boyutlarını oluşturan, Fonetik Sanatlar, Edebi Sanatlar ve Sahne Sanatları merkezli sanat eğitimi kurumları da Yükseköğrenim kurumlarında etkinliklerini sürdürmektedirler. Bu alanlardaki sanat eğitimi kurumları araştırmanın kapsamını genişleteceğinden, daha geniş çaplı bilgilere yer verilmemiştir.

Yükseköğretim kurumlarında, sanat eğitiminin alan dışı fakülte ve yüksekokullarda zorunlu ders olarak okutulmadığı belirlenmiştir. Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Sağlık Bilimlerini eğitim kurumları temsil etmesi amacıyla belirlenen; Ege Üniversitesi Bahçe Bitkileri Bölümü Lisans Dersleri, Ankara Üniversitesi Sağlık Eğitimi Bölümü Lisans Dersleri, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Lisans Dersleri, Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü Lisans Dersleri, Anadolu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Lisans Dersleri, Marmara Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü Lisans Dersleri incelenmiştir. Bu bölümlere ait ders çizelgeleri ekte sunulmuştur. İnceleme sonunda; Ankara Üniversitesi Sağlık Eğitimi Bölümü’nde seçmeli olarak ‘Güzel Sanatlar Dersi’ ’nin okutulduğu görülmüştür. *Güzel sanatlar dersi içeriği*: Öğrencilerin isteğine göre resim ya da müzik konularında kuramsal bilgiler, bu alanda beceri kazanma olarak belirtilmiştir.

Ayrıca, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Lisans Dersleri incelendiğinde sanat tarihi dersinin seçmeli olarak okutulduğu görülmüştür. Bölümün İnternet sitesinde bu dersin amacı ve içeriği şöyle anlatılmaktadır; “Tarih öncesi çağlardan günümüze

kadar oluşturulmuş sanat eserlerinden dönemin özelliklerini yansıtan örneklerin görsel olarak tanıtılması ve öğrencilerde tarihi eserleri koruma bilincinin oluşturulması amacı ile; Sanat Tarihine Giriş Tarih öncesi çağlarda Anadolu İlkçağ Anadolu Uygarlıkları ve Mısır Sanatı, Yunan Sanatı ve Helenistik Dönem Roma Sanatı, Bizans Sanatı, Ortaçağ Avrupa Sanatı, Roman ve Gotik Sanat, Rönesans Sanatı, Maniyerizm ve Barok Sanat, Rokoko Sanatı, Çağdaş Sanat Akımları: Neoklasizm, Romantizm ve Realizm Empresyonizm Kübizm Ekspresyonizm ve Sürrealizm konularının işlendiği belirtilmiştir. Ancak, böyle yoğun bir içeriğin, 14 haftalık bir süreçte ne denli sağlıklı ele alınabileceği ise önemli bir soru işaretidir.

Tam ve anlamlı bir eğitimden söz edebilmemiz için; yüksek öğretim kurumlarında sanat derslerinin gerekliliğini, önemle vurgulamak bu noktada yerinde olacaktır.

3.4.Yüksek öğrenim Görmüş Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket

Sonuçları

Araştırma da uygulanan anketlerin çıkış noktasını ortaya koymak gerektiğinde şu bilgiyi açmak yerinde olacaktır; eğitim araştırmalarında veri toplama yöntemlerinden test ve anketleri Varış ve Arkadaşları (1994: 64-65) şöyle açıklamaktadırlar:

“ Testler, eğitim araştırmalarında geniş ölçüde kullanılır. Örgün eğitimde kullanılan başarı testlerinin ve eğitimin diğer derinleşme alanlarında kullanılan testlerin standardize edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu noktada, kültürden arınmış test olmadığından testlerin kendi kültürümüzde geliştirilmesinin önem ve gereği üzerinde durmak gerekir.

Testlerde sorular; evet-hayır, doğru-yanlış, katılıyorum-kararsızım-katılmıyorum gibi çeşitli şekillerde düzenlenebileceği gibi zayıftan çok iyiye doğru söz ya da rakamla dile getirilen kategoriler halinde de düzenlenebilir. Eğitim araştırmalarında soruların bu şekilde düzenlenmesine *ölçek* adı verilmektedir.

Anketler ve envanterler de titizlikle hazırlandığı takdirde, eğitim araştırmalarında geçerliği olan verilerin toplanmasında yararlı olmaktadır. Anket yoluyla geniş kitlelere ulaşmak ve araştırmayı daha büyük gruplara dayamak daha ekonomiktir. Anketteki en önemli sınırlılık; soruların her zaman anlaşılama durumunun bulunmasıdır.”. Araştırmada anket uygulanan meslek insanların mesleklerine ve aldıkları eğitime göre

dağılımları Çizelge 6 ve Çizelge 7’de verilmiştir. Ayrıca anket formları ekte sunulmuştur.

Çizelge 6 : Anket Uygulanan Meslek İnsanları

Adet	Meslek	Kadın	Erkek	Adet	Meslek	Kadın	Erkek
3	Tıp Doktoru	1	2	2	Hemşire	2	
3	Sınıf Öğretmeni	-	3	2	Fizik Öğretmeni	1	1
1	Arkeolog	-	1	1	Bankacı	1	
2	Avukat	-	2	2	Eczacı	1	1
3	Edebiyat Öğretmeni	-	3	1	Biyoloji Öğretmeni	1	
1	Matematik Öğretmeni	-	1	1	Elektrik Teknisyeni	-	1
1	Gıda Mühendisi	1	-	1	İnşaat Mühendisi	-	1
1	Din Kültürü Öğretmeni	-	1	1	Elektrik Mühendisi	1	
1	Felsefe Öğretmeni		1	1	Mimar	-	2
1	Ziraat Mühendisi	1	-	1	Mali Müşavir		1

Çizelge 7 : Anket Uygulanan Sanat Eğitimi Görmüş Meslek İnsanları

Adet	Meslek	Kadın	Erkek	Adet	Meslek	Kadın	Erkek
4	Öğretim Üyesi	2	2	5	Müzik Öğretmeni	4	1
10	Öğretim Elemanı	4	6	5	Resim Öğretmeni	1	4
4	Heykeltıraş	2	2	1	Grafiker	-	1
1	Ressam	-	1				

3.4.1. Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket Sonuçları

Meslek insanlarının sanat, sanatçı ve sanat eğitime bakışlarını ve öğrenimleri süresince sıklıkla karşılaştıkları bazı kavram ve konuların –ki bunlar, Milli Eğitim Müfredat Programından seçilmiştir-, hala yaşantılarında olup olmadığının araştırılması amacıyla; meslek insanlarına anket uygulanmıştır. Ayrıca bu ankette, güncel sanat olaylarını ne oranda takip ettiklerini ortaya çıkarmak amacıyla da bazı sorulara yer verilmiştir. Uygulanan anketin 1. bölümünde katılımcıların sanat, sanatçı ve sanat eğitimi konuları üzerinde görüşlerini ağırlıklı olarak ortaya çıkarabilecek sorulara yer verilemeye çalışılmıştır. Anketin 1. bölümünde ortaya çıkan en önemli bulgular şunlardır:

- Ankete katılanların %24'ü, sanatın bilim gibi insan yaşamında önemli bir unsur olduğunu düşünmektedir.
- %21'i, toplumsal gelişmenin tüm alanlarda olabilmesi için sanatsal alanda gelişmenin de bir koşul olduğunu düşünmektedir.
- Katılımcıların sanatçı kavramına bakışlarının ölçülmesi için sorulan; 3. 4. 5. sorulara gelen yanıtlar bu kavramın halen oturmamış ve yeterince anlaşılammış bir kavram olduğunu göstermektedir.
- Sanatın insan yaşamında ki belirgin oranda etkileri üzerine -sanatın hayal gücüne olan katkısı ve yaşamı nitelikli kılması-, sorulan 6. ve 7. soruya ise katılımcılar karasız ve sınırlı katılım belirtmişlerdir.
- Katılımcılar sanata, toplumsal beğenin ölçü olması konusunun araştırılması amacıyla sorulan 8. ve 9. sorulara %50'ye varan bir oranda katılarak, sanatın nitelikli sayılmasında toplumun beğenisinin önemli bir ölçü olduğu düşüncesini belirtmiş olmaktadır.
- 10. soruya verilen yanıtlar göstermektedir ki, katılımcıların %76.6'sı sanat eserlerinin aynı zamanda kültürel bir değer olduğunu düşünmektedir.
- Sanat eserlerinin estetik haz verdiği görüşüne katılımcıların; %10'u kısmen, %15'i ise tamamen katıldığını belirtmiştir
- Çağdaş sanata ilişkin sorulara katılımcılar; çağdaş sanatı sadece sanatçıların anladığı ve anlamak için ön bilgiye gereksinim olduğunu gösterir oranda yanıt vermişlerdir.

- Katılımcıların %53.4'lük bir bölümü sanatla sadece yeteneği olan insanların ilgilendiği yolunda görüş belirtmiştir.
- Katılımcıların % 36.6'sı hayal gücü zengin olan insanların, yaşamlarının da zengin olacağına görüşüne tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.
- Katılımcıların %73.3'ü güzel ve düzenli bir çevrenin hayatı daha da yaşanılır kıldığı yönünde görüş belirtmişlerdir.
- Katılımcıların %50'si sınırlı ve %43.3'ü tamamen olmak üzere; sanatsal etkinliklerin, insanlara daha mutlu bir yaşam sağladığı ve hayatlarını geliştirip güzelleştirdiği yönünde görüş belirtmişlerdir.
- Katılımcıların %30'u sınırlı ve %30'u tamamen olmak üzere; Türkiye'de sanat ve sorunlarından önce düşünülmesi gereken konular olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.
- Sadece endüstriyel ve teknolojik gelişimin, Türkiye'yi gelişmişlik düzeyine ulaştıracağı yolundaki soruya katılımcıların, %66.6'lık bir bölümü hiç katılmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir.
- Katılımcıların %80'e varan bir bölümü, ülkemizde sanata ve sanatçıya gereken önemin gösterilmediğini belirtmektedir.
- Katılımcıların %70'e varan bir bölümü, ülkemizde sanatsal etkinliklerin yeterince yaygın ve kaliteli yapılmadığı yönünde görüş belirtmektedir.
- Katılımcıların %80'e varan bir bölümü, öğrenimleri boyunca aldıkları sanat eğitiminin yeterli olamadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu dikkat çekilmesi gereken bir noktadır.
- Katılımcıların %54'e varan bir bölümü, sanat derslerinin seçmeli okutulması gerektiği yönünde görüş belirtmektedir. Bu ise sanat derslerinin konu, kapsam ve amaçlarının yeterince anlaşılmadığını göstermektedir diyebiliriz.
- Katılımcıların %76'ya varan bir bölümü, sanat derslerini sadece bu konuda yeteneği olan öğrencilere okutulması gerektiği yönünde görüş belirtmektedir. Yine bu verilerle; sanat derslerinin konu, kapsam ve amaçlarının yeterince anlaşılmadığını gösterdiğini söyleyebiliriz.
- Veliler, çocukları sanat ile uğraşır ya da ilgili bir bölümde okumak isterse destek olmalıdırlar, yönündeki 25. soruya, katılımcıların %76.6'dan fazla bir bölümü

olumlu yanıt vermiştir ve bu bize bir anlamda sanatın ve sanatçıların ülkemizde toplumsal kabul gördüğünü, göstermektedir diyebiliriz.

- İlk ve orta öğretim kurumlarında okutulan, haftada 1 saatlik resim dersleri yeterlidir, şeklindeki cümleye; katılımcıların %70'e varan bir bölümü hiç katılmadıkları yönünde görüş belirtmektedirler.
- Okullarda okutulan sanat dersleri yeterli içeriğe sahiptir, şeklindeki cümleye hiçbir katılımcı tamamen olumlu görüş belirtmezken, %60'lık bir bölümü hiç katılmadığını belirtmiştir. Bu da dikkatle üzerinde durulması gereken bir diğer noktadır.
- Sanat öğretmenleri alanlarına hakim ve yeterliliğe sahip kişilerdir şeklindeki cümleye karşı, katılımcıların %70'e varan bir bölümü olumsuz görüş belirtmişlerdir. Bu sonuç sanat öğretmeni yetiştiren kurumların kendilerini bir özeleştiriyeye tabi tutmaları gerektiği ve sonucunda ortaya çıkan zorunlu önlemleri almaları için bir uyarı olarak anlaşılmalıdır diyebiliriz.
- Ülkemizin sanat eğitimi politikaları, çağın gerektirdiği aydın insanı yetiştirecek bir yol izlemektedir, şeklindeki cümleye karşı; katılımcıların %60'a varan bir bölümü olumsuz görüş belirtmektedir. Bu sonuç katılımcıların; ülkenin sanat politikalarına, yeterince güven duymadıklarını göstermektedir diyebiliriz.
- Çağdaş toplumun her bireyinin, en az bir sanat koluyla yakından ilgilenmesi temel zorunluluktur şeklindeki cümleye karşı, katılımcıların %75'i aşkın bir bölümü olumlu görüş belirtmiştir.

Bu noktada, anket uygulanan meslek insanlarının; sanat derslerinin içeriğini tam olarak kavramadıklarını, ancak sanatın toplumsal gelişme için bir koşul olduğunu düşündüklerini söyleyebiliriz. Bunun yanında sanat derslerinin ve sanat öğretmenlerinin de yeterli olmadıkları yönünde de görüşleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca katılımcıların, ülkenin sanat politikalarını yeterli görmediklerini düşünebiliriz. Anketin 1. bölümüne ilişkin diğer bilgiler, çizelge 8'de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Çizelge 8: Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket (1. Bölüm) Sonuçları

		Hiç Katılmıyorum	Sınırlı Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevapsız
1. Sanat da, bilim gibi insan yaşamı için önemli bir unsurdur.	<i>Kişi</i>	2	-	-	4	24	-
	<i>%</i>	6.6	-	-	13.3	80	-
2. Toplumsal gelişmenin her alanda gerçekleşmesi için sanatsal anlamda da gelişme bir koşuldur.	<i>Kişi</i>	-	2	1	6	21	-
	<i>%</i>	-	6.6	3.3	20	70	-
3. Sanatçı gördüğünü en iyi betimleyen kişidir.	<i>Kişi</i>	4	-	3	13	10	-
	<i>%</i>	6.6	-	10	43.3	33.3	-
4. Sanatçı özgün ürünler veren kişidir.	<i>Kişi</i>	-	2	2	10	16	-
	<i>%</i>	-	6.6	6.6	33.3	53.3	-
5. Sanatçı ve zanaatçı kavramları, birbirine sıklıkla karıştırılabilmektedir.	<i>Kişi</i>	2	3	1	5	19	-
	<i>%</i>	6.6	10	3.3	16.6	63.3	-
6. Sanata ilgi duyan insanların hayata bakışlarının değiştiği ve hayata çok yönlü baktıkları söylenebilir.	<i>Kişi</i>	1	2	1	16	10	-
	<i>%</i>	3.3	6.6	3.3	53.3	33.3	-
7. Sanatla iç içe olan insanların, diğer alanlarda da başarılı oldukları düşünülebilir.	<i>Kişi</i>	2	6	3	16	3	-
	<i>%</i>	6.6	20	10	53.3	10	-
8. Toplumun beğenisini kazanmış sanat etkinlikleri, sanatın halka daha anlaşılır bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır.	<i>Kişi</i>	-	2	1	12	15	-
	<i>%</i>	-	6.6	3.3	10	50	-
9. Popüler olmuş sanat etkinlikleri, ülkemizin kültürel gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır.	<i>Kişi</i>	3	-	5	9	13	-
	<i>%</i>	10	-	16.6	30	43.3	-
10. Sanat eserleri aynı zamanda kültürel birer değerdir.	<i>Kişi</i>	-	-	1	6	23	-
	<i>%</i>	-	-	3.3	6	76.6	-
11. Sanat ürünlerini izlemek insanlara estetik haz verir	<i>Kişi</i>	-	4	1	10	15	-
	<i>%</i>	-	13.3	3.3	33.3	50	-
12. Çağdaş sanat sadece sanatçılar tarafından anlaşılmalıdır.	<i>Kişi</i>	5	12	1	3	9	-
	<i>%</i>	16.6	40	3.3	10	30	-
13. Çağdaş sanatı anlamak için, izleyicide hazırlık-ön bilgilerinin bulunması gerekir.	<i>Kişi</i>	1	5	2	6	16	-
	<i>%</i>	3.3	16.6	6.6	20	53.3	-
14. Sanat, sadece yeteneği olan insanların ilgi alanları içine girer.	<i>Kişi</i>	14	1	1	8	6	-
	<i>%</i>	46.6	3.3	3.3	26.6	20	-
15. Hayal gücü zengin olan insanların yaşantıları da zengindir.	<i>Kişi</i>	1	8	4	6	11	-
	<i>%</i>	3.3	26.6	13.3	20	36.6	-

Çizelge 8'in devamı.

		Hiç Katılmıyorum	Sınırlı Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevapsız
16. Güzel ve düzenli bir çevre, hayatı daha da yaşanılır kılmaktadır.	<i>Kişi</i>	-	1	2	5	22	-
	%	-	3.3	6.6	16.6	73.3	-
17. Sanatsal etkinliklerin, insanlara daha mutlu bir hayat sağladığı ve hayatlarını geliştirip güzelleştirdiği söylenebilir.	<i>Kişi</i>	1	1	-	15	13	-
	%	3.3	3.3	-	50	43.3	-
18. Türkiye'de sanat ve sorunlarından önce düşünülmesi gerekli pek çok konu bulunmaktadır.	<i>Kişi</i>	5	5	2	9	9	-
	%	16.6	16.6	6.6	30	30	-
19. Sadece, endüstriyel ve teknolojik gelişim; Türkiye'yi istenilen gelişmişlik düzeyine taşıyacaktır.	<i>Kişi</i>	20	1	2	4	3	-
	%	66.6	3.3	6.6	13.3	10	-
20. Ülkemizde sanat ve sanatçıya gereken ilgi ve önem gösterilmektedir.	<i>Kişi</i>	18	6	1	3	2	-
	%	60	20	3.3	10	6.6	-
21. Ülkemizde, sanat etkinlikleri yeterince yaygın ve kaliteli olarak yapılmakta, halka sunulmaktadır.	<i>Kişi</i>	17	4	2	6	1	-
	%	56.6	13.3	6.6	20	3.3	-
22. Öğreniminiz süresince gördüğünüz sanat dersleri size sanatla ilgili, gerekli bilgileri sağlamaktadır.	<i>Kişi</i>	16	7	4	2	1	-
	%	53.3	23.3	13.3	6.6	3.3	-
23. Sanat dersleri seçmeli olarak okutulmalıdır.	<i>Kişi</i>	8	1	1	6	14	-
	%	26.6	3.3	3.3	20	46.6	-
24. Sanat dersleri bu konuda yeteneği olan öğrencilere okutulmalıdır.	<i>Kişi</i>	15	4	1	3	7	-
	%	50	13.3	3.3	10	23.3	-
25. Veliler, çocukları sanat ile uğraşır ya da ilgili bir bölümde okumak isterse destek olmalıdırlar.	<i>Kişi</i>	1	4	-	2	23	-
	%	3.3	13.3	-	6.6	76.6	-
26. İlk ve orta öğretim kurumlarında okutulan, haftada 1 saatlik resim dersleri yeterlidir.	<i>Kişi</i>	18	2	6	2	2	-
	%	60	6.6	20	6.6	6.6	-
27. Okullarda okutulan sanat dersleri yeterli içeriğe sahiptir.	<i>Kişi</i>	18	5	4	3	-	-
	%	60	16.6	13.3	10	-	-
28. Sanat öğretmenleri alanlarına hakim ve yeterliliğe sahip kişilerdir.	<i>Kişi</i>	8	13	2	7	-	-
	%	26.6	43.3	6.6	23.3	-	-
29. Ülkemizin sanat eğitimi politikaları, çağın gerektirdiği aydın insanı yetiştirecek bir yol izlemektedir.	<i>Kişi</i>	16	1	5	7	1	-
	%	53.3	3.3	16.6	23.3	3.3	-
30. Çağdaş toplumun her bireyinin, en az bir sanat koluyla yakından ilgilenmesi temel zorunluluktur.	<i>Kişi</i>	2	2	3	7	16	-
	%	6.6	6.6	10	23.3	53.3	-

Anketin 2. bölümü; meslek insanlarının güncel sanat olaylarını ne oranda takip ettikleri ve Milli Eğitim Müfredat Programında olup, katılımcıların ilköğretim ve ortaöğretimleri süresince sıklıkla karşılaştıkları bazı bilgilerin hala belleklerinde olup-olmadığının araştırılmasını amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. Anketin 2. bölümünde ulaşılan bazı önemli bulgular şunlardır.

- Katılımcıların sadece %13.3'ü, opera veya bale salonlarına sıklıkla gittiğini belirtmiştir. %26.6'sı ise hiç gitmediğini belirtmiştir.
- Buna karşın katılımcıların %53.3'ü, resim ve heykel sergisine sıklıkla gittiğini belirtmiştir. %6.6'sı ise hiç gitmediğini belirtmiştir.
- Katılımcıların %60'tiyatroya sıklıkla gittiğini belirtmiştir. %3.3'ü ise hiç gitmediğini belirtmiştir.
- Alanınız dışında ki konuları içeren yayınları da takip eder misiniz ? Sorusuna katılımcıların %43.3'ü çok nadir derken, %33.3'ü sıklıkla yanıtını vermiştir
- Yeni bir kentte ilk gittiğiniz yer hangisidir? Sorusuna katılımcıların, % 10'u alışveriş merkezleri, %23.3'ü müze ve sanat merkezleri, %56.6'sı doğal gezi alanları ve %10'u da lokanta vb. yerler yanıtını vermiştir.
- Hangisini izlemek size haz ve mutluluk verir? Sorusuna katılımcıların %36.6'sı Tarihsel değeri olan eserler yanıtı vermiştir, ayrıca yine katılımcıların %36.6'sı, doğa resmi yanıtını vermiştir.
- Hangisi piyano sanatçısıdır ? Sorusuna katılımcıların %63.3'ü Fazıl Say doğru yanıtı vermiştir. Bu da güncel bir sanatçının katılımcılar tarafından tanındığını göstermektedir.
- Oysa, hangisi resim sanatçısıdır ? şeklindeki soruya, %23.3'ü Neşet Günel doğru yanıtını verirken, %66.6'sı bilmediği yanıtını vermiştir. Ülkemizin ünlü ressamlarından Neşet Günel'in tanınmamış oluşu önemli bir soru işareti olarak karşımızdadır.
- Hangisi müzik seçiminizi etkiler? Sorusuna katılımcıların %40'ı geleneksel ve folk ezgiler taşıması yanıtını vermiştir. Ayrıca %23.3'ü seçim yapmadan tüm müzikleri dinlediğini belirtmiştir.
- Hangisi kabartma heykeller için kullanılan isimdir ? Sorusuna katılımcıların %26.6'sı Rölyef doğru yanıtını verirken %73.3'ü bilmediği yanıtını vermiştir. Rölyef in tanımı 5.6. ve 7. sınıflarda öğretilen konuların kapsamındadır ve

sonuç bu bilginin katılımcıların belleğinde kalıcı olmadığı anlamına gelmektedir diyebiliriz.

- Banel nedir ? Sorusuna katılımcıların %90'ı doğru yanıtı vermiştir. Bu durum yine güncel bir sanat etkinliğinin, katılımcıların belleğinde yer ettiği anlamını taşımaktadır.
- Tema nedir ? Sorusuna katılımcıların %90'ı doğru yanıtı vermiştir.
- Lavi nedir? Sorusuna katılımcıların %16.6'sı doğru yanıtı verirken, %83.3'ü bilmediği yanıtı vermiştir. Lavi uygulamaları 5.6. ve 7. sınıflarda uygulanan konuların kapsamındadır ve sonuç bu bilginin, katılımcıların belleğinde kalıcı olmadığı anlamına gelmektedir diyebiliriz.
- Solo sesler, koro ve orkestra için yazılmış, oyun ögesi bulunmayan, kutsal nitelikte müzik eseri, aşağıdakilerden hangisidir? Sorusuna katılımcıların %16.6'sı Oratoryo doğru yanıtı verirken, %60'ı bilmediği yanıtı vermiştir. Yine Oratoryo konusu 5.6. ve 7. sınıflarda uygulanan konuların kapsamındadır ve sonuç bu bilginin, katılımcıların belleğinde kalıcı olmadığı anlamına gelmektedir diyebiliriz.
- Plastik sanatlarda Armoni⁵ nedir? Sorusuna katılımcıların %26.6'sı doğru yanıtı verirken, %63.3'ü bilmediği yanıtı vermiştir.
- Röprodüksiyon nedir? Sorusuna katılımcıların %60'ı Sanat eserinin tıpkıbasımını doğru yanıtı verirken, %30'u bilmediği yanıtı vermiştir.

Bu sonuçlar bize, katılımcıların sanat etkinliklerini ve alanlarının dışındaki yayınları düzenli olarak takip etmediklerini, sadece güncel ve popüler sanat etkinliklerini takip ettiklerini göstermektedir. Ayrıca bu sonuçlar okullarda işlenen bazı konuların yoğun olarak, müfredatlarda yer alsa da katılımcıların büyük çoğunluğunun belleklerinde yer edemediği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Meslek insanlarına uygulanan anketin 2. bölümüne ilişkin detaylı bilgiler çizelge 9'da verilmiştir.

⁵ Armoni; Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Resim-İş Öğretim Programında (1992:125) "Renkler arasındaki uyum." olarak tanımlanmakta ve öğretmenler tarafından derslerde bu şekilde dile getirilmektedir.

Çizelge 9 : Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket (2. Bölüm) Sonuçları

1. Opera veya bale gösterisi izlemek üzere, salonlarına gittiniz mi ?					
		a) Hiç gitmedim	c) İlgimi çekmiyor		
		b) Bir kaç kez gittim	d) Sık sık giderim		
		a)	b)	c)	d)
Kişi - %	8- 26.6	12 - 40	7 - 23.3	3 - 10	Cevapsız
					-
2. Resim ve Heykel sergisi gezdiniz mi ?					
		a) Hiç gezmedim	c) İlgimi çekmiyor		
		b) Bir kaç kez gittim	d) Sık sık gezerim		
		a)	b)	c)	d)
Kişi - %	2 - 6.6	8 - 26.6	4 - 13.3	16 - 53.3	Cevapsız
					-
3. Tiyatroya gittiniz mi ?					
		a) Hiç gitmedim	c) İlgimi çekmiyor		
		b) Bir kaç kez gittim	d) Sık sık giderim		
		a)	b)	c)	d)
Kişi - %	1 - 3.3	8 - 26.6	3 - 10	18 - 60	Cevapsız
					-
4. Alanınız dışında ki konuları içeren yayınları da takip eder misiniz?					
		a) Çok nadir	c) İlgimi çekmiyor		
		b) Fırsat bulamıyorum	d) Takip ettiğim pek çok yayın var		
		a)	b)	c)	d)
Kişi - %	13 -43.3	3 - 10	4 - 13.3	10 - 33.3	Cevapsız
					-
5. Yeni bir kentte ilk gittiğiniz yer hangisidir?					
		a) Alışveriş merkezleri	c) Doğal gezi alanları		
		b) Müze ve sanat merkezleri	d) Lokanta vb. yerler		
		a)	b)	c)	d)
Kişi - %	3 - 10	7 - 23.3	17 - 56.6	3 - 10	Cevapsız
					-
6. Hangisini izlemek size haz ve mutluluk verir?					
		a) Tarihsel değeri olan eserler	c) Çağdaş bir sanat formu		
		b) Özgün düşünce ürünü olduğu anlaşılan eserler	d) Doğa resmi		
		a)	b)	c)	d)
Kişi - %	11 - 36.6	6 - 20	2 - 6.6	11 - 36.6	Cevapsız
					-

Çizelge 9'un devamı.

7. Hangisi piyano sanatçısıdır ?					
a) Fikret Kızılok		c) Fazıl Say			
b) Adnan Çoker		d) Bilmiyorum			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	-	1 - 3.3	19 - 63.3	10 - 3.3	-
8. Hangisi resim sanatçısıdır ?					
a) Burhan Öcal		c) Neşet Günal			
b) Tuluyhan Uğurlu		d) Bilmiyorum			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	1 - 3.3	2 - 6.6	7 - 23.3	20 - 66.6	-
9. Hangisi müzik seçiminizi etkiler?					
a) Geleneksel ve folk ezgileri taşıması		c) Klasik değer görmesi			
b) Popüler olması		d) Seçim yapmadan hepsini dinlerim.			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	13 - 40	7 - 6.6	8 - 23.3	2 - 23.3	-
10. Hangisi kabartma heykeller için kullanılan isimdir ?					
a) Asamblanj		c) Röprodüksiyon			
b) Rölyef		d) Bilmiyorum			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	-	8 - 26.6	-	22 - 73.3	-
11. Bianel nedir ?					
a) Bir resim tekniğidir.		c) Çağdaş sanat akımlarından biridir.			
b) İki yılda bir yapılan toplu sanat sergileridir.		d) Bilmiyorum			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	1 - 3.3	27 - 90	-	2 - 6.6	-
12. Tema nedir ?					
a) Sanat eserinin türünü belirtir		c) Sanat eserinin tekniğini belirtir.			
b) Sanatın eserinin konusunu belirtir		d) Bir sanat akımıdır.			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	2 - 6.6	27 - 90	-	-	1 - 3.3

Çizelge 9'un devamı.

13. Hangisi mürekkeple resim tekniğidir ?					
a) Peyzaj		c) Lavi			
b) Gravür		d) Bilmiyorum			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	-	-	<u>5</u> - 16.6	<u>25</u> - 83.3	-
14. Solo sesler, koro ve orkestra için yazılmış, oyun ögesi bulunmayan, kutsal nitelikte müzik eseri, aşağıdakilerden hangisidir?					
a) Konçerto		c) Opera			
b) Oratoryo		d) Bilmiyorum			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	<u>2</u> - 6.6	<u>5</u> - 16.6	<u>5</u> - 16.6	<u>18</u> - 60	-
15. Plastik sanatlarda Armoni nedir?					
a) Şekiller arasındaki uyum		c) Renkler arasındaki uyum			
b) Biçimlerin düzenlenme ilkesi		d) Bilmiyorum			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	<u>2</u> - 6.6	-	<u>8</u> - 26.6	<u>19</u> - 63.3	<u>1</u> - 3.3
16. Röprodüksiyon nedir?					
a) Perspektif türü.		c) Sanat eseri inceleme yöntemi			
b) Sanat eserinin tıpkıbasımı		d) Bilmiyorum			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	<u>2</u> - 6.6	<u>18</u> - 60	<u>1</u> - 3.3	<u>9</u> - 30	-

3.4.2. Sanat Öğrenimi Görmüş Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket Sonuçları

Sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarına, diğer gruba uygulanan anket ile aynı soruları içeren yine iki bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır. Bu anketin amacı sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarının sanat, sanatçı ve sanat eğitimine ilişkin düşüncelerini açığa çıkarmaktır. Ayrıca bu ankette, sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarının sadece alan bilgisine mi sahip olduklarını araştırarak ve güncel olayları ne

oranda takip ettiklerini ortaya çıkarabilecek sorulara yer verilmeye çalışılmıştır. Anketin 1. bölümde ortaya çıkan bazı bulgular şöyledir:

- Katılımcıların %86.6'sı Sanatın da, bilim gibi insan yaşamı için önemli bir unsur olduğuna tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.
- Toplumsal gelişmenin her alanda gerçekleşmesi için sanatsal anlamda da gelişme bir koşuldur. Görüşüne, katılımcıların %63.3'ü tamamen katıldığını belirtmiştir.
- Sanatçı gördüğünü en iyi betimleyen kişidir. Görüşüne katılımcıların %33.3'ü tamamen katılırken, %40'ı kısmen katıldığını belirtmiştir.
- Sanatçı özgün ürünler veren kişidir. Görüşüne ise katılımcıların, %76.6'sı tamamen katıldığını belirtmiştir.
- Katılımcıların, %63.3'ü sanatçı ve zanaatçı kavramlarının, birbirine sıklıkla karıştırıldığı görüşünü belirtmiştir.
- Katılımcıların, %23.3'ü Toplumun beğenisini kazanmış sanat etkinliklerinin, sanatın halka daha anlaşılır bir şekilde ulaşmasını sağladığı yönünde görüş belirtirken, %33.3'ü bu görüşe hiç katılmadığını belirtmiştir.
- Popüler olmuş sanat etkinlikleri, ülkemizin kültürel gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır. Görüşüne karşı, katılımcıların %43.3'ü bu görüşe hiç katılmadığını belirtmiştir.
- Katılımcıların %83.3'ü sanat eserlerinin aynı zamanda kültürel bir değer olduğu görüşünde birleşmişlerdir.
- Katılımcıların %74'e varan bir kısmı, Çağdaş sanat sadece sanatçılar tarafından anlaşılacaktır görüşüne katıldığını belirtmiştir. Ayrıca %90'a varan bir kısmı, Çağdaş sanatı anlamak için, izleyicide hazırlık-ön bilgilerinin bulunması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. Bu önemli bir noktadır. Tabii ki bu ön bilgilerin, Sanat eğitimi aracılığı ile kişilere kazandırılabilirliği düşünülebilir.
- Sanat, sadece yeteneği olan insanların ilgi alanları içine girer. Görüşüne, katılımcıların %66.6'sı hiç katılmadığını belirtmiştir.
- Hayal gücü zengin olan insanların yaşantıları da zengindir. Görüşüne, katılımcıların % 53.3 kısmen katıldığını belirtirken, %20'si tamamen katıldığını belirtmiştir.

- Katılımcıların %80'e varan bir kısmı, güzel ve düzenli bir çevrenin, hayatı daha da yaşanılır kılacağı görüşünde birleşmişlerdir. Yine, katılımcıların %80'e varan bir kısmı sanatsal etkinlikleri insanlara daha mutlu bir hayat sağladığı ve hayatlarını geliştirip güzelleştirdiği görüşünde birleşmiştir.
- Ülkemizde sanat ve sanatçıya gereken ilgi ve önem gösterilmektedir. Görüşüne katılımcıların, %74'e varan bir kısmı katılmadığını belirtmiştir.
- Ülkemizde, sanat etkinlikleri yeterince yaygın ve kaliteli olarak yapılmakta, halka sunulmaktadır. Şeklindeki görüşe katılımcıların, %77'ye varan bir kısmı katılmadığı yönünde yanıt vermiştir..
- Öğreniminiz süresince gördüğünüz sanat dersleri size sanatla ilgili, gerekli bilgileri sağlamaktadır. Görüşüne ise katılımcıların sadece, %3.3'ü tamamen katıldığı yönünde yanıt verirken, katılımcıların %67'ye varan bir kısmı katılmadığı yönünde görüş belirtmiştir.
- Katılımcıların %63.3'ü, sanat derslerinin seçmeli okutulması gerektiği görüşüne katılmadığını belirtmiştir. Bunun yanında, katılımcıların %73.3'ü Sanat dersleri bu konuda yeteneği olan öğrencilere okutulmalıdır, görüşüne de hiç katılmadığını belirtmiştir.
- Veliler, çocukları sanat ile uğraşır ya da ilgili bir bölümde okumak isterse destek olmalıdırlar, görüşüne katılımcıların %90'ı tamamen katıldığı yönünde görüş belirtmiştir.
- İlk ve orta öğretim kurumlarında okutulan, haftada 1 saatlik resim dersleri yeterlidir, görüşüne ise katılımcıların %80'e varan bir kısmı katılmadığı yönünde görüş belirtmiştir.
- Katılımcıların %87'ye varan bir kısmı, okullarda okutulan sanat derslerinin yeterli olmadığı yönünde görüş belirtmiştir.
- Sanat öğretmenleri alanlarına hakim ve yeterliliğe sahip kişilerdir, görüşüne ise katılımcıların %73.3'ü hiç katılmadığı yönünde görüş belirtirken, hiç biri; tamamen katıldığı yönünde bir yanıt vermemiştir.
- Ülkemizin sanat eğitimi politikaları, çağın gerektirdiği aydın insanı yetiştirecek bir yol izlemektedir, şeklindeki görüşe katılımcıların %87'ye varan bir kısmı, katılmadığı yönünde görüş belirtmiştir.

- Çağdaş toplumun her bireyinin, en az bir sanat koluyla yakından ilgilenmesi temel zorunluluktur, görüşüne ise katılımcıların %90'ına varan bir kısmı, katıldığı yönünde görüş belirtmiştir.

Ankete katılan sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarının önemli bir kısmı, günümüzde hala sanatçı ile zanaatçı kavramlarının karıştırıldığını, ayrıca ülkemizde sanatçının gereken ilgi ve önemi görmediklerini düşünmektedirler. Ayrıca, ülkemizde sanat etkinliklerinin yeterince yaygın olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Yine katılımcıların önemli bir kısmı, sanat derslerinin sadece yeteneği olan öğrencilere verilmesine karşı çıkar yönde görüş belirtmişlerdir. Ve önemli bir kısmı öğrenimi süresince gördüğü sanat eğitimin yeterli olmadığı kanısındadır. Ülkenin sanat politikaları, yine katılımcıların büyük bir kısmı tarafından kabul görmemektedir. Anketin bu bölümüne ilişkin, diğer bilgiler çizelge 10'da detaylı olarak verilmiştir.

Çizelge 10 : Sanat Öğrenimi Görmüş Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket (1. Bölüm) Sonuçları.

		Hiç Katılmıyorum	Sınırlı Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevapsız
1. Sanat da, bilim gibi insan yaşamı için önemli bir unsurdur.	<i>Kişi</i>	2	2	-	-	26	-
	%	6.6	6.6	-	-	86.6	-
2. Toplumsal gelişmenin her alanda gerçekleşmesi için sanatsal anlamda da gelişme bir koşuldur.	<i>Kişi</i>	1	3	-	6	19	1
	%	3.3	10	-	20	63.3	3.3
3. Sanatçı gördüğünü en iyi betimleyen kişidir.	<i>Kişi</i>	4	3	1	12	10	-
	%	13.3	10	3.3	40	33.3	-
4. Sanatçı özgün ürünler veren kişidir.	<i>Kişi</i>	2	2	-	2	23	1
	%	6.6	6.6	-	6.6	76.6	3.3
5. Sanatçı ve zanaatçı kavramları, birbirine sıklıkla karıştırılabilmektedir.	<i>Kişi</i>	1	-	2	8	19	-
	%	3.3	-	6.6	26.6	63.3	-
6. Sanata ilgi duyan insanların hayata bakışlarının değiştiği ve hayata çok yönlü baktıkları söylenebilir.	<i>Kişi</i>	3	-	-	9	18	-
	%	10	-	-	30	60	-
7. Sanatla iç içe olan insanların, diğer alanlarda da başarılı oldukları düşünülebilir.	<i>Kişi</i>	1	5	1	17	6	-
	%	3.3	16.6	3.3	56.6	20	-
8. Toplumun beğenisini kazanmış sanat etkinlikleri, sanatın halka daha anlaşılır bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır.	<i>Kişi</i>	10	5	-	7	7	1
	%	33.3	16.6	-	23.3	23.3	3.3
9. Popüler olmuş sanat etkinlikleri, ülkemizin kültürel gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır.	<i>Kişi</i>	13	5	2	6	4	-
	%	43.3	16.6	6.6	20	13.3	-
10. Sanat eserleri aynı zamanda kültürel birer değerdir.	<i>Kişi</i>	-	-	-	5	25	-
	%	-	-	-	16.6	83.3	-
11. Sanat ürünlerini izlemek insanlara estetik haz verir	<i>Kişi</i>	1	-	4	7	18	-
	%	3.3	-	13.3	23.3	60	-
12. Çağdaş sanat sadece sanatçılar tarafından anlaşılmalıdır.	<i>Kişi</i>	4	4	-	16	6	-
	%	13.3	13.3	-	53.3	20	-
13. Çağdaş sanatı anlamak için, izleyicide hazırlık-ön bilgilerinin bulunması gerekir.	<i>Kişi</i>	1	2	-	9	18	-
	%	3.3	6.6	-	30	60	-
14. Sanat, sadece yeteneği olan insanların ilgi alanları içine girer.	<i>Kişi</i>	20	1	-	3	6	-
	%	66.6	3.3	-	10	20	-
15. Hayal gücü zengin olan insanların yaşantıları da zengindir.	<i>Kişi</i>	3	4	1	16	6	-
	%	10	13.3	3.3	53.3	20	-

Çizelge 10'un devamı.

		Hiç Katılmıyorum	Sınırlı Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevapsız
16. Güzel ve düzenli bir çevre, hayatı daha da yaşanılır kılmaktadır.	<i>Kişi</i>	1	4	1	4	20	-
	%	3.3	13.3	3.3	16.6	66.6	-
17. Sanatsal etkinliklerin, insanlara daha mutlu bir hayat sağladığı ve hayatlarını geliştirip güzelleştirdiği söylenebilir.	<i>Kişi</i>	1	4	1	7	17	-
	%	3.3	13.3	3.3	23.3	56.6	-
18. Türkiye'de sanat ve sorunlarından önce düşünülmesi gerekli pek çok konu bulunmaktadır.	<i>Kişi</i>	3	8	1	15	5	-
	%	10	26.6	3.3	50	16.6	-
19. Sadece, endüstriyel ve teknolojik gelişim; Türkiye'yi istenilen gelişmişlik düzeyine taşıyacaktır.	<i>Kişi</i>	15	7	-	5	2	1
	%	50	23.3	-	16.3	10	3.3
20. Ülkemizde sanat ve sanatçıya gereken ilgi ve önem gösterilmektedir.	<i>Kişi</i>	18	4	2	2	4	-
	%	60	13.3	6.6	6.6	13.3	-
21. Ülkemizde, sanat etkinlikleri yeterince yaygın ve kaliteli olarak yapılmakta, halka sunulmaktadır.	<i>Kişi</i>	18	5	3	2	2	-
	%	60	16.6	10	6.6	6.6	-
22. Öğreniminiz süresince gördüğünüz sanat dersleri size sanatla ilgili, gerekli bilgileri sağlamaktadır.	<i>Kişi</i>	6	14	1	8	1	-
	%	20	46.6	3.3	26.6	3.3	-
23. Sanat dersleri seçmeli olarak okutulmalıdır.	<i>Kişi</i>	19	1	-	5	5	-
	%	63.3	3.3	-	16.6	16.6	-
24. Sanat dersleri bu konuda yeteneği olan öğrencilere okutulmalıdır.	<i>Kişi</i>	22	1	1	3	3	-
	%	73.3	3.3	3.3	10	10	-
25. Veliler, çocukları sanat ile uğraşır ya da ilgili bir bölümde okumak isterse destek olmalıdırlar.	<i>Kişi</i>	3	-	-	-	27	-
	%	3.3	-	-	-	90	-
26. İlk ve orta öğretim kurumlarında okutulan, haftada 1 saatlik resim dersleri yeterlidir.	<i>Kişi</i>	23	1	-	3	3	-
	%	76.6	3.3	-	10	10	-
27. Okullarda okutulan sanat dersleri yeterli içerige sahiptir.	<i>Kişi</i>	21	5	-	1	3	-
	%	70	16.6	-	3.3	10	-
28. Sanat öğretmenleri alanlarına hakim ve yeterliliğe sahip kişilerdir.	<i>Kişi</i>	22	5	-	3	-	-
	%	73.3	16.6	3.3	10	-	-
29. Ülkemizin sanat eğitimi politikaları, çağın gerektirdiği aydın insanı yetiştirecek bir yol izlemektedir.	<i>Kişi</i>	21	5	2	1	1	-
	%	70	16.6	6.6	3.3	3.3	-
30. Çağdaş toplumun her bireyinin, en az bir sanat koluyla yakından ilgilenmesi temel zorunluluktur.	<i>Kişi</i>	2	1	-	8	19	-
	%	6.6	3.3	-	26.6	63.3	-

Anketin 2. bölümü; sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarının güncel sanat olaylarını ne oranda takip ettikleri ve Milli Eğitim Müfredat Programında olup, katılımcıların ilköğretim ve ortaöğretimleri süresince sıklıkla karşılaştıkları bazı bilgilerin hala belleklerinde olup-olmadığının, araştırılmasını amaçlayan sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca katılımcıların sadece kendi alan bilgilerine mi sahip oldukları, araştırılmaya çalışılan bir diğer konudur. Anketin 2. bölümünde ulaşılan bazı önemli bulgular şunlardır.

- Katılımcıların %40'ı, opera veya bale salonlarına sıklıkla gittiğini belirtmiştir. %20'si ise hiç gitmediğini belirtmiştir.
- Katılımcıların %90'ı, resim ve heykel sergisine sıklıkla gittiğini belirtmiştir.
- Katılımcıların %80'tiyatroya sıklıkla gittiğini belirtmiştir. %3.3'ü ise hiç gitmediğini belirtmiştir.
- Alanınız dışında ki konuları içeren yayınları da takip eder misiniz ? Sorusuna katılımcıların %63.3'ü takip ettiği pek çok yayın olduğu yanıtını vermiştir
- Yeni bir kentte ilk gittiğiniz yer hangisidir? Sorusuna katılımcıların, %66.6'sı müze ve sanat merkezleri, %3.3'ü doğal gezi alanları ve %16.6'sı da alışveriş merkezleri yanıtını vermiştir.
- Hangisini izlemek size haz ve mutluluk verir? Sorusuna katılımcıların %66.6'sı, özgün düşünce ürünü olduğu anlaşılan eserler, yanıtını vermiştir.
- Hangisi piyano sanatçısıdır ? Sorusuna katılımcıların %90'ı Fazıl Say doğru yanıtı vermiştir. Bu da güncel bir sanatçının katılımcılar tarafından tanındığını göstermektedir.
- Hangisi resim sanatçısıdır ? şeklindeki soruya, katılımcıların %90'ı Neşet Günal doğru yanıtını vermiştir.
- Hangisi müzik seçiminizi etkiler? Sorusuna katılımcıların %40'ı, geleneksel ve folk ezgiler taşıması yanıtını vermiştir. Ayrıca %23.3'ü, klasik değer görmesi derken, %23.3'ü seçim yapmadan tüm müzikleri dinlediğini belirtmiştir.
- Hangisi kabartma heykeller için kullanılan isimdir? Sorusuna katılımcıların %93.3'ü Rölyef doğru yanıtını vermiştir.
- Banel nedir ? Sorusuna katılımcıların %90'ı doğru yanıtı vermiştir.
- Tema nedir ? Sorusuna katılımcıların %96.6'sı doğru yanıtı vermiştir.
- Lavi nedir? Sorusuna katılımcıların %83.3'ü doğru yanıtı vermiştir.

- Solo sesler, koro ve orkestra için yazılmış, oyun ögesi bulunmayan, kutsal nitelikte müzik eseri, aşağıdakilerden hangisidir? Sorusuna katılımcıların %66.6'sı Oratoryo doğru yanıtını verirken, %23.3'ü opera yanlış yanıtını vermiştir
- Plastik sanatlarda Armoni nedir? Sorusuna katılımcıların %66.6'sı doğru yanıtı verirken, %20'si, biçimlerin düzenlenme ilkesi yanıtını vermiştir.
- Röprodüksiyon nedir? Sorusuna katılımcıların %86.6'sı Sanat eserinin tıpkıbasımını doğru yanıtını vermiştir.

Sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarına uygulanan anketin 2. bölümüne ilişkin detaylı bilgiler çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 11 : Sanat Öğrenimi Görmüş Meslek İnsanlarına Uygulanan Anket (2. Bölüm)
Sonuçları.

1. Opera veya bale gösterisi izlemek üzere, salonlarına gittiniz mi ?					
a) Hiç gitmedim		c) İlgimi çekmiyor			
b) Bir kaç kez gittim		d) Sık sık giderim			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	6 - 20	10 - 33.3	1 - 3.3	12 - 40	1 - 3.3
2. Resim ve Heykel sergisi gezdiniz mi ?					
a) Hiç gezmedim		c) İlgimi çekmiyor			
b) Bir kaç kez gittim		d) Sık sık gezerim			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	-	3 - 10	-	27 - 90	-
3. Tiyatroya gittiniz mi ?					
a) Hiç gitmedim		c) İlgimi çekmiyor			
b) Bir kaç kez gittim		d) Sık sık giderim			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	1 - 3.3	4 - 13.3	1 - 3.3	24 - 80	-
4. Alanınız dışında ki konuları içeren yayınları da takip eder misiniz?					
a) Çok nadir		c) İlgimi çekmiyor			
b) Fırsat bulamıyorum		d) Takip ettiğim pek çok yayın var			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	6 - 20	3 - 3.3	1 - 3.3	19 - 63.3	1 - 3.3
5. Yeni bir kentte ilk gittiğiniz yer hangisidir?					
a) Alışveriş merkezleri		c) Doğal gezi alanları			
b) Müze ve sanat merkezleri		d) Lokanta vb. yerler			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	5 - 16.6	20 - 66.6	3 - 10	-	2 - 6.6
6. Hangisini izlemek size haz ve mutluluk verir?					
a) Tarihsel değeri olan eserler		c) Çağdaş bir sanat formu			
b) Özgün düşünce ürünü olduğu anlaşılan eserler		d) Doğa resmi			
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	6 - 20	20 - 66.6	-	4 - 13.3	-

Çizelge 11'in devamı.

7.Hangisi piyano sanatçısıdır ?						
		a) Fikret Kızılok b) Adnan Çoker	c) Fazıl Say d) Bilmiyorum			
		a)	b)	c)	d)	Cevapsız
<u>Kişi</u> - %		<u>1</u> - 3.3	<u>1</u> - 3.3	<u>27</u> - 90	<u>1</u> - 3.3	-
8.Hangisi resim sanatçısıdır ?						
		a) Burhan Öcal b) Tuluyhan Uğurlu	c) Neşet Günal d) Bilmiyorum			
		a)	b)	c)	d)	Cevapsız
<u>Kişi</u> - %		<u>1</u> - 3.3	-	<u>27</u> - 90	<u>2</u> - 6.6	-
9. Hangisi müzik seçiminizi etkiler?						
		a) Geleneksel ve folk ezgileri taşıması b) Popüler olması	c) Klasik değer görmesi d) Seçim yapmadan hepsini dinlerim.			
		a)	b)	c)	d)	Cevapsız
<u>Kişi</u> - %		<u>14</u> - 46.6	<u>2</u> - 6.6	<u>7</u> - 23.3	<u>7</u> - 23.3	-
10. Hangisi kabartma heykeller için kullanılan isimdir ?						
		a) Asamblanj b) Rölyef	c) Röprodüksiyon d) Bilmiyorum			
		a)	b)	c)	d)	Cevapsız
<u>Kişi</u> - %		<u>1</u> - 3.3	<u>28</u> - 93.3	-	<u>1</u> - 3.3	-
11. Banel nedir ?						
		b) Bir resim tekniğidir. b) İki yılda bir yapılan toplu sanat sergileridir.	c) Çağdaş sanat akımlarından biridir. d) Bilmiyorum			
		a)	b)	c)	d)	Cevapsız
<u>Kişi</u> - %		<u>1</u> - 3.3	<u>27</u> - 90	-	<u>2</u> - 6.6	-
12.Tema nedir ?						
		a) Sanat eserinin türünü belirtir b) Sanatın eserinin konusunu belirtir	c) Sanat eserinin tekniğini belirtir. d) Bir sanat akımıdır.			
		a)	b)	c)	d)	Cevapsız
<u>Kişi</u> - %		-	<u>29</u> - 96.6	-	-	<u>1</u> - 3.3

Çizelge 11'in devamı.

13. Hangisi mürekkeple resim tekniğidir ?					
a) Peyzaj c) Lavi b) Gravür d) Bilmiyorum					
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	-	-	<u>25</u> - 83.3	<u>5</u> - 16.6	-
14. Solo sesler, koro ve orkestra için yazılmış, oyun ögesi bulunmayan, kutsal nitelikte müzik eseri, aşağıdakilerden hangisidir?					
a) Konçerto c) Opera b) Oratoryo d) Bilmiyorum					
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	<u>1</u> - 3.3	<u>20</u> - 66.6	<u>7</u> - 23.3	<u>2</u> - 6.6	-
15. Plastik sanatlarda Armoni nedir?					
a) Şekiller arasındaki uyum c) Renkler arasındaki uyum b) Biçimlerin düzenlenme ilkesi d) Bilmiyorum					
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	<u>2</u> - 6.6	<u>6</u> - 20	<u>20</u> - 66.6	<u>1</u> - 3.3	<u>1</u> - 3.3
16. Röprodüksiyon nedir?					
a) Perspektif türü. c) Sanat eseri inceleme yöntemi b) Sanat eserinin tıpkıbasımı d) Bilmiyorum					
	a)	b)	c)	d)	Cevapsız
Kişi - %	<u>1</u> - 3.3	<u>26</u> - 86.6	<u>1</u> - 3.3	<u>2</u> - 6.6	-

3.4.3. Anket Sonuçlarının Karşılaştırılması

Anket sonuçları göz önünde tutulduğunda; iki farklı denek grubunun ortak ve farklı yaklaşımlarını ve bunlarla Sanat eğitiminin ilişkisini şöyle bir değerlendirmeye tabi tutabiliriz;

- İki denek grubunun da, önemli bir kısmı; sanatın bilim gibi insan yaşamında önemli bir unsur olduğunu düşünmektedir. Toplumsal gelişmenin, her alanda gerçekleşmesi için sanatsal anlamda da gelişmenin bir koşul olduğu yönünde yanıt vermiştir
- Katılımcı iki grubun büyük bir kısmı, sanatçı ve zanaatçı kavramının karıştırıldığı yönündeki cevapları ile; sanatçı kavramının hala ülkemizde oturmadığı yorumuna yol açmaktadır. (Bu durum, Sanat eğitiminin yaygınlaşması için bir neden olarak görülebilir, diyebiliriz.).
- Katılımcı iki grup, sanata ilgi duyan insanların hayata bakışlarının değiştiği yanıtları ile, sanatın insanlara yeni açılımlar sunduğu yönündeki görüşün yaygın olduğu yönünde fikir vermektedir.
- İki denek grubunun da önemli bir çoğunluğu, sanat eserlerinin aynı zamanda kültürel birer değer olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Bu durum katılımcıların sanatın, kültürel bir öğe olduğunu benimsedikleri yönünde fikir vermektedir, diyebiliriz.
- Katılımcı iki grubunda büyük bir kısmı çağdaş sanat sadece, sanatçılar tarafından anlaşılmaktadır, şeklinde yanıt vermiştir. Bu durum bize, çağdaş sanatın anlaşılmadığı yönünde fikir vermektedir. (Bu olumsuz durumu aşmak için, Sanat eğitiminin kendine düşen görevi, sağlıklı bir şekilde yerine getirmesi gerektiğinin üzerinde durulmalıdır.).
- Katılımcı iki grubunda büyük bir kısmı; hayal gücü zengin olan insanların yaşantılarının da zengin olduğu yönünde görüş belirtmiştir. (Bu durumdan yararlanılarak, Sanat eğitiminin hayal gücüne olan katkıları üzerinde durulmalıdır, diyebiliriz.).
- Katılımcı iki grubunda büyük bir kısmı çağdaş sanatı anlamak için hazırlık-ön bilgilerinin bulunması gerektiği yönünde verdikleri yanıtları ile, yine sanat eğitiminin görevlerine, işaret etmektedirler diyebiliriz.

- Yine, katılımcı iki grubunda büyük bir kısmı; güzel ve düzenli bir çevrenin, hayatı daha da yaşanılır kıldığı yönündeki görüşleri, araştırma için önemli bir noktadır. (Sanat eğitiminin estetik beğeniye üst seviyelere çıkaran yaklaşımlarının, insanların hayatlarındaki olumlu etkilerinin üzerinde durulması gerekmektedir.).
- Çağdaş toplumun her bireyinin, en az bir sanat koluyla yakından ilgilenmesi temel zorunluluktur. Görüşüne katılımcı iki grubun da büyük çoğunluğu katıldığı yönünde görüş belirtmektedir. (Bu durum, sanata ilginin umut verici bir boyuta çekilebileceğini göstermektedir.).
- Sadece, endüstriyel ve teknolojik gelişim; Türkiye'yi istenilen gelişmişlik düzeyine taşıyacaktır. Görüşüne katılımcı iki grubunda büyük bir bölümünün, katılmadığını belirtmesinin; sanatın ülkemizdeki geleceği için umut verici bir durum olduğunu söyleyebiliriz.
- Katılımcı iki grubunda büyük bir kısmı, sanatsal etkinliklerin, insanlara daha mutlu bir hayat sağladığı ve hayatlarını geliştirip güzelleştirdiği yönündeki yanıtları ile; sanatın insan yaşamındaki yerinin önemine işaret etmektedir. (Bu durumdan hareketle, Sanat dersleri için; sanatın bu konumundan ötürü, milli eğitim programlarında daha nitelikli bir yer ve önem kazanmalıdır, diyebiliriz.).
- Katılımcı iki grubunda, önemli bir çoğunluğu; öğrenimleri süresince gördükleri sanat derslerinin, kendilerine sanatla ilgili gerekli bilgileri verdiğine, katılmadıklarını belirtmiştir. (Bu durumdan hareketle sanat dersleri için, özellikle Milli Eğitim Kurumları tarafından, müfredatlarının yenilenmesi ve çağın gereklerini karşılayacak özelliklere kavuşturulması sağlanmalıdır, diyebiliriz.).
- Katılımcı iki grubunda büyük çoğunluğu, Ülkemizde sanat ve sanatçıya gereken ilgi ve önem gösterilmektedir, görüşüne katılmamaktadır. (Sanat eğitiminin, bu anlamda görevleri, olduğu ve bunları sağlıklı olarak yapabilmesi durumunda bu durumun aşılabileceği unutulmamalıdır.).
- Katılımcı iki grubunda, büyük çoğunluğu velilerin sanata ilgi duyan çocuklarına destek olmaları gerektiği yönündeki yanıtları ile, bize sanatın artık ülkemizde, toplumsal kabul gördüğünü düşündürdüğünü söyleyebiliriz.).

- İlk ve orta öğretim kurumlarında okutulan, haftada 1 saatlik resim dersleri yeterlidir. Şeklindeki görüşe, her iki grubun da, önemli bir çoğunluğu katılmadığı yönünde görüş belirtmiştir. (Bu durum bize, resim derslerinin ders saatlerinin, artırılmasının bir koşul olduğunu bir kez daha hatırlatmaktadır.).
- Katılımcı iki grubunda, büyük çoğunluğu okullarda okutulan sanat derslerinin yeterli içeriğe sahip olmadığı görüşünde birleşmektedir. (Bu durum, sanat derslerinin çağın gerektirdiği yeni içeriğe kavuşturulması gerektiğini göstermektedir, diyebiliriz.).
- Ankete katılan meslek insanlarının büyük bir kısmı sanatçıyı, gördüğünü en iyi betimleyen kişi olarak tanımlayan yanıtı işaretlerken, sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarının büyük çoğunluğu sanatçıyı; özgün ürünler veren kişi olarak tanımlayan yanıtı işaretlemişlerdir. Bu durum da bize; günümüzde hala sanat etkinliklerinin, yüzeysel anlamda bilindiği yönünde fikir vermektedir.
- “Toplumun beğenisini kazanmış sanat etkinlikleri, sanatın halka daha anlaşılır bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır.” Görüşüne meslek insanları yüksek oranda katılım gösterirken, sanat öğrenimi görmüş meslek insanları daha düşük oranda katılım göstermiştir. Bu durum ise sanat etkinliklerinin niteliksel anlamda değer görmesinin, niceliksel anlamda değer görmesinden daha önemli olduğu fikrinin, meslek insanları tarafından yeterince anlaşılmadığını göstermektedir diyebiliriz.
- Ve yine “Popüler olmuş sanat etkinlikleri, ülkemizin kültürüne önemli katkılarda bulunmaktadır” görüşü de benzer bir sonuç doğurmuştur. Bu durum meslek insanlarına göre; sanat etkinlikleri için nitelikli olmanın, popüler olmanın gerisine düştüğü yönünde, fikir vermektedir diyebiliriz.
- Sanat sadece yeteneği olan insanların ilgi alanına girer görüşü, katılımcı meslek insanlarının önemli bir kısmı tarafından kabul görülürken, sanat eğitimi görmüş meslek insanları tarafından kabul görmemiştir. Bu durum; katılımcı meslek insanlarının; sanatı hala uygulama boyutunda tanıdıklarını göstermektedir diyebiliriz. (Ve yine bu noktada Sanat eğitimine görev düşmektedir demek doğru olacaktır.).
- Türkiye’de sanat ve sorunlarından önce düşünülmesi gerekli pek çok konu bulunmaktadır. Şeklindeki görüşe, katılımcı sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarının önemli bir kısmı olumsuz görüş belirtirken, bir anlamda sanat ve

sorunlarının; çözülmesi öncelikli sorunlar olduğuna işaret etmektedir. Ancak katılımcı meslek insanlarının önemli bir kısmı bu görüşe katılmakta, sanat ve sorunlarını arka plana atmaktadır, diyebiliriz. (Sanat eğitimi, şayet gereken öneme sahip olsaydı; sanat ve sorunlarının, ülke politikalarında çözümde öncelikli sorunlardan birisi olacağını söyleyebiliriz.).

- Ülkemizde, sanat etkinlikleri yeterince yaygın ve kaliteli olarak yapılmakta, halka sunulmaktadır. Görüşüne, her iki grubun önemli bir çoğunluğu olumsuz yönde görüş belirtmiştir. (Bu durumun hem sanat çevrelerinin, hem de Sanat derslerinin içeriğini ve amaçlarının gözden geçirilmesi gerektiğini, düşündürmektedir.).
- Sanat dersleri seçmeli olarak okutulmalıdır. Görüşüne, katılımcı meslek insanlarının önemli bir çoğunluğu olumlu yönde yanıt verirken, sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarının büyük çoğunluğu olumsuz yönde görüş belirtmiştir. (Bu durum Sanat eğitiminin, geleceği hakkında bazı soru işaretlerine yol açabilecektir, diyebiliriz.).
- Sanat dersleri bu konuda yeteneği olan öğrencilere okutulmalıdır, şeklindeki görüşe; meslek insanlarının önemli bir kısmı olumlu katılım gösterirken, sanat öğrenimi görmüş meslek insanları ise olumsuz yönde görüş belirtmişlerdir. (Bu durum bize , meslek insanlarının sanatı hala uygulama boyutunda algıladıklarını göstermektedir. Sanat eğitiminin bu yanlış anlaşılmanın düzeltilmesinde, kendine düşen görevleri yerine getirmesi gerektiğini söyleyebiliriz.).
- Katılımcı iki grubunda, büyük çoğunluğu; sanat öğretmenlerinin alanlarına hakim ve yeterliliğe sahip kişiler olmadığı yönünde görüş belirtmektedir. (Bu durum; sanat öğretmeni yetiştiren kurumların ve sanat eğitimcilerinin kendilerini çağın gerektirdiği koşullara göre tekrar ele almaları gerekliliğini, zorunlu kılmaktadır.).
- Ülkemizin sanat eğitimi politikaları, çağın gerektirdiği aydın insanı yetiştirecek bir yol izlemektedir. Görüşüne katılımcı iki grubun da büyük çoğunluğu katılmadığı yönünde görüş belirtmektedir. (Bu durumdan da anlaşılacağı gibi ülkenin sanat eğitimi politikalarının tekrar düzenlenmesi gereği ortadadır.).

Öte yandan anketin 2. bölümüne verilen yanıtlar göstermektedir ki; ankete katılan meslek insanları güncel sanat olayları hakkında bilgi sahibi iken, diğer sanat

bilgilerine sahip değildirler. (Bu durum sanat derslerini amacına yeterince ulaşamadığını göstermektedir diyebiliriz.).

Bu noktada, elde edilen bulgulardan hareketle; aydın insan kimliğini açmak ve sonrasında da, Sanat eğitiminin insan – aydın insan yetiştirmedeki, önemi üzerinde durmak yerinde olacaktır.

3.5. Toplumsallaşma Kapsamında Aydın İnsan Kimliği

İnsanlar, bilinçleri açık olduğu sürece yeni uyaranlar aracılığı ile bilgilenme ve bunun sonucunda da öğrenme süreci yaşarlar. Oysa her bilgi anlamlı ve yararlı mıdır? Ya da kendisi için asıl gerekli olan öğrenmeleri yaşantılarına katıyor mudur? İnsan kendi bilincini açık tutacak öz bilgi ve duyarlılığa sahip midir? Aslında, insan Aydın mıdır? Bu soruları açarken; Aydın kimdir sorusunu, Dil Derneği Sözlüğü (1998: 103)'de şöyle tanımlıyor: “...Kültürlü okumuş, görgülü, ileri düşünceli, çağın gereksinimlerini benimseyen, değerlendirme yetisi gelişmiş (kimse)”. Aydın insan olma sürecini toplumdan bağımsız düşünmek olası görülmemektedir. Tanımdan hareketle: kültürlü (belli bir toplumun ya da toplumların kültürü), okumuş (toplum ya da toplumların okuma kurumları ve ürünleri), görgülü (toplumsal ya da çevresel görgüler) olma süreci; toplumsal etkenlerin sonuçları olarak görülebilir.

Toplumsal aydınlanma 18. yüzyıl Aydınlanma Çağı ile başlar, Zeynep Davran (Akarlı ve arkadaşları 1986 : 229)'da aydınlanma ile ilgili şu konulara değinmektedir: “Düşünce devrimi ikiye ayrılır: 17. yüzyıl Akıl Çağı ve 18. yüzyıl Aydınlanma Çağı. Eski düşünce alışkanlıklarını yıkmada ve günümüzün dünyasını yaratmada hiçbir dönem Aydınlanma kadar etkili olmamıştır... Aydınlanma, birbirleri ile yakından ilişkili Tanrı, akıl, doğa ve insan kavramlarını ele alan bir düşünce ve inanç bütünüdür. İlgililer ve vurguları ne kadar değişik olursa olsun tüm Aydınlanma düşünürleri batı dünyasının yerleşik değerleri ve kurumlarını eleştiriyor, aklın doğru kullanılmasıyla yaralı bilgiye ulaşılabileceğine inanıyor, insanın mutluluğunu her türlü baskıdan uzak olmasında, özgürlükte, buluyordu. Alman filozofu Kant da Aydınlanma'yı ‘... insanın kendi kusuru ile düşmüş olduğu bir ergin olmayış durumundan kurtulup aklını kendisinin kullanmaya başlaması’ diye tanımlamıştı.”. Aydınlanma çağının sonuçları, günümüz koşullarının ve insanların dinsel, bilimsel, kültürel ayrıca sanatsal anlamda buldukları noktaya

taşınmasına yol açmıştır. 19. ve 20. yüzyılların, aydınlanma çağının etkileri ile şekillendiğini düşünmek de olasıdır.

Erinç (1998: 76)'de, 20. yüzyıl insanını şöyle anlatmaktadır: “Yirminci yüzyıl insanı, küçülen dünya içinde, fakat daha karmaşıklaşan teknoloji ağının açıları arasından hem kendini diğer insanlardan soyutlamak zorunda kalmış, hem de kendi varlığını diğer insanlara kanıtlamak yükümlülüğü hissetmiştir. Bu ikilem içinde insana ve insana bağlı değerlere yeni yorumlar getirilmesi kaçınılmaz olmuştur.”. 20. ve 21.yüzyıl insanı geleneksel kabuğundan sıyrılıp kendine özgü kimliğine kavuşma çabasına girişmiştir. Bu kimlik arayışında son nokta; aydınlanma, Aydın insanı değildir. Tözün (2002)'de çağdaş eğitimin nasıl olması gerektiğini açıklarken nihai hedef olduğunu savunduğu Aydın insanı şöyle tanımlamaktadır; “...böylesi bir eğitim anlayışının nihai hedefi, evrensel kültür değerleri ile donanmış, dünyadaki yeri konusunda bilinçlenmiş, karşılaştığı yeni durumlara uyum sağlayabilen, kendini düzeltebilen, inanılmaya değer olan fikirleri, inanılmaması gerekenlerden ayırt edebilen, davranışlarını doğruluğu kanıtlanmış bilgiye dayandıran, bu amaçla geçici bir şüpheye yer vererek, öyle her şeye kolay kolay inanmayan, ama her fikri tartışmaya açık, aydın insan yetiştirmektir.”.

Toplumsal roller üzerinden aydın insanı ele aldığımızda pek çok farklı anlam ve tanımla karşılaşırız. Bunun nedenini Erinç (1998 :79,80)'de, şöyle açıklar; “Yaşanılan ortam ne olursa olsun, söz gelimi köy, kasaba, ya da kent, her insan yakın çevresi tarafından ‘Aydın’ olarak veya benzeri anlama gelecek bir şekilde nitelendirilmek ister ve böyle de davranmaya özen gösterir... Aydın insanı tanımlamasında da, bir insanda ne gibi nitelikler aranması gerektiğini yine toplumun kültür düzeyi saptar. Bu nedenlerle bir toplumun kültürlenmesi için kaçınılmaz kabul edilen bir eğitim ortamı hazırlanmış olmalıdır.”. Erinç’ in de belirttiği gibi; Aydın insanı, yine o toplumun belirlediği nitelikler üzerinden kabul görür. Ancak bu durumun evrensel anlamda ne ölçüde geçerli olacağı ise halen tartışma konusudur.

Bu anlamda toplumun kendine özgü eğitim kurumlarından, diplomalar almak evrensel boyutta Aydın insanı olmak anlamı taşımamalıdır. Orhan Alpdündar (2004) *Aydın Olmak* başlıklı yazısında, bu konuya ilişkin görüşlerini belirtmektedir: ‘Aydın’ sözcüğü Latince kökenlidir. Bilgi, akıl, zeka kavramlarını içinde bulundurur. Herkes aydın olamaz. Devlet başkanı, başbakan, doçent, profesör, mimar, mühendis, gazeteci olmakla “aydın” olunmaz. Hangi meslek dalında olursa olsun, ister diplomat ister aşçı,

ister marangoz ister memur fark etmez... ‘Aydın’ olmak için ‘özel çaba’ gerekir. ‘Aydın insan’ çağdaş ve bilimsel dünya görüşünü benimsemekle oluşur. Uzmanlık alanlarıyla ‘aydın’lık arasında bir bağlantı yoktur.”.

Toplumsallaşma bağlamında Aydın insan, içinde bulunduğu, yaşadığı ve öz bilgi ve birikimlerini edindiği toplumun bir adım önünde olmalıdır, diyebiliriz. Böylece; çağın gerektirdiği düşünme ve üretme yeteneği ile önce kendine ve sonrada ait olduğu topluma-toplumlar, ileriye dönük gelişim sürecinde önderlik edebilecek duyarlılığa ve bunun ağırlığını taşıyabilecek altyapı ve cesarete sahip olması gereği kaçınılmazdır.

Toplumlar; böylesi, bir vizyon ve duyarlılığa sahip olma yolundaki yetişmekte olana -Aydın insan adayına-; genel anlamda eğitim, özel anlamda ise sanat ve sanat eğitimi ile yol gösterirler. “ Sanat, insanın kültürel yaşamının, kişisel deneyimlerinin en tikel ve en kapsamlı alanıdır. Sanatın bu anlamda kişiye kazandıracığı değerleri başka hiçbir ders, alan ya da deneyim kazandıramaz. Dewey; sanatı yaşama can veren bir deneyim olarak niteler. Bu, yaşayan organizmaya yaşadığını anımsatan, insanın yaşamında en önemli yeri alan ve en yüksek duygusal deneyimleri tanınır kılan değeri kendinden bir olgudur.” (Kırıçoğlu 2002 : 47).

Sanat eğitiminin, insan - aydın insan yetiştirme konusunda üstlendiği görevleri, kendi doğasından getirdiği düşüncesinden hareket edecek olursak daha anlaşılır bir noktaya varmış oluruz. “Bir insanın aydın olabilmesi için ne gibi niteliklerle donanımlanmış bulunması sorgulandığında eğer en genel ifadesiyle üç grup edinim ortaya konuluyorsa bunlardan biri de sanattır, sanat alanıyla ilgilidir. Bu durumda, önce bir toplum için, sonra da aydın insan ve sanatçılar yetiştirmek için ve nihayet kişilik sahibi olabilmek için SANAT EĞİTİMİ’ ne öncelik vermek kaçınılmaz gibi gözükmektedir.” (Erinç 1998 :80). Sanat eğitiminin insan yetiştirmedeki rolünü ne denli başarı ile gerçekleştirdiği sorusunun yanıtı, toplum-toplumlar-insan kapsamında aydınlanmanın da ne oranda gerçekleşmiş olduğunun göstergesi olacaktır. Sanat eğitiminin insan yetiştirmede üstlendiği rollere değinmek gerekir.

3.5.1. İnsan Yetiştirmede Sanat Eğitiminin Önemi ve Bu Bağlamda Üstlendiği Amaçlar

İnsan yetiştirmede örgün ve yaygın eğitimin önemi giderek artmaktadır ve çağdaş eğitim ayrıca, çağdaş eğitimin bir parçası olması kuşkusuz gereksinim olan sanat eğitiminin hedeflediği insanda, bulunması gereken özellikleri Şeyda Ozil (Baysal ve arkadaşları 1990: 37)'de açıklamaktadır: “Çok yönlü düşünen, düşündüklerini aktarabilen, başkalarının düşüncelerini olduğu gibi benimsemeyen... yaratıcı araştırmacı, sorgulayıcı, bildiklerini uygulayabilen...”.

Bu yetkinlikte insan yetiştirmek düşüncesinden hareketle, sanat eğitimine alan dışından ve sanattan temelli, amaçlar ve roller biçilmiştir. Ancak çıkış noktaları düşünülmezsizin hepsinin, bütünsel bir insan –aydın insan-, yetiştirme amacı gütmesinden hareketle, anlamlı roller olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Kırıçoğlu (2002 : 46,51)'de, bu amaçları ve rolleri sıralamaktadır:

“Temelini sanattan alan amaçlar: 1. ...Hangi sanat formu olursa olsun yaratma eylemi anlatılmak isteneni izleyiciye iletme amacını güder. Bu aynı zamanda üretilen aracılığı ile anlatımların paylaşılmak istenmesidir. Öyle ise sanat eğitimi çocuğa ve gence sanat aracılığı ile iletişim kurma olanağı verir.

2. ...Sanat eğitimi kişiye görsel okur yazarlık kazandırır.

3. ...Sanat eğitimi kişiye, niteliksel ayırımsamaya yönelik eleştirel düşünme kazandırır.

4. ...Sanat eğitimi kişiye kendi kültürünü olduğu kadar, öteki kültürleri öğrenme ve değerlendirme olanağı verir.

5. ... Sanat eğitimi kişiye duygu, düşünüyü ve imgelerini bir ürüne dönüştürmede yaratıcı davranış kazandırır.

6. ... Sanatçının görsel mecazlar ve değerler aracılığı ile tüketiciye sunduğu ileti aynı yetiye sahip göz ile çözülür. Böylece sanatsal boyutta topluma değer yargısıyla ve de toplumsal bir kritik olarak yaklaşım yeteneği kazanılır.

7. ... Çalışma sırasında sanatçının pek de mutlu olduğu söylenemez. Ancak, ne sonuçta elde edilen parasal kazanç, ne de şu ya da bunun etkisi onun sanat yapmasına engeldir. O zamanını, emeğini ve bütün gücünü harcayarak ürettiği zaman mutludur... Bu hazzı aynı zamanda yaratmanın bir güdüsü olarak çocuklara tattırmak sanat eğitiminin bir başka amacıdır.

8. ... Çok ve gerçek sanat yapıtı görme , bu yapıtlardaki değerleri özümseme kişide bir değer birikimi sağlar. Bu birikim yeni yapıtlar olarak yaratıcı kişilerce geleceğe aktarılır.

9. Sanat, bir yaratıcı süreç olarak kişiyi özgür düşünmeye, özgür çalışmaya ve yaratmaya götürür. Bu özelliği ile onda birey olma bilinci yaratır. Üreten, seçen, beğenen kişi aynı zamanda içinde yaşadığı toplumun bir üyesidir. Bu yolla toplum içinde kendine, çevresine yabancılaşmaktan kurtulur. Bu işleviyle sanat, kültürel ve toplumsal gelişmede katılımcı kişiler yetişmesinde önemli rol oynar...

Sanat eğitime alan dışından yüklenen amaçlar: 1. Sanat eğitimi kişiye boş zamanını iyi değerlendirecek bir uğraş alanı oluşturur.

2. Sanat çocuğun kendini rahat anlatması için fırsattır.

3. Yaratıcı düşünmeyi geliştirir, ki bu sanatın programlardaki baş işlevini oluşturur.

4. Akademik konuların kavranmasına yardımcıdır.

5. Çocuğun çok yönlü gelişiminde, sanat aracı işlev görür.”.

Sanat eğitiminin farklı bakış açılarına göre rolleri ve amaçları da çeşitlilik gösterir. Bunlara değinecek olursak: “Sanat eğitimi, bu eğitimi alanlara, bu alımı sindirebilenlere yaşamı daha anlamlı algılama ve yaşamı daha anlamlı kılma olanağı verir. Bir başka deyişle, sanat eğitimi sayesinde insan yaşamı daha yoğun, daha mutlu ve daha verimli hale sokabilir. Önce kendilerini daha iyi tanıyıp daha damıtabilirler, sonra da çevrelerine bu yöntemi, bu tutumu aşılayabilirler. Sanat eğitimi aracılığı ile insan ve insana bağlı değerler daha kolay kavranabilir ve bunun sonucunda da hem bugüne bakış, hem de yarını algılayış daha anlamlı olur, olabilir.

Sanat eğitimi insanlarda duyarlılık sınırlarını zorlar, o sınırın daha genişlemesini olanaklı kılar. Bu yolla insan kendini bir kez de bu yönü ile tanıma olanağı bulur ve ‘kişi’ olma, olabilme yolunda da daha bilinçli ilerler. Sanat eğitimi insana ‘haz etme’, ‘hoşlanma’, ‘zevk alma’ kavramlarını ve bu duygusal doyum yollarını öğretir.” (Erinç 1998 : 80,81)

Yücel Gel (Baysal ve arkadaşları :1994 : 43, 44)’de Sanat eğitimin bu rollerini ve amaçlarını sıralar: “*Kişiliğin geliştirilmesine yönelik amaçlar:*

- Yeniliklere açık bir kişilik kazanmasına yardımcı olma.
- Gözlemlerine ve algılarına dayalı olarak kendisini dışavurmasına olanak tanıma.
- Bağımsız düşünebilme ve bunu davranışa dönüştürebilme.

- Yaratıcı bir kişilik geliştirmesine katkı sağlama.
- Güven duygusuna sahip bir kişilik geliştirme.
- Çevresindeki çirkinliklerden rahatsız olabilecek buna karşın güzellikleri hissederek bundan zevk alabilecek duyarlı bir kişilik geliştirme.
- İşe ve emeğe saygılı bir kişilik geliştirmesine katkı sağlama.
- Zamanını, araç gereçlerini ekonomik olarak kullanan, düzenli çalışma alışkanlığına sahip bir birey olmasını sağlama.

Toplumsal çevre ile ilişkiye girerek grupta iş yapma alışkanlığını

geliştirmeye dönük amaçlar:

- İş yapma ve yaratmada iş bölümü yoluyla grup içinde sorumluluk paylaşma.
- Grubun başarısını 'ben' duygusunun önünde tutma.
- Duygularını grup üyeleri ile birlikte paylaşarak daha iyi ve güzeli arama isteği duyma.
- Grupla birlikte ortaya çıkardığı işten gurur duyma.

Doğa ve kültür değerlerine sahip çıkma anlayışının geliştirilmesine dönük

amaçlar:

- Doğal ve sanat güzelliklerinin ayırımına ulaşmayı sağlama.
- Ulusun ve başka ulusların sanat değerlerini taktir etme.
- Sanat eserlerinin doğduğu yerde kalması gerektiğinin bilincine varma.
- Sanat ve sanatçılar hakkında çıkan yayınları ve sergileri izlemesine yardımcı olarak, beğenisini geliştirme.”

Sanat eğitimin neden gerekli olduğuna ilişkin olarak şu görüşlere yer verilebilir:

“Sanat eğitimi, her yaştaki birey için gereklidir ve insan hayatında önemli bir yer tutar. Sanat eğitimi; bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilinci örgütlemek için gereklidir. Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğruyu seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir. Sanat eğitimi, gözlem yapma, orijinalite buluş ve kişisel yaklaşımları destekler, pratik düşüncüyü geliştirir. Olayları, olmadan da beyinde gerçekleştirebilme gücünü arttırır. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur...”

Sanat eğitimi rastlantısal olarak kimi yönelişleri, kimi becerileri ya da yetenekleri ortaya çıkarabilirse de, sanat eğitiminin salt temel amacı bunlar değil; hayatı

değerli kılmak ve ondan zevk almayı sağlamaktır. Yani sanat eğitimi; insanı hedef alan ve onun mutluluğu için, insan anlayışına uygun nesiller yetiştirmeyi amaçlar. Sanat eğitimi; her bir sanat eserinin hedeflediği seyircide, dinleyicide, okuyucuda estetik kaygı meydana getirmeyi; zihnin bir boyutu olan sanatsal zekanın beslenmesi ve geliştirilmesini, bununla birlikte ona, insan ve insana bağlı değerleri iletmeyi hedefler. Sanatsal anlatımı, onun özel dilini kullanan kişi, aynı zamanda bu dil yardımıyla geçmiş ve çağdaş sanat eserlerine değer yargısıyla ulaşabilir. Gördüğü eserleri nitelik yönünden fark eder. Sanat eğitiminin bir başka işlevi de, sanat eserlerine olduğu kadar, çevreye ve her türlü görsel nesneye, estetik ölçütlerle ulaşmayı sağlamaktır.

Değerlerle düşünmeyi, nitelikleri fark etmeyi öğrenen kişinin estetik bakışı ve görüş alanı genişler. Beğenileri sığ, yalnız kendi sevdiklerini güzel kabul eden insanlar yerine, çevresine ve sanat eserlerine onların kendi nitelikleri, sanatsal dilleri ve kültürel birikimleri doğrultusunda yaklaşan insanlar yetiştirmek, sanat eğitiminin amaçları içinde yer alır...” (Yolcu 2003)

Ayrıca, sanat eğitiminin gerekliliğini zorunlu kılan özelliklerini, Tülay Çellek (2004)'de sıralamaktadır:

“- Uygar bir toplum yaratır.

- İnsan ruhunu yüceltir, ruhsal gereksinimleri doyurulur.

- Dengeli bir birey yaratır.

- Zihinsel yetilerini geliştirir.

- Kendine güvenen insan yetiştirir.

- Teknolojik yoğunlaşma karşısında sanat denge oluşturur.

- Sanat eğitimindeki değişimler, toplumdaki bilimsel, teknolojik, kültürel, siyasal değişimlere de bağlıdır. Aynı biçimde bir toplumsal kurum olarak "okul"da bir toplumsal bilim ve düzence olarak 'eğitim'de değişime uğrayacaktır ve uğramaktadır.”.

Sanat ve sanatsal konuları yaygın eğitim kurumlarına taşıyan ve hatta, daha kapsamlı ele alması çağdaş eğitimin koşulu olan, “Resim ve müzik etkinlikleri çocukların kişiliğini geliştiren derslerdir. Ana – babalar, sosyal ve eğitim çevresi bakımından ‘Ressam mı olacak?’ yargısı sıkça rastladığımız bir sorundur. Bu yargı ile, onun doğrultusunda olan davranışın dili engellenmektedir.

Oysa resim dersi bir ifade ve karakter dersidir. Çocuk bu derste kişiliğine çok zengin malzemeler katabilecektir. Güzeli çirkinden, iyiyi kötüden ayırmasını öğrenir, bir sergiyi gezerek sosyal ve estetik bir iş görmüş olur. Biçimlendirme sürecinde ele aldığı elemanlarla bilinç altını boşaltır. Bu nedenle resim öğretmenlerinin çocuğun kişilik eğitimi üzerinde çok büyük rolü olmaktadır. Yapılan etkinliğin öğrenci tarafından yüklenilmiş olması sorumluluk açısından, işbirliği, takdir, kendini gerçekleştirme duyguları bu dersle gelişme imkanı bulacaktır.” (Halıçınarlı 1998: 30).

Yukarıda belirtilen; gerekliliğini şart koşan özellikleri ve amaçları, sanat eğitiminin insan (aydın-çağdaş insan), yetiştirmede ne denli önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. 1985 yılında yapılan 1. Plastik Sanatlar Sempozyumu’nda Zahit Büyükişleyen (1985 :33)’de; sanat eğitiminin tüm eğitim kurumlarında önemle üzerinde durulması gereken bir konu olduğunu şu sözleri ile ifade etmiştir: “ Hangi kurum olursa olsun, kültür yaşamımıza katkıda bulunmak amacı ile, sanat ve kültür içerikli programları, okul öncesi, okul ve meslek sonrası insanın yapısını ve bu yapının gerektirdiği eğitim göz önüne alınarak, fakat salt yetenekli olanlar için değil, herkes için gerekli olduğu düşüncesinden hareketle, uzman kadroların oluşturacağı plan ve programların hazırlanmasında hiç zaman kaybedilmemelidir.”. Bu görüşler günümüzde de hala geçerliliğini ve tazeliğini korumaktadır. Bu amaçla yapılacak çalışmaların üzerinde durulması, önemli bir gereksinim olarak görülmelidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada; sanat, insan ve toplum ilişkisi, eğitim, sanat eğitimi, ülkemizde sanat eğitiminin dn ve bugünü, meslek insanları ile sanat öğrenimi görmüş meslek insanlarının bu konularla bağlantılı görüşleri -ki bunlar anket kapsamındaki görüşlerdir- ve aydın insan kimliğine ait görüşler ile sanat eğitiminin aydın insan yetiştirmedeki önemine ilişkin bulgular birlikte verilmeye çalışıldı.

Ortaya çıkan sonuç göstermektedir ki sanat; toplumlar, toplumlar olduğu kadar insanlar içinde önemli bir kültür alanı ve vazgeçilemez önemde, uygarlığa giden yoldaki bir değerdir. Toplumları uygarlık seviyesine taşıyan öğelerin tümü, eğitim ile geliştirilir ve nesilden nesile taşınır. Sanat öğretisinin bu anlamdaki taşıyıcısı da, Sanat eğitimidir. Sanat eğitimi bu taşıyıcı görevlerinin yanında, daha pek çok görev üstlenmiş ya da görevler yüklenen bir boyut ve biçim kazanmıştır.

Bu görevlerin en önemlileri, doğal olarak temelini sanattan alan hedeflerdir. Bunları sanatın niteliksel ve niceliksel öğretisi olarak kabul etmek doğru sayılmalıdır ve Sanat eğitiminin asli görevi bu hedeflere ulaşmaktır.

Öte yandan Sanat eğitimi, temeli alan dışından kaynaklı konularda da görevler üstlenmiş ya da Sanat eğitimine bu bağlamda görevler yüklenilmiştir. Bu araştırmada genel anlamda, Sanat eğitiminin insan yetiştirmedeki önemi üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Çünkü bu amaç, nitelikli alıcının/tüketicinin oluşmasını sağlayacağı düşüncesinden hareketle; uygarlaşma yolunda önemli bir unsur olarak görülmektedir-görülmelidir.

Araştırma; yükseköğrenim mezunu meslek insanlarının, öğrenimleri süresince gördükleri Sanat eğitiminin kapsamının, araştırılması ile temellendirilmeye çalışılmıştır. Bulgular göstermektedir ki; Türkiye’de yüksek öğrenim kurumlarında -ki burada sanat alan dışı bölümler kastedilmektedir-, zorunlu sanat derslerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bazı bölümlerde ise seçmeli, ancak yeterli olmadığı düşünülen kimi sanat dersleri programa dahil edilmiştir. Eğer tüm eğitim ve ğretim kurumlarında temel hedef aydın insan yetiştirmek ise, sadece alan uzmanlığına dönük yükseköğrenimin, bu temel hedefe ulaşmanın yolu olmadığı bilinmelidir.

Yüksek ğrenim görmüş meslek insanlarının, öğrenimleri süresince aldıkları Sanat eğitimi; okulöncesi eğitim kurumlarındaki sanat etkinlikleri ile ilköğretim

1.2.3.4.5.6.7.8. ve ortaöğretim 9.10. (lise) sınıflardaki, haftada bir ya da iki ders saati ile sınırlı resim-iş dersleridir.

Öncelikli olarak belirtmeliyiz ki, haftada 1-2 ders saati ile sınırlı kalan sanat eğitiminin amaçlarına ulaşması mümkün görünmemektedir. Ayrıca, bunun yanında derslerin etkinlikleri de yeterli içeriğe sahip değildir.

Okul öncesi kurumlarda sanat etkinlikleri bir oyun süreci olmaktan ileri gidememekte ve anlamlı bir içerikle ileriye dönük anlamda temellendirilmemektedir.

Ortaöğretim kurumlarında ki derslerin içeriği ise; çağın gereklerini karşılamaktan uzak bir görünüm çizmektedir. Bu içerikler, belli ve amaçlı bir sıra izlemek yerine, gelişmiş güzel düzenlendiği kanısını uyandırmaktadır. İçeriğin anlamlı bir bütün oluşturulmaması ve sanatın sadece uygulama boyutunun ağırlıklı olarak dikkate alınması aslında, sanatın uygulama alanının da sağlıklı olarak öğretilmeyeceği anlamını taşımaktadır. Çünkü çağdaş sanat günümüzde, salt ustalık becerisi olmaktan çıkmış ve çok boyutlu, zengin bir yapıya bürünmüştür.

Üzerinde hassasiyetle durulması gereken diğer önemli noktalar ise anket sonucunda ulaşılan değerlendirmelerdir:

- Sanat etkinliklerinin yeterli ve düzeyli olarak halka sunulmadığı, anket katılımcılarının ağırlıklı düşüncesidir ve sanat eğitimi bu anlamda üzerine düşen görevleri yerine getirmelidir. Ancak bu ve benzeri görevlerin yerine getirilmesi için sadece sanat eğitimcilerinin çabası yeterli olmayacaktır, sanat eğitimcilerine gerekli olanakların sağlanması koşuldur.
- Okullarda yeterli içeriğe sahip sanat derslerinin olmadığı da anket katılımcıların ortak görüşüdür. Bu konuda çalışmaların, başlatılması ivedi olarak gerekmektedir.
- Sanat öğretmenlerinin alanlarına hakim olmadıkları ve alanlarındaki yeterliliğe sahip olmadığı yine katılımcıların ortak görüşüdür. Bu noktada, sanat öğretmeni yetiştiren kurumların kendi amaç, içerik ve görevlerini çağa uyduracak çalışmaları başlatmaları gerekmektedir.
- Ülkenin sanat ve sanat eğitimi politikaları, yine katılımcıların ortak görüşü olarak yeterli görülmemektedir. Bu durum, sanat eğitimcilerinin bu konuyu daha çok dillendirmeleri gerekliliği ile ülke politikalarını biçimlendiren kurumları, bu bağlamda aydınlatmaları gereğini zorunlu kılmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında ortaya çıkan bazı önerileri şöyle sıralayabiliriz:

1. Sanat eğitiminin amaç ve hedeflerinin, tüm eğitim ve öğretim kurumlarında yeterli şekilde anlaşılması için çalışmalar başlatılmalıdır.
2. Cumhuriyetin ilk yıllarında, her alanda olduğu gibi sanat ve sanat eğitiminde de yaşanan önemli gelişmeleri, günümüzde de aynı heyecan ile sürdürmemiz bizler için bir zorunluluktur.
3. İlköğretim ve Ortaöğretim kurumlarındaki sanat dersleri, çağın gereklerine uygun hale getirilmelidir.
4. Yüksek öğretim kurumlarında; temel sanat bilgisini, sanat tarihi bilgisini, kültür ve uygarlık tarihi bilgisini, çağdaş ve geleneksel sanatlar bilgisini içeren ve zorunlu olarak okutulması gereken sanat derslerinin, programlara dahil edilmesi gerekmektedir.
5. Sanat eğitimi kurumları, kuramcıları ve öğretmenleri; kendi özeleştirimlerini yapmalı ve çağdaş boyuta taşınması gereken sanat eğitimi bulunması gereken noktaya taşınmalıdırlar.

Bu öneriler; temelde insana ve onun en uygar uğraşısı olan sanata, ülkemizde de diğer uygar toplumlarda olduğu gibi hak ettiği önemin gösterilmesini sağlayacaktır diye düşünülmelidir. “Bazıları sanatı sanat yapan özellikleri, eserin dış dünya ile olan ilişkilerinde bulur ve bir aynaya benzetir sanat eserini; insanı, hayatı, toplumu yansıtan bir aynaya. Bazı kuramlarsa sanatçıda ararlar sanatın sırrını. Bunlara göre duyguların anlatımı (ifadesi) dir sanat. Yine başka bir takım kuramlar, dış dünyayı ve sanatçıyı değil de okuru alırlar ön plana. Bu defa sanatın özü okurda (dinleyicide, seyircide) uyandırdığı estetik zevk veya heyecanda aranır. Nihayet sanatın özünü eserin başka şeylerle ilişkisinde değil de doğrudan doğruya eserin kendisinde arayan biçimci kuramlar var. Bunlara göre sanat eserini diğer yapıtlardan ayıran özellik, sanat eserlerine özgü bir yapıdır.” (Moran 1994: 6). Sanat hangi amaç ve biçimde yapılsın yapılsın, insan için yapıldığı unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- AKARLI, E.D. 1986. **16. Yüzyıldan 18. Yüzyıla Osmanlılarda ve Avrupa'da Çağdaş Kültürün Oluşumu**, Metis Yayınları, Baskı 1, s. 322, İstanbul.
- ARMAĞAN, İ., 1992. **Sanat Toplumbilimi Demokrasi Kültürüne Giriş**, İleri Kitabevi, Baskı 1, s. 320, İzmir.
- ALPDÜNDAR, O., (Mayıs 2004), **“Aydın Olmak”**
<http://www.ntvmsnbc.com/news/263397.asp?cp1=1>, (23 Mayıs 2004)
- BACANLI, H., 1997. **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Baskı 3, s. 255, Ankara.
- BAŞARAN, İ.E., 1996. **Eğitime Giriş**, Yargıcı Matbaası, Baskı 2, s. 308, Ankara.
- BAYNES, K., 2002. **Toplumda Sanat**, Çeviren: Atılğan, Y.,Yapı Kredi Yayınları, Baskı 1, s. 286, İstanbul.
- BOZKURT, N., 2000. **Sanat ve Estetik Kuramları**, Asa Kitabevi, Baskı 3, s. 312, Bursa.
- BÜYÜKİŞLEYEN, Z., 1985. **Plastik Sanatlar ve Sanat Eğitimi**, 1. Plastik Sanatlar Sempozyumu Bildirisi, 1985, Ankara.
- ÇELLEK, T., (Mayıs 2004), **“Sanat - Bilim Eğitimi ve Yaratıcılık”**
<http://www.kameraarkasi.org/kompozisyon/temelsanat/yaraticilik.html>, (23 Mayıs 2004)
- DEMİREL, Ö., 2000. **Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı**, Pegem A Yayıncılık, Baskı 2, s. 307, Ankara.
- ERDEN, M., 1998. **Eğitimde Program Değerlendirme**, Anı Yayıncılık, Baskı 1, s. 106, Ankara.
- ERSOY, A.,1996. **Sanat İçin Eğitim Eğitim İçin Sanat**, Türkiye’ de Sanat, Sanat Eğitimi Özel Sayısı, (Sayı 26 : 40-41)
- ERİNÇ, S., M., 1995. **Kültür Sanat Sanat Kültür**, Çınar Yayınları, Baskı 1, s.154, İstanbul.
- ERİNÇ, S., M., 1998. **Sanatın Boyutları**, Çınar Yayınları, Baskı 1, s. 176, İstanbul.

- ERNST, F., 1995. **Sanatın Gerekliliği**, Payel Yayınları, Çeviren: Çapan, C., Baskı 8, s. 223, İstanbul.
- ETİKE, S., 1995. **Sanat Eğitimi Yazıları**, Yüksel Matbaası, Baskı 1, s. 103, Ankara.
- ETİKE, S., 2001. **“Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi”** Güldiken Yayınları, Baskı 1, s. 319, Ankara.
- ETİKE, S., KURTULUŞ, Y. (2004). **Sanatın Gerekliliği**, http://cumhuriyet.kulturturizm.gov.tr/default_tr.asp?belgeno=49098, (24 Mayıs 2004)
- FİDAN, N., 1996. **Okulda Öğrenme ve Öğretme**, Alkım Kitapçılık Yayıncılık, Baskı.1, s. 244, Ankara.
- FİDAN, N., ERDEN, M.,1998. **Eğitime Giriş**, Alkım Yayınları, Baskı.1, s. 229, İstanbul.
- FREUD, S., 2001. **Sanat ve Sanatçılar Üzerine**, Yapı Kredi Yayınları, Çeviren Şipal, K., Baskı 3, s. 356, İstanbul.
- GÜVENÇ, B., 1994. **İnsan ve Kültür**, Remzi Kitabevi, Baskı. 6, s. 398, İstanbul.
- GOMBRICH, E.,H., 1999. **Sanatın Öyküsü**, Remzi Kitabevi, Baskı 2, s. 688, İstanbul.
- GÜLEÇ, T., 2001. **1923’den Günümüze İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi Üzerine Bir İnceleme**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, s. 43, Sakarya.
- HALIÇINARLI, E., 1998, **Özel Öğretim Yöntemleri İçinde Sanat Eğitiminin Problematikliği**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, s. 319, İzmir.
- HANÇERLİOĞLU, O., 1999. **Felsefe Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, Baskı: 11, s. 516, İstanbul.
- JALE, B., ve Arkadaşları, 1990. **Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim**, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, Baskı 1. s. 265, İstanbul.
- JALE, B., ve Arkadaşları, 1994. **Çağdaş Eğitimde Sanat**, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, Baskı 1. s. 208, İstanbul.
- İLERİ, Y., 2002. **Resim-İş Derslerinde Başarının Ölçülmesi ve Değerlendirmenin Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, s. 175, Ankara
- İLİN, M., SEGAL, E., 2001. **İnsan Nasıl İnsan Oldu**, Çeviren: Zekerya, A., Say Yayınları, Baskı 12, s. 548, İstanbul.

- KAVCAR, C., 2003. “**Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi**”
<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/sayi44/kavcar.htm>, (10 Nisan 2004)
- KURTULUŞ, Y., 2000. **Türkiye’de Sanat Eğitimi Tarihi (1950-1999)**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, s. 376, Ankara.
- KÜÇÜKAHMET, L., 2000. **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Nobel Yayın Dağıtım, Baskı 11, s. 225. Ankara.
- KIRIŞOĞLU, O.T., STOKROCKİ, M., 1997. **Ortaöğretim Sanat Eğitimi**, YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi,1997, Ankara.
- KIRIŞOĞLU, O.T. 2002. **Sanatta Eğitim**, Pegem A Yayıncılık, Baskı. 2, s. 254, Ankara.
- MORAN, B.,1991. **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**, Cem Yayınevi, Baskı 8, s. 320, İstanbul.
- MÜLAYİM, S., 1989. **Sanata Giriş**, Sanat Tarihi Araştırma Dergisi Yayınları, Baskı 1, s. 176, İstanbul
- ÖZDEN, Y., 2003. **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem A Yayıncılık, Baskı 5, s.248, Ankara.
- SAN, İ., 1979. **Sanatsal Yaratma, Çocukta Yaratıcılık**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Baskı. 2, s. 254, Ankara.
- SAN, İ., 2003. **Sanat Eğitimi Kuramları**, Ütopya Yayınevi, Baskı 2, s. 219, Ankara
- SAN, İ., 2004. **Sanat ve Eğitim**, Ütopya Yayınevi, Baskı 3, s. 160, Ankara
- SELÇUK, Z., 2000. **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Baskı 7, s. 232, Ankara.
- SEYİDOĞLU, H., 2000. **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**, Kurtiş Matbaası, Baskı 8, s. 336, İstanbul.
- SÖNMEZ, V., 1997. **Eğitim Felsefesi**, Ertem Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., Baskı. 5, s. 259, Ankara.
- SÖZEN, M., TANYELİ, U., 2001. **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, Baskı 6, s. 291, İstanbul.
- STOKROCKİ, M., 1997. **Qualitative Forms of Research : Research Methots and Methologies for Education**.Ed. Shannon D La Pierre Enid Zimmerman. s.323. NAEA Pub.

- ŞENBİL, S., 2002. “**Eğitsel Bir Araç Olarak Sanat Eğitimi**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, s. 121, İzmir.
- T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI, 1992. **İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı**, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Milli Eğitim Basımevi, Mevzuat Dizisi 243, Ankara,145 s.
- T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI, 2002. **İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı**, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Milli Eğitim Basımevi, Mevzuat Dizisi 375, İstanbul, 55 s.
- T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ATATÜRK LİSESİ, **2003-2004 Resim Dersi Yıllık Planı**, Antakya/Hatay, (2003)
- T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ZÜBEYDE HANIM ANAOKULU, **2003-2004 Resim Dersi Yıllık Planı**, Antakya/Hatay, (2003)
- TİMUÇİN, A., 2002. **Estetik**, Bulut Yayınları, Baskı 5, s. 237, İstanbul.
- TÖZÜN. C., (Kasım 2002), “**Türk Kadını ve Eğitim**”
<http://historicalsense.com/Archive/Fener54.htm>., (23 Mayıs 2004)
- TUNALI, İ., 2001. **Estetik**, Remzi Kitabevi, Baskı 6, s. 280, İstanbul.
- TURGUT, İ., 1989. **Eğitim Üzerine Felsefi Bir Deneme**, Karınca Matbaacılık ve Tic. Ort., Baskı 2, s.122, İzmir.
- VARIŞ, F. ve Arkadaşları, 1994. **Eğitim Bilimine Giriş**, Atlas Kitabevi, Baskı 1, s. 232, Konya.
- YILDIRIM, A., ŞİMŞEK, H., 2000. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Baskı. 2, s. 246, Ankara.
- YOLCU, E., (Nisan 2003), “**Sanat Eğitimi**”
http://www.geocities.com/enveryolcu/egitim/sanat_egitimi.html., (23 Mayıs 2004)
- YOLCU, E., (2004), “**Türkiye’de Sanat Eğitiminin Tarihçesi**”
<http://www.geocities.com/SoHo/Easel/2780/egitim/tarihce.html>., (15 Ocak 2004)

EKLER

Anket Formu Örneği:

SANAT EĞİTİMİ ve İNSAN YETİŞTİRME

Bu anket Sanat Eğitimi derslerinin daha verimli gerçekleştirilebilmesi isteğiyle; “insan yetiştirme”de sanat eğitiminin önemini konu edinen bir araştırmada kullanılmak amacıyla yapılmaktadır. Elde edilen veriler ve bulgular bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacak, katılımcıların tüm özel bilgileri gizli tutulacaktır. Çalışmaya olan katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

	Hiç Katılmıyorum	Sınırlı Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Sanat da, bilim gibi insan yaşamı için önemli bir unsurdur.					
2. Toplumsal gelişmenin her alanda gerçekleşmesi için sanatsal anlamda da gelişme bir koşuldur.					
3. Sanatçı gördüğünü en iyi betimleyen kişidir.					
4. Sanatçı özgün ürünler veren kişidir.					
5. Sanatçı ve zanaatçı kavramları, birbirine sıklıkla karıştırılabilmektedir.					
6. Sanata ilgi duyan insanların hayata bakışlarının değiştiği ve hayata çok yönlü baktıkları söylenebilir.					
7. Sanatla iç içe olan insanların, diğer alanlarda da başarılı oldukları düşünülebilir.					
8. Toplumun beğenisini kazanmış sanat etkinlikleri, sanatın halka daha anlaşılır bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır.					

9. Popüler olmuş sanat etkinlikleri, ülkemizin kültürel gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır.					
10. Sanat eserleri aynı zamanda kültürel birer değerdir.					
11. Sanat ürünlerini izlemek insanlara estetik haz verir					
12. Çağdaş sanat sadece sanatçılar tarafından anlaşılmaktadır.					
13. Çağdaş sanatı anlamak için, izleyicide hazırlık-ön bilgilerinin bulunması gerekir.					
14. Sanat, sadece yeteneği olan insanların ilgi alanları içine girer.					
15. Hayal gücü zengin olan insanların yaşantıları da zengindir.					

	Hiç Katılmıyorum	Sınırlı Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
16. Güzel ve düzenli bir çevre, hayatı daha da yaşanılır kılmaktadır.					
17. Sanatsal etkinliklerin, insanlara daha mutlu bir hayat sağladığı ve hayatlarını geliştirip güzelleştirdiği söylenebilir.					
18. Türkiye’de sanat ve sorunlarından önce düşünülmesi gerekli pek çok konu bulunmaktadır.					
19. Sadece, endüstriyel ve teknolojik gelişim; Türkiye’yi istenilen gelişmişlik düzeyine taşıyacaktır.					
20. Ülkemizde sanat ve sanatçıya gereken ilgi ve önem gösterilmektedir.					
21. Ülkemizde, sanat etkinlikleri yeterince yaygın ve kaliteli olarak yapılmakta, halka sunulmaktadır.					
22. Öğreniminiz süresince gördüğünüz sanat dersleri size sanatla ilgili, gerekli bilgileri sağlamaktadır.					
23. Sanat dersleri seçmeli olarak okutulmalıdır.					
24. Sanat dersleri bu konuda yeteneği olan öğrencilere okutulmalıdır.					
25. Veliler, çocukları sanat ile uğraşır ya da ilgili bir bölümde okumak isterse destek olmalıdırlar.					
26. İlk ve orta öğretim kurumlarında okutulan, haftada 1 saatlik resim dersleri yeterlidir.					
27. Okullarda okutulan sanat dersleri yeterli içeriğe sahiptir.					
28. Sanat öğretmenleri alanlarına hakim ve yeterliliğe sahip kişilerdir.					
29. Ülkemizin sanat eğitimi politikaları, çağın gerektirdiği aydın insanı yetiştirecek bir yol izlemektedir.					
30. Çağdaş toplumun her bireyinin, en az bir sanat koluyla yakından ilgilenmesi temel zorunluluktur.					

2. Bölüm :

Anketin bu bölümü öncelikli olarak, sanatsal etkinlikleri ne oranda takip edebildiğinizi araştırmaktadır. Ayrıca tüm öğreniminiz boyunca karşılaştığınız temel tanım ve kavramları hatırlayıp-hatırlamadığınızı ve bunun yanında güncel sanat olay ve kişilerini ne oranda takip edebildiğinizi araştırmak amacıyla yapılmaktadır.

Aşağıdaki soruları, seçenekleri işaretleyerek yanıtlayınız.

1. **Opera veya bale gösterisi izlemek üzere, salonlarına gittiniz mi ?**
  - a) Hiç gitmedim
  - b) Bir kaç kez gittim
  - c) İlgimi çekmiyor
  - d) Sık sık giderim
2. **Resim ve Heykel sergisi gezdiniz mi ?**
  - a) Hiç gezmedim
  - b) Bir kaç kez gittim
  - c) İlgimi çekmiyor
  - d) Sık sık gezerim
3. **Tiyatroya gittiniz mi ?**
  - a) Hiç gitmedim
  - b) Bir kaç kez gittim
  - c) İlgimi çekmiyor
  - d) Sık sık giderim
4. **Alanınız dışında ki konuları içeren yayınları da takip eder misiniz?**
  - a) Çok nadir
  - b) Fırsat bulamıyorum
  - c) İlgimi çekmiyor
  - d) Takip ettiğim pek çok yayın var
5. **Yeni bir kentte ilk gittiğiniz yer hangisidir?**
  - a) Alışveriş merkezleri
  - b) Müze ve sanat merkezleri
  - c) Doğal gezi alanları
  - d) Lokanta vb. yerler
6. **Hangisini izlemek size haz ve mutluluk verir?**
  - a) Tarihsel değeri olan eserler
  - b) Özgün düşünce ürünü olduğu anlaşılan eserler
  - c) Çağdaş bir sanat formu
  - d) Doğa resmi
7. **Hangisi piyano sanatçısıdır ?**
  - a) Fikret Kızılok
  - b) Adnan Çoker
  - c) Fazıl Say
  - d) Bilmiyorum
8. **Hangisi resim sanatçısıdır ?**
  - a) Burhan Öcal
  - b) Tuluyhan Uğurlu
  - c) Neşet Günal
  - d) Bilmiyorum
9. **Hangisi müzik seçiminizi etkiler?**
  - a) Geleneksel ve folk ezgileri taşınması
  - b) Popüler olması
  - c) Klasik değer görmesi
  - d) Seçim yapmadan hepsini dinlerim.
10. **Hangisi kabartma heykeller için kullanılan isimdir ?**
  - a) Asamblanj
  - b) Rölyef
  - c) Röprodüksiyon
  - d) Bilmiyorum

11. Banel nedir ?

- a) Bir resim tekniğidir. c) Çağdaş sanat akımlarından biridir.
b) İki yılda bir yapılan toplu sanat sergileridir. d) Bilmiyorum

12. Tema nedir ?

- a) Sanat eserinin türünü belirtir c) Sanat eserinin tekniğini belirtir.
b) Sanatın eserinin konusunu belirtir d) Bir sanat akımıdır.

13. Hangisi mürekkeple resim tekniğidir ?

- a) Peyzaj c) Lavi
b) Gravür d) Bilmiyorum

14. Solo sesler, koro ve orkestra için yazılmış, oyun öğesi bulunmayan, kutsal nitelikte müzik eseri, aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Konçerto c) Opera
b) Oratoryo d) Bilmiyorum

15. Plastik sanatlarda Armoni nedir?

- a) Şekiller arasındaki uyum c) Renkler arasındaki uyum
b) Biçimlerin düzenlenme ilkesi d) Bilmiyorum

16. Röprodüksiyon nedir?

- a) Perspektif türü. c) Sanat eseri inceleme yöntemi
b) Sanat eserinin tıpkıbasımı d) Bilmiyorum

Ekleme istediğiniz görüş ve önerilerinizi lütfen buraya yazınız.

Mezun olduğunuz okul ve bölüm:

Mezun olduğunuz yıl:

Mesleğiniz:

Cinsiyetiniz:

Ege Üniversitesi Bahçe Bitkileri Bölümü Lisans Dersleri

1. Yarıyıl		2. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Meteoroloji	1.	Biyokimya
2.	Botanik I	2.	Genetik
3.	Fizik	3.	İstatistik
4.	Kimya I	4.	Botanik II
5.	Matematik	5.	Kimya II
6.	Bilgisayara Giriş I	6.	Bilgisayara Giriş II
7.	A.İ.İ.T.	7.	A.İ.İ.T.
8.	Türk Dili	8.	Türk Dili

3. Yarıyıl		4. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Moleküler Biyolojisi	1.	Bitki Ekolojisi
2.	Bahçe Tarımının Mek.	2.	Bitki Gelişme Fiz.
3.	Ölçme Bilgisi	3.	Genel Meyvecilik
4.	Tarım Ekonomisi	4.	Genel Sebzeçilik
5.	Tarla Bitkileri Tarımı	5.	Bahçe Bitkileri Zarar.
6.	Toprak Bilgisi	6.	Sulama
7.	Hayvan Yetiştirme ve Besleme	7.	

5. Yarıyıl		6. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Araştırma ve Deneme Metotları	1.	Kültür Sebzeleri I
2.	Genel Bağcılık	2.	Mantar Yetiş. Tek.
3.	Meyve Yetiş. Tekniği I	3.	Meyve Sebze Değer.
4.	Sebze Yetiştirme Tek.	4.	Meyve Yetiş. Tek. II
5.	Süs Bitkileri I	5.	Örtü Altı Sebzeciliği
6.	Bahçe Bit. Hastalıkları	6.	Süs Bitkileri II
7.	Bitki Besleme	7.	Tarım Hukuku

7. Yarıyıl		8. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Bahçe Ürünlerinin Muhafazası ve Pazarlanması	1.	Bahçe Bitkileri Islahı
2.	Ilıman İklim Meyve Türleri I	2.	Ilıman İklim Mey. Türleri II
3.	Kültür Sebzeleri II	3.	Özel Bağcılık
4.	Subtropik İklim Meyve Türleri I	4.	Sebze Tohumculuğu
5.	Gübreler ve Bahçe Bitkileri Gübreleme	5.	Subtropik İklim Meyv. II
6.	Mesleki Uygulamalar	6.	Mesleki Uygulamalar
7.	Diploma Tezi	7.	Diploma Tezi
8.	Seminer	8.	Seminer

<http://agr.ege.edu.tr/depts/bahce/index.html>

Ankara Üniversitesi Sağlık Eğitimi Bölümü Lisans Dersleri

1. Yarıyıl		1. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Kimya-Biyokimya	1.	Sağlık Sosy. Psikolojisi ve Antropolojisi
2.	Anatomi-Histoloji	2.	Fizyoloji
3.	Sağlık Terminolojisi	3.	Mikrobiyoloji
4.	Tıbbi Biyoloji ve Genetik	4.	Bilgisayar Ofis Programına Giriş
5.	Bilgisayara Giriş	5.	Okul Deneyimi I
6.	Kimya-Biyokimya	6.	
7.	Deontoloji ve Sağlık Tarihi	7.	
8.	Öğretmenlik Mesleğine Giriş	8.	
9.	Türk Dili	9.	
10.	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	10.	
11.	Yabancı Dil	11.	
12.	Beden Eğitimi/Güzel Sanatlar	12.	

3. Yarıyıl		4. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Hastalıklar Bilgisi I, II	1.	Halkla İlişkiler
2.	Epidemioloji	2.	İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği
3.	Sağlık ve Sosyal Güvenlik Sistemleri	3.	Metabolizma ve Beslenme
4.	Biyoistatistik I	4.	Biyoistatistik II
5.	Bilgisayar Ofis Programı	5.	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme
6.	Gelişim ve Öğrenme	6.	

5. Yarıyıl		6. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Ruh Sağlığı	1.	Çevre Sağlığı
2.	Sağlık Eğitimi	2.	Yaşlılık ve Sorunları
3.	Bulaşıcı Hastalıklar ve Kontrolü	3.	Okul Sağlığı
4.	Ana Sağlığı ve Aile Planlaması	4.	İlk Yardım
5.	Çocuk Sağlığı	5.	Sınıf Yönetimi
6.	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	6.	Özel Öğretim Yöntemleri
7.		7.	Mesleki Yabancı Dil

7. Yarıyıl		8. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Sağlık Hukuk	1.	Sağlık Yönetimi
2.	Mesleki Uygulama	2.	Sağlığı Geliştirme Politikası ve Stratejileri
3.	Sağlık Alanında Araştırma Yöntemleri	3.	Özel Eğitim
4.	Okul Deneyimi II	4.	Rehberlik
5.	Özel Öğretim Yöntemleri II	5.	Öğretmenlik Uygulaması

Seçmeli Dersler			
1.	Davranış Bilimleri	13.	Çevre Politikaları ve Eğitim
2.	Endüstri Psikolojisi	14.	Yönetim Psikolojisi
3.	Patoloji	15.	Bilgisayar Sunu Programı
4.	Farmakoloji		
5.	Sağlık Ölçütleri		
6.	Toplum Kalkınması		
7.	Tedavi Araç ve Yöntemleri		
8.	Adölesan Sağlığı		
9.	Hasta ve İnsan Hakları		
10.	Demografi		
11.	Sosyal Psikoloji		
12.	Meslek Hastalıkları ve Ergonomi		

<http://www.health.ankara.edu.tr/ders1.html>

Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Lisans Dersleri

1. Yarıyıl		2. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Hukuk Başlangıcı	1.	Temel Bilgi Teknolojisi
2.	Medeni Hukuk I(Başlangıç ve Şahsın Hukuku)	2.	Medeni Hukuk II(Aile Hukuku)
3.	Anayasa I(Genel Esaslar)	3.	Anayasa II(Türk Anayasa Hukuku)
4.	Roma Hukukuna Giriş	4.	Roma Hukuku
5.		5.	İktisat II(Makroiktisat)
	Yabancı Dil Dersleri	6.	Türk Dili
1.	İngilizce		Yabancı Dil Dersleri
2.	Almanca	1.	İngilizce
3.	Fransızca	2.	Almanca
	Seçmeli Dersler	3.	Fransızca
1.	Beden Eğitimi		
2.	Türk Halk Müziği		
3.	Türk Sanat Müziği		
4.	Sanat Tarihi		
5.	Halk Dansları		

3. Yarıyıl		4. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Borçlar Hukuku I(Genel Hükümler)	1.	Borçlar Hukuku II(Genel Hükümler)
2.	İdare Hukuku I	2.	İdare Hukuku II
3.	Ceza Hukuku I(Genel Hükümler)	3.	Ceza Hukuku II(Genel Hükümler)
4.	Devletler Umumi Hukuku I	4.	Devletler Umumi Hukuku II
5.	Türk Hukuk Tarihi	5.	Kamu Maliyesi
6.		6.	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi

5. Yarıyıl		6. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Ceza Hukuku III(Özel Hükümler)	1.	Ceza Hukuku IV(Özel Hükümler)
2.	Eşya Hukuku I	2.	Eşya Hukuku II
3.	Borçlar Hukuku III(Özel Hükümler)	3.	Borçlar Hukuku IV(Özel Hükümler)
4.	Medeni Usul Hukuku I	4.	Medeni Usul Hukuku II
5.	Ticaret Hukuku I	5.	Ticaret Hukuku II
6.	Vergi Hukuku	6.	Hukuk Felsefesi Sosyolojisi
	Seçmeli Dersler		
1.	Kriminoloji		
2.	Küreselleşme		
3.	Adalet Psikolojisi		

7. Yarıyıl		8. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	İcra-İflas Hukuku I	1.	Miras Hukuku
2.	Ticaret Hukuku III	2.	Sosyal Güvenlik Hukuku
3.	Devletler Özel Hukuku I	3.	İcra-İflas Hukuku II
4.	Ceza Usul Hukuku I	4.	Ticaret Hukuku IV
5.	Genel Kamu Hukuku I	5.	Devletler Özel Hukuku II
6.	İş Hukuku	6.	Ceza Usul Hukuku II
			Genel Kamu Hukuku II
			Seçmeli Dersler
			Avrupa Topluluğu Kurumları
			İş Güvenliği Hukuku

<http://www.anadolu.edu.tr/>

Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü Lisans Dersleri

	Z: Zorunlu S: Seçmeli D: Diğer bölümler için
Felsefeye Giriş	Z
Felsefe Kavramları	Z
Felsefeye Giriş	S
Sos.Hız. için Felsefe Problemleri	Z
Eskiçağda Felsefe	Z
Ortaçağ ve Rönesans'ta Felsefe	Z
Mantık I	Z
Mantığa Giriş	D
Bilgi Felsefesi	Z
Değer Felsefesi	Z
Sanat Eserlerinde Felsefe problemleri	Z
Felsefede Metin Okuma ve Yazma	S
Felsefede Metin Okuma ve Yazma II	S
Metot Sorunu	Z
Felsefe Tarihi I	D
Felsefe Tarihi II	D
17. Yüzyılda Felsefe	Z
18. Yüzyılda Felsefe	Z
Latince I	S
Latince II	S
Bilim Felsefesi	Z
Varlık Felsefesi	Z
Etik	Z
Sanat Felsefesi	Z
Özgürlük sorunu	Z
Yabancı Dilde Felsefe Metinleri I	S
Yabancı Dilde Felsefe Metinleri II	S
Eski Yunanca I	S
Eski Yunanca II	S
Yüzyılda Felsefe I	Z
19. Yüzyılda Felsefe II	Z
Felsefe Problemleri	D
Mantık II	Z
Mantık	D
Latince III	S
Latince IV	S
Dil Felsefesi	Z
İnsan Felsefesi	Z
Tarih Felsefesi	Z
Toplum Felsefesi	Z
Türk Düşünce Tarihinde Felsefe	Z
Yabancı Dilde Felsefe Metinleri III	S
Yabancı Dilde Felsefe metinleri IV	S
Eski Yunanca III	S

Eski Yunanca IV	S
Fen Bilimlerinde Felsefe problemleri	D
Yüzyılda Felsefe I	Z
Yüzyılda Felsefe II	Z
Bilgi Felsefesi problemleri	D
İleri Mantık	Z
Hukuk Felsefesi	Z
Türk Kamu Hayatında Felsefe Problemleri	Z
İnsan Hakları	Z
Devlet Felsefesi	Z
Etik Problemleri	S
Yabancı Dilde Felsefe Metinleri V	S
Yabancı Dilde Felsefe Metinleri VI	S
Aktüel Problemler	D
Tez Çalışması Hazırlığı	S
Tez Çalışması	S

<http://www.felsefe.hacettepe.edu.tr/lisans/fel04.shtml>

Anadolu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Lisans Dersleri

1. Yarıyıl		2. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Genel Matematik I	1.	Genel Matematik II
2.	Mimariye Giriş	2.	Statik ve Mukavemet
3.	Mimari Anlatım	3.	Temel Eğitim [A] [B]
4.	Bina Bilgisi I [A] [B] [C]	4.	Bina Bilgisi II [A] [B] [C]
5.	Yapı Bilgisi I [A] [B] [C]	5.	Yapı Bilgisi II [A] [B] [C] [D] [E] [F]
6.	Temel Tasarım	6.	Perspektif
7.	Technical English I(Teknik İngilizce I)	7.	Türk Dili
	Seçmeli Dersler	8.	Technical English II(Teknik İngilizce II)
1.	Arkeoloji		
2.	Beden Eğitimi		
3.	Müziğin Tarihçesi		
4.	Türk Sanat Müziği		
5.	Tiyatroya Giriş		

3. Yarıyıl		4. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Yapı Statığı	1.	Betonarme
2.	Mimari Proje I [A] [B] [C]	2.	Mimari Proje II [A] [B]
3.	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	3.	İnsan ve Toplum Bilim
4.	Fundamentals of Information Technology (Temel Bilgi Tekno.)	4.	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II
5.	Building Construction III(Yapı Bilgisi III)	5.	Topografya
6.	History o	6.	Building Construction IV(Yapı Bilgisi IV)
	Mesleki Seçmeli Dersler	7.	History of Architecture II(Mimarlık Tarihi II)
	Grafik Sunuş		Mesleki Seçmeli Dersler
1.	Anlatım Tekniğı	1.	Fotoğrafçılık
2.	Maket	2.	Computer Aided Design II (Bilgisayarla Tasarım II)
3.	Serbest Resim	3.	Building Design IV (Bina Bilgisi IV) [A] [B]
4.	Computer Aided Design I (Bilgisayarla Tasarım I)		
5.	Building Design III (Bina Bilgisi III) [A] [B]		
5. Yarıyıl		6. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Yapı Tesisatı	1.	Mimari Proje IV [A] [B] [C] [D]
2.	Mimari Proje III [A] [B] [C] [D]	2.	Çağdaş Mimarlık Tarihi
3.	Türk Mimarlık Tarihi	3.	Economics(Genel İktisat)
4.	Sanat Tarihi	4.	City Planning II(Şehircilik II) [A] [B] [C] [D]
5.	City Planning I(Şehircilik I) [A] [B] [C] [D]		Mesleki Seçmeli Dersler
6.	Mesleki Seçmeli Dersler	1.	Çevresel Estetik
7.	Bilgisayarla Tasarım III	2.	Geleneksel Konut Tasarımı
8.	Uygulama Projesi [A] [B] [C]	3.	Konut Tasarımına Yaklaşımlar
9.	Yapı Bilgisi V	4.	Anadolu da Kent Tarihi
10.	n III(Bilgisayarla Tasarım III)	5.	Ahşap Yapılar

7. Yarıyıl		8. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Yapı Hukuku	1.	İmar Hukuku
2.	Rölöve [A] [B]	2.	Mimari Proje VI [A] [B] [C] [D] [E]
3.	Mimari Proje V [A] [B] [C]	3.	Financials Aspect of Construction (Yapı Maliyeti)
4.	Organizational Aspects of Construction (Yapı Yönetimi)		Mesleki Seçmeli Dersler
5.	Mesleki Seçmeli Dersler	1.	İç Mekan Düzenlemesi II
6.	İç Mekan Düzenlemesi I [A] [B]	2.	Mimaride Oranlama
		3.	Koruyucu Malzemeler DeneySEL Analizi
		4.	Engelliler İçin Tasarım
		5.	Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı
		6.	Kent Yönetimi ve Çevre
		7.	Yapı Malzemeleri DeneySEL Analizi
		8.	Şehircilik III
		9.	Restorasyon Projesi

<http://www.anadolu.edu.tr/>

Marmara Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü Lisans Dersleri

1. Yarıyıl		2. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Eğitimde Bilgi Teknolojileri I	1.	Eğitimde Bilgi Teknolojileri II
2.	Matematik I	2.	Okul Deneyimi I
3.	Türkçe I: Yazılı Anlatım	3.	Matematik II
4.	Öğretmenlik Mesleğine Giriş	4.	Türkçe II: Sözlü Anlatım
5.	Yabancı Dil I	5.	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II
6.	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	6.	Yabancı Dil II

3. Yarıyıl		4. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Programlama Dilleri I	1.	Programlama Dilleri II
2.	Eğitimde Materyal Kullanımı	2.	Genel Biyoloji
3.	Bilgisayar Destekli Eğitimin Temelleri	3.	Fizik II
4.	Fizik I	4.	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme
5.	Gelişim ve Öğrenme	5.	Seçmeli I

5. Yarıyıl		6. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	İşletim Sistemleri ve Uygulamaları	1.	Bilgisayar Ağları ve İletişim
2.	Uzaktan Eğitimin Temelleri	2.	Özel Öğretim Yöntemleri I
3.	PC Ortamında Yazarlık Dilleri Uygulamaları	3.	İnternet Ortamında Yazarlık Dilleri Uygulamaları
4.	Öğretim Tasarımı	4.	Sınıf Yönetimi
5.	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	5.	Genel Kimya II
6.	Genel Kimya I	6.	Seçmeli II

5. Yarıyıl		6. Yarıyıl	
	Dersin Adı		Dersin Adı
1.	Özel Öğretim Yöntemleri II	1.	Öğretmenlik Uygulaması
2.	Okul Deneyimi II	2.	Eğitimde Yazarlık Tasarım Geliştirme ve Değerlendirme
3.	Eğitimde İnternet Uygulamaları	3.	Rehberlik
4.	Seçmeli III	4.	Seçmeli V
5.	Seçmeli IV		